www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article /Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Musical Representations in Republican-Period Turkish Novels: A Thematic Content Analysis

Cumhuriyet Dönemi Türk Romanlarında Müzik Tasvirleri: Tematik Bir İçerik Analizi

Ali Nünükoğlu*

Abstract: This study aims to examine musical representations in Republican-period Turkish novels through thematic content analysis and to identify the aesthetic, cultural, and narrative functions attributed to music in literary texts. The research was designed as a qualitative document analysis. The data corpus consists of *Huzur* and *Mahur Beste* by Ahmet Hamdi Tanpınar, *Sinekli Bakkal* by Halide Edip Adıvar, *Kiralık Konak* by Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Serenad* by Zülfü Livaneli, and *Masumiyet Müzesi* by Orhan Pamuk. The data were analyzed based on Braun and Clarke's thematic analysis approach, and the themes of musical genres, instruments, musician characters, performance spaces, cultural identity, collective memory, and modernization in the novels were evaluated comparatively. During the coding process, both explicit and implicit musical indicators were considered, similar units of meaning were grouped under subthemes, and similarities and differences among the novels were interpreted with reference to their historical and cultural contexts. The findings indicate that music is not employed merely as an aesthetic detail; rather, it functions as a multilayered narrative element that reveals characters' inner worlds, makes cultural belonging visible, connects past and present, and symbolically reflects social transformations. Turkish music was found to be predominantly associated with tradition, spirituality, cultural continuity, and historical memory, whereas Western music was associated with education, modernization, urban life, and cultural change. In addition, instruments, musical spaces, and music-related characters were found to strengthen the symbolic structure of the novels. These elements were also found to enhance the aesthetic integrity of the narrative. In conclusion, music constitutes an interdisciplinary field of expression that deepens the production of meaning in Republican-period Turkish novels.

Keywords: Republican-period Turkish novel, Turkish music, musical representations, thematic content analysis, Word and Music Studies.

Öz: Bu çalışma, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında yer alan müzik tasvirlerini tematik içerik analizi yoluyla incelemeyi ve müziğin edebî metinlerde üstlendiği estetik, kültürel ve anlatısal işlevleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesi desenine göre yapılandırılmıştır. Çalışmanın veri kaynağını Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* ve *Mahur Beste*, Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal*, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Kiralık Konak*, Zülfü Livaneli'nin *Serenad* ve Orhan

* Asst. Prof. Dr., Kilis 7 Aralık University, Alaeddin Yavaşca State Conservatory, Department of Turkish Music
Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Alaeddin Yavaşca Devlet Konservatuvarı, Türk Müziği Bölümü
ORCİD https://orcid.org/0000-0001-7131-7871
nunukogluali@kilis.edu.tr

Cite as/ Atıf: Nünükoğlu, A. (2026). Musical representations in Republican-period Turkish novels: A thematic content analysis / Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik tasvirleri: Tematik bir içerik analizi. *Turkish Studies - Language and Literature*, *21*(Ö1), 2687-2740. [Special Issues Dedicated to Prof. Dr. Mahmut Özer], Ankara Bilim University Publications. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.95483
Received/Geliş: 20 May/Mayıs 2026
Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2026
Published/Yayın: 20 September/Eylül 2026
Checked by plagiarism software

CC BY NC

Pamuk'un *Masumiyet Müzesi* adlı romanları oluşturmaktadır. Veriler, Braun ve Clarke'ın tematik analiz yaklaşımı temel alınarak çözümlenmiş; romanlardaki müzik türleri, çalgılar, müzisyen karakterler, icra mekânları, kültürel kimlik, toplumsal bellek ve modernleşme temaları karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Kodlama sürecinde açık ve örtük müziksel göstergeler birlikte ele alınmış, benzer anlam birimleri alt temalar altında birleştirilmiş ve romanlar arasındaki ortaklıklar ile farklılaşmalar tarihsel ve kültürel bağlam gözetilerek yorumlanmıştır. Bulgular, müziğin romanlarda yalnızca estetik bir ayrıntı olarak kullanılmadığını; karakterlerin iç dünyasını belirginleştiren, kültürel aidiyeti görünür kılan, geçmiş ile bugün arasında bağ kuran ve toplumsal dönüşümleri simgesel düzeyde yansıtan çok katmanlı bir anlatı unsuru olduğunu göstermektedir. Türk müziğinin çoğunlukla gelenek, maneviyat, kültürel süreklilik ve tarihsel bellekle; Batı müziğinin ise eğitim, modernleşme, kent yaşamı ve kültürel değişimle ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Ayrıca çalgıların, müzik mekânlarının ve müzikle ilişkili karakterlerin romanların sembolik dokusunu güçlendirdiği görülmüştür. Bu unsurların anlatının estetik bütünlüğünü güçlendirdiği de anlaşılmıştır. Sonuç olarak müzik, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında anlam üretimini derinleştiren disiplinlerarası bir anlatım alanı oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Cumhuriyet dönemi Türk romanı, Türk müziği, müzik tasvirleri, tematik içerik analizi, Kelime ve Müzik Çalışmaları.

Structured Abstract:

Aim

This study examines the representation of music in Republican-period Turkish novels and identifies the aesthetic, cultural, and narrative functions performed by musical descriptions. Positioned at the intersection of Turkish literature, musicology, cultural studies, and Word and Music Studies, it responds to the need for a comparative analysis extending beyond studies centred on a single author or work. The research considers how music enters fictional worlds through genres, instruments, performers, performance settings, education practices, listening experiences, and references to works or composers. It also investigates how Turkish and Western music are associated with cultural identity, memory, modernization, social change, characterization, and narrative atmosphere. Six novels representing different authors and periods were examined: Huzur and Mahur Beste by Ahmet Hamdi Tanpınar, Sinekli Bakkal by Halide Edip Adıvar, Kiralık Konak by Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Serenad by Zülfü Livaneli, and Masumiyet Müzesi by Orhan Pamuk. The central question asks under which themes musical descriptions are represented and how they contribute to aesthetic, cultural, and social meaning.

Method

The study used a qualitative, interpretive design based on document analysis. Criterion sampling was employed to select novels belonging to the Republican period, containing substantial musical material, representing different generations and aesthetic orientations, and referring directly or indirectly to Turkish or Western music. The complete texts of the six novels formed the data corpus. Data collection involved repeated readings and the systematic recording of expressions, scenes, characters, settings, and symbolic structures related to music. Braun and Clarke's thematic analysis approach guided the analysis. After familiarization, open codes were generated for musical genres, makam and usûl references, instruments, works, performers, listening practices, performance forms, educational processes, music spaces, memory, identity, modernization, atmosphere, and symbolism. Related codes were grouped into subthemes and broader themes, reviewed across the novels, defined, and interpreted through comparative literary and musicological perspectives. A codebook, code-to-theme matrix, comparison tables, and an audit trail strengthened transparency. Credibility, transferability, dependability, and confirmability were supported through repeated readings, consistent coding criteria, contextual description, and documentation of analytical decisions. As the research relied exclusively on published literary works and involved no participants or personal data, ethics committee approval was not required.

Findings

Music was represented in five principal contexts: religious life, everyday life and social interaction, artistic and aesthetic settings, educational processes, and entertainment and cultural life. These contexts show that music is not an ornamental detail but an element embedded in the social worlds, emotional experiences, and cultural environments of the characters. Religious music is most visible in Sinekli Bakkal through Qur'anic recitation, mevlid, lodge music, and Rabia's musical education. Domestic performances, social gatherings, musical conversations, remembered songs, concerts, piano performances, and discussions of composition occur across the corpus with different levels of intensity. Educational representations range from traditional transmission and religious vocal training to piano lessons, academic knowledge, and cultural learning.

A major distinction concerns the functions attributed to Turkish and Western music. Turkish music is predominantly connected with tradition, spiritual experience, historical continuity, İstanbul culture, collective memory, and the transmission of aesthetic values, especially in Huzur, Mahur Beste, and Sinekli Bakkal. Western music is more frequently associated with education, urban life, European cultural experience, modernization, and changing social practices. It becomes visible through the piano, violin, concerts, composers, sonatas, and serenade form in Kiralık Konak, Sinekli Bakkal, Serenad, and Masumiyet Müzesi. However, the two traditions are not always constructed as rigid opposites. Huzur and Sinekli Bakkal bring them into dialogue and comparison, presenting modernization as a negotiated cultural process.

Instruments, musician figures, and music spaces function as narrative signs. The ney, tanbur, and ud evoke traditional music, spiritual depth, and cultural continuity, whereas the piano and violin signal Western education and European classical culture. Music-related characters act as performers, teachers, cultural mediators, or carriers of memory. Rabia, Vehbi Dede, and Peregrini represent different musical traditions within Sinekli Bakkal; the musical circles of Huzur and Mahur Beste embody intellectual and aesthetic continuity; Maximilian in Serenad connects composition with trauma and remembrance. In Masumiyet Müzesi, music is organized mainly around listeners, records, songs, and personal recollection. Music spaces range from tekkes, mansions, and traditional musical assemblies to homes, concert halls, academic environments, and urban entertainment venues.

Three overarching themes emerged: cultural identity, memory, and modernization. Music identifies social and cultural positions, connects generations, recalls lost environments, and transforms individual experience into accounts of historical change. Huzur and Mahur Beste emphasize aesthetic memory and the continuity of classical Turkish music; Sinekli Bakkal stages religious tradition and East-West encounter; Kiralık Konak uses piano education and Westernized social life to display cultural transformation; Serenad connects European classical music with historical trauma and collective memory; Masumiyet Müzesi associates songs and records with urban life, nostalgia, and personal memory. Comparative findings reveal a shared pattern—music deepens the narrative and cultural structure of every novel—alongside differences determined by period, plot, character system, and ideological orientation.

Conclusion

Musical descriptions in Republican-period Turkish novels form a multidimensional narrative system. Music contributes to characterization, atmosphere, symbolic organization, cultural identity, memory, and debates on modernization. The findings support the argument of Word and Music Studies that music in literature should be examined not merely as subject matter but as an intermedial element participating in meaning production. By bringing six works from different periods into a common thematic framework, the comparative design expands earlier author- or novel-specific discussions. Turkish and Western music acquire changing meanings according to each novel's historical and aesthetic context: they may represent continuity and change, establish contrasts, or create dialogic cultural spaces. The study contributes to Turkish literary studies and musicology by offering an explicit codebook and a transferable analytical framework. Future research may extend the corpus to other periods and genres or combine thematic interpretation with discourse analysis, narratology, corpus methods, and digital humanities tools.

Keywords: Republican-period Turkish novel, Turkish music, musical representations, thematic content analysis, Word and Music Studies.

الملخص المنظَّم:

الهدف

تبحث هذه الدراسة في تمثيل الموسيقى في الروايات التركية في العهد الجمهوري، وتحدِّد الوظائف الجمالية والثقافية والسردية التي تؤدّيها الأوصاف الموسيقية. وتتموضع الدراسة عند تقاطع الأدب التركي وعلم الموسيقى والدراسات الثقافية ودراسات الكلمة والموسيقى، استجابةً للحاجة إلى تحليل مقارن يتجاوز الدراسات المتمحورة حول كاتب واحد أو عمل منفرد. وتتناول كيفية حضور الموسيقى في العوالم الروائية من خلال الأنواع الموسيقية والآلات والمؤدّين وفضاءات الأداء والممارسات التعليمية وتجارب الاستماع والإحالات إلى الأعمال الموسيقية أو مؤلِّفيها. كما تستقصي ارتباط الموسيقى التركية والغربية بالهوية الثقافية والذاكرة والتحديث والتغيّر الاجتماعي وبناء الشخصيات والأجواء السردية. وقد خضعت للتحليل ،لخالدة أديب أديوار «Sinekli Bakkal»لأحمد حمدي طانبينار، و «Mahur Beste»و «Huzur» :ستّ روايات تمثّل كتّابًا وفترات مختلفة، هي لأورهان باموق. ويتمحور «Masumiyet Müzesi»لزلفو ليفانلي، و «Serenad»ليعقوب قدري قره عثمان أوغلو، و «Kiralık Konak»و .السؤال الرئيس للدراسة حول الموضوعات التي تندرج ضمنها الأوصاف الموسيقية، وكيفية إسهامها في إنتاج المعنى الجمالي والثقافي والاجتماعي

المنهج

اعتمدت الدراسة تصميمًا بحثيًّا نوعيًّا تفسيريًّا قائمًا على تحليل الوثائق. واستُخدمت المعاينة المعيارية لاختيار روايات تنتمي إلى العهد الجمهوري، وتتضمّن مادة موسيقية وافرة، وتمثّل أجيالًا وتوجّهات جمالية مختلفة، وتحيل بصورة مباشرة أو غير مباشرة إلى الموسيقى التركية أو الغربية. وشكّلت النصوص الكاملة للروايات الستّ مدوّنة البيانات. وتضمّنت عملية جمع البيانات قراءات متكرّرة وتسجيلًا منهجيًّا للتعبيرات والمشاهد والشخصيات والفضاءات والبنى الرمزية المتّصلة بالموسيقى. واستُرشد في التحليل بمقاربة براون وكلارك للتحليل الموضوعاتي. وبعد التآلف ،والآلات ،(usûl) مع البيانات، أُنشئت رموز أولية من خلال الترميز المفتوح للأنواع الموسيقية، والإحالات إلى المقامات والأصول الإيقاعية ،والأعمال الموسيقية، والمؤدّين، وممارسات الاستماع، وأشكال الأداء، والعمليات التعليمية، والفضاءات الموسيقية، والذاكرة، والهوية، والتحديث ،والأجواء السردية، والرمزية. وجُمعت الرموز المترابطة ضمن موضوعات فرعية وأخرى أوسع نطاقًا، ثم روجعت عبر الروايات، وحُدِّدت دلالاتها وفُسِّرت من منظورَي الدراسات الأدبية المقارنة وعلم الموسيقى. وعُزِّزت شفافية الإجراءات باستخدام دليل للترميز، ومصفوفة لربط الرموز بالموضوعات، وجداول للمقارنة، ومسار توثيقي قابل للتدقيق. كما دُعمت المصداقية وقابلية النقل والاعتمادية وقابلية التأكيد من خلال القراءات المتكرّرة، واتّساق معايير الترميز، والوصف السياقي، وتوثيق القرارات التحليلية. ونظرًا إلى اقتصار البحث على أعمال أدبية منشورة وعدم اشتماله .على مشاركين أو بيانات شخصية، لم تكن موافقة لجنة الأخلاقيات مطلوبة

النتائج

تمثّلت الموسيقى في خمسة سياقات رئيسة: الحياة الدينية، والحياة اليومية والتفاعل الاجتماعي، والسياقات الفنية والجمالية، والعمليات التعليمية، والترفيه والحياة الثقافية. وتُظهر هذه السياقات أنّ الموسيقى ليست تفصيلًا تزيينيًّا، بل عنصرًا متجذّرًا في العوالم الاجتماعية للشخصيات من خلال تلاوة القرآن الكريم، وإنشاد المولد «Sinekli Bakkal» وتجاربها الوجدانية وبيئاتها الثقافية. وتتجلّى الموسيقى الدينية بصورة أوضح في النبوي، وموسيقى التكايا، والتكوين الموسيقي لرابعة. وتتوزّع العروض الموسيقية المنزلية، واللقاءات الاجتماعية، والأحاديث الموسيقية، والأغاني المستعادة في الذاكرة، والحفلات، والعزف على البيانو، ومناقشات التأليف الموسيقي على مدوّنة الدراسة بدرجات متفاوتة من الحضور. وتتراوح .تمثيلات التعليم الموسيقي بين التلقّي التقليدي والتدريب على الأداء الصوتي الديني، وبين دروس البيانو والمعرفة الأكاديمية والتعلّم الثقافي

ويتعلّق أحد أبرز أوجه التمايز بالوظائف المسندة إلى الموسيقى التركية والغربية. فالموسيقى التركية ترتبط أساسًا بالتقاليد والتجربة «Sinekli Bakkal»و «Mahur Beste»و «Huzur» الروحية والاستمرارية التاريخية وثقافة إسطنبول والذاكرة الجمعية ونقل القيم الجمالية، ولا سيّما في أمّا الموسيقى الغربية، فترتبط على نحو أكثر تواترًا بالتعليم والحياة الحضرية والتجربة الثقافية الأوروبية والتحديث وتحوّل الممارسات .«Kiralık Konak» الاجتماعية. ويتجلّى حضورها من خلال البيانو والكمان والحفلات والمؤلِّفين الموسيقيين والسوناتات وقالب السيرينادفي ومع ذلك، لا يُبنى هذان التقليدان دائمًا بوصفهما قطبين متعارضين تعارضًا .«Masumiyet Müzesi»و «Serenad»و «Sinekli Bakkal»و .في علاقة حوار ومقارنة، وتقدّمان التحديث بوصفه عملية ثقافية تفاوضية «Sinekli Bakkal»و «Huzur» صارمًا؛ إذ تضعهما روايتا

وتؤدّي الآلات وشخصيات الموسيقيين والفضاءات الموسيقية وظائف علامات سردية. فالناي والطنبور والعود تستحضر الموسيقى التقليدية والعمق الروحي والاستمرارية الثقافية، في حين يشير البيانو والكمان إلى التعليم الموسيقي الغربي والثقافة الكلاسيكية الأوروبية. وتضطلع الشخصيات المرتبطة بالموسيقى بأدوار المؤدّين والمعلّمين والوسطاء الثقافيين أو حَمَلة الذاكرة. وتمثّل رابعة ووهبي دده وبيريغريني تقاليد موسيقية الاستمرارية الفكرية والجمالية؛ ويربط «Mahur Beste»و «Huzur» ؛ وتجسّد الأوساط الموسيقية في«Sinekli Bakkal» مختلفة في فينتظم حضور الموسيقى أساسًا حول ،«Masumiyet Müzesi» التأليف الموسيقي بالصدمة والتذكّر. أمّا في «Serenad» ماكسيميليان في ،المستمعين والأسطوانات والأغاني واستعادة الذكريات الشخصية. وتتنوّع الفضاءات الموسيقية بين التكايا والقصور والمجالس الموسيقية التقليدية .والمنازل وقاعات الحفلات والأوساط الأكاديمية وأماكن الترفيه الحضرية

وقد برزت ثلاثة موضوعات جامعة، هي: الهوية الثقافية والذاكرة والتحديث. فالموسيقى تحدّد المواقع الاجتماعية والثقافية، وتصل بين الذاكرة «Mahur Beste»و «Huzur» الأجيال، وتستحضر بيئات اندثرت، وتحوّل التجربة الفردية إلى سرديات عن التغيّر التاريخي. وتؤكّد روايتا Kiralık» التقاليد الدينية واللقاء بين الشرق والغرب؛ وتوظّف «Sinekli Bakkal» الجمالية واستمرارية الموسيقى التركية الكلاسيكية؛ وتجسّد الموسيقى الكلاسيكية الأوروبية بالصدمة التاريخية «Serenad» تعليم البيانو والحياة الاجتماعية المتغرّبة لإظهار التحوّل الثقافي؛ وتربط «Konak الأغاني والأسطوانات بالحياة الحضرية والحنين والذاكرة الشخصية. وتكشف النتائج المقارنة «Masumiyet Müzesi» والذاكرة الجمعية؛ وتقرن عن نمط مشترك يتمثّل في إسهام الموسيقى في تعميق البنية السردية والثقافية لكلّ رواية، إلى جانب اختلافات تحدّدها الفترة الزمنية والحبكة ومنظومة .الشخصيات والتوجّه الأيديولوجي

الخاتمة

تشكّل الأوصاف الموسيقية في الروايات التركية في العهد الجمهوري منظومة سردية متعدّدة الأبعاد. وتسهم الموسيقى في بناء الشخصيات وتشكيل الأجواء السردية والتنظيم الرمزي والهوية الثقافية والذاكرة والنقاشات المتعلّقة بالتحديث. وتدعم النتائج أطروحة دراسات الكلمة والموسيقى القائلة بضرورة تناول الموسيقى في الأدب بوصفها عنصرًا عابرًا للوسائط يشارك في إنتاج المعنى، وعدم الاقتصار على دراستها بوصفها موضوعًا. ومن خلال جمع ستّة أعمال من فترات مختلفة ضمن إطار موضوعاتي مشترك، يوسّع التصميم المقارن نطاق المناقشات السابقة التي اقتصرت على كاتب بعينه أو رواية محدّدة. وتكتسب الموسيقى التركية والغربية دلالات متغيّرة تبعًا للسياق التاريخي والجمالي لكلّ رواية؛ فقد تمثّلان الاستمرارية والتغيّر، أو تؤسّسان تقابلات، أو تخلقان فضاءات ثقافية حوارية. وتسهم الدراسة في الدراسات الأدبية التركية وعلم الموسيقى بتقديم ،دليل ترميز واضح وإطار تحليلي قابل للنقل إلى سياقات بحثية أخرى. ويمكن للبحوث المستقبلية توسيع المدوّنة لتشمل فترات وأجناسًا أدبية أخرى .أو الجمع بين التفسير الموضوعاتي وتحليل الخطاب وعلم السرد ومناهج تحليل المدوّنات وأدوات الإنسانيات الرقمية

الكلمات المفتاحية: الرواية التركية في العهد الجمهوري، الموسيقى التركية، التمثيلات الموسيقية، تحليل المحتوى الموضوعاتي، دراسات .الكلمة والموسيقى

Résumé Structuré:

Objectif

Cette étude examine la représentation de la musique dans les romans turcs de la période républicaine et identifie les fonctions esthétiques, culturelles et narratives des descriptions musicales. Située à l'intersection des études littéraires turques, de la musicologie, des études culturelles et des études sur les rapports entre littérature et musique (*Word and Music Studies*), elle répond au besoin d'une analyse comparative dépassant les travaux centrés sur un seul auteur ou une seule œuvre. La recherche examine les modalités d'inscription de la musique dans les univers fictionnels à travers les genres musicaux, les instruments, les interprètes, les cadres de performance, les pratiques pédagogiques, les expériences d'écoute et les références aux œuvres ou aux compositeurs. Elle étudie également les liens entre les musiques turque et occidentale, d'une part, et l'identité culturelle, la mémoire, la modernisation, le changement social, la caractérisation des personnages et l'atmosphère narrative, d'autre part. Six romans représentatifs de différents auteurs et périodes ont été analysés : *Huzur* et *Mahur Beste* d'Ahmet Hamdi Tanpınar, *Sinekli Bakkal* de Halide Edip Adıvar, *Kiralık Konak* de Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Serenad* de Zülfü Livaneli et *Masumiyet Müzesi* d'Orhan Pamuk. La question centrale porte sur les thèmes au sein desquels s'inscrivent les descriptions musicales et sur leur contribution à la production de significations esthétiques, culturelles et sociales.

Méthode

L'étude adopte un dispositif de recherche qualitatif et interprétatif fondé sur l'analyse documentaire. Un échantillonnage par critères a permis de sélectionner des romans appartenant à la période républicaine, comportant un matériau musical substantiel, représentant différentes générations et orientations esthétiques, et faisant directement ou indirectement référence à la musique turque ou occidentale. Les textes intégraux des six romans

constituent le corpus de données. La collecte des données a reposé sur des lectures répétées et sur le relevé systématique des expressions, scènes, personnages, cadres et structures symboliques associés à la musique. L'analyse a été guidée par l'approche de l'analyse thématique de Braun et Clarke. Après une phase de familiarisation avec les données, un codage ouvert a été effectué concernant les genres musicaux, les références aux *makam* et aux *usûl*, les instruments, les œuvres, les interprètes, les pratiques d'écoute, les formes de performance, les processus éducatifs, les espaces musicaux, la mémoire, l'identité, la modernisation, l'atmosphère et le symbolisme. Les codes apparentés ont été regroupés en sous-thèmes et en thèmes plus généraux, puis réexaminés dans l'ensemble des romans, définis et interprétés selon des perspectives littéraires comparatives et musicologiques. Un manuel de codage, une matrice de correspondance entre codes et thèmes, des tableaux comparatifs et une piste d'audit ont renforcé la transparence de la démarche. La crédibilité, la transférabilité, la fiabilité et la confirmabilité ont été étayées par les lectures répétées, la cohérence des critères de codage, la description contextuelle et la documentation des décisions analytiques. La recherche reposant exclusivement sur des œuvres littéraires publiées et n'impliquant ni participants ni données à caractère personnel, aucune approbation d'un comité d'éthique n'était requise.

Résultats

La musique est représentée dans cinq contextes principaux : la vie religieuse, la vie quotidienne et les interactions sociales, les cadres artistiques et esthétiques, les processus éducatifs, ainsi que le divertissement et la vie culturelle. Ces contextes montrent que la musique ne constitue pas un simple détail ornemental, mais un élément intégré aux univers sociaux, aux expériences émotionnelles et aux environnements culturels des personnages. La musique religieuse apparaît de manière particulièrement marquée dans *Sinekli Bakkal*, à travers la récitation coranique, le *mevlid*, la musique des couvents soufis et la formation musicale de Rabia. Les performances domestiques, les réunions sociales, les conversations musicales, les chansons remémorées, les concerts, les interprétations au piano et les discussions sur la composition se retrouvent dans l'ensemble du corpus, avec des degrés de présence variables. Les représentations de l'éducation musicale s'étendent de la transmission traditionnelle et de la formation vocale religieuse aux leçons de piano, aux savoirs académiques et à l'apprentissage culturel.

Une distinction majeure concerne les fonctions attribuées aux musiques turque et occidentale. La musique turque est principalement associée à la tradition, à l'expérience spirituelle, à la continuité historique, à la culture d'Istanbul, à la mémoire collective et à la transmission des valeurs esthétiques, notamment dans *Huzur*, *Mahur Beste* et *Sinekli Bakkal*. La musique occidentale est plus fréquemment liée à l'éducation, à la vie urbaine, à l'expérience culturelle européenne, à la modernisation et à l'évolution des pratiques sociales. Elle se manifeste à travers le piano, le violon, les concerts, les compositeurs, les sonates et la forme de la sérénade dans *Kiralık Konak*, *Sinekli Bakkal*, *Serenad* et *Masumiyet Müzesi*. Toutefois, ces deux traditions ne sont pas systématiquement construites comme des opposés irréductibles. *Huzur* et *Sinekli Bakkal* les mettent en dialogue et en comparaison, présentant la modernisation comme un processus culturel négocié.

Les instruments, les figures de musiciens et les espaces musicaux fonctionnent comme des signes narratifs. Le *ney*, le *tanbur* et l'*ud* évoquent la musique traditionnelle, la profondeur spirituelle et la continuité culturelle, tandis que le piano et le violon renvoient à une formation musicale occidentale et à la culture classique européenne. Les personnages associés à la musique interviennent comme interprètes, enseignants, médiateurs culturels ou dépositaires de la mémoire. Rabia, Vehbi Dede et Peregrini représentent différentes traditions musicales dans *Sinekli Bakkal* ; les cercles musicaux de *Huzur* et de *Mahur Beste* incarnent une continuité intellectuelle et esthétique ; Maximilian, dans *Serenad*, relie la composition au traumatisme et à la remémoration. Dans *Masumiyet Müzesi*, la musique s'organise principalement autour des auditeurs, des disques, des chansons et des souvenirs personnels. Les espaces musicaux vont des *tekke*, des grandes demeures et des assemblées musicales traditionnelles aux foyers, aux salles de concert, aux milieux universitaires et aux lieux de divertissement urbains.

Trois thèmes transversaux se dégagent : l'identité culturelle, la mémoire et la modernisation. La musique marque les positions sociales et culturelles, relie les générations, rappelle des environnements disparus et transforme l'expérience individuelle en récits du changement historique. *Huzur* et *Mahur Beste* mettent l'accent sur la mémoire esthétique et la continuité de la musique classique turque ; *Sinekli Bakkal* met en scène la tradition religieuse et la rencontre entre l'Orient et l'Occident ; *Kiralık Konak* mobilise l'apprentissage du piano et une vie sociale occidentalisée pour donner à voir la transformation culturelle ; *Serenad* relie la musique classique européenne au traumatisme historique et à la mémoire collective ; *Masumiyet Müzesi* associe les chansons et les disques à la vie urbaine, à la nostalgie et à la mémoire personnelle. Les résultats comparatifs révèlent une configuration commune — la musique enrichit en profondeur la structure narrative et culturelle de chaque roman

— ainsi que des différences déterminées par la période, l'intrigue, le système des personnages et l'orientation idéologique.

Conclusion

Les descriptions musicales dans les romans turcs de la période républicaine constituent un système narratif multidimensionnel. La musique contribue à la caractérisation des personnages, à l'atmosphère, à l'organisation symbolique, à l'identité culturelle, à la mémoire et aux débats sur la modernisation. Les résultats étayent la thèse des *Word and Music Studies* selon laquelle la musique en littérature doit être étudiée non seulement comme un objet thématique, mais également comme un élément intermédial participant à la production du sens. En réunissant six œuvres de périodes différentes dans un cadre thématique commun, le dispositif comparatif élargit les discussions antérieures centrées sur un auteur ou un roman particulier. Les musiques turque et occidentale acquièrent des significations variables selon le contexte historique et esthétique de chaque roman : elles peuvent représenter la continuité et le changement, établir des contrastes ou créer des espaces culturels dialogiques. L'étude contribue aux études littéraires turques et à la musicologie en proposant un manuel de codage explicite et un cadre analytique transférable. Les recherches futures pourraient étendre le corpus à d'autres périodes et genres, ou associer l'interprétation thématique à l'analyse du discours, à la narratologie, aux méthodes d'analyse de corpus et aux outils des humanités numériques.

Mots-clés: Roman turc de la période républicaine, musique turque, représentations musicales, analyse thématique de contenu, études sur les rapports entre littérature et musique.

Resumen Estructurado:

Objetivo

Este estudio examina la representación de la música en las novelas turcas del período republicano e identifica las funciones estéticas, culturales y narrativas que desempeñan las descripciones musicales. Situado en la intersección de los estudios literarios turcos, la musicología, los estudios culturales y los estudios sobre las relaciones entre palabra y música (*Word and Music Studies*), responde a la necesidad de un análisis comparativo que trascienda las investigaciones centradas en un único autor o una sola obra. La investigación analiza cómo la música se incorpora a los mundos ficcionales mediante los géneros musicales, los instrumentos, los intérpretes, los contextos de interpretación, las prácticas educativas, las experiencias de escucha y las referencias a obras o compositores. Asimismo, indaga en las relaciones de las músicas turca y occidental con la identidad cultural, la memoria, la modernización, el cambio social, la caracterización de los personajes y la atmósfera narrativa. Se examinaron seis novelas representativas de distintos autores y períodos: *Huzur* y *Mahur Beste*, de Ahmet Hamdi Tanpınar; *Sinekli Bakkal*, de Halide Edip Adıvar; *Kiralık Konak*, de Yakup Kadri Karaosmanoğlu; *Serenad*, de Zülfü Livaneli; y *Masumiyet Müzesi*, de Orhan Pamuk. La pregunta central indaga en los temas bajo los cuales se articulan las descripciones musicales y en su contribución a la construcción de significados estéticos, culturales y sociales.

Método

El estudio adoptó un diseño cualitativo e interpretativo basado en el análisis documental. Se empleó un muestreo por criterios para seleccionar novelas pertenecientes al período republicano que incorporaran un contenido musical sustancial, representaran distintas generaciones y orientaciones estéticas, e incluyeran referencias directas o indirectas a la música turca u occidental. Los textos íntegros de las seis novelas constituyeron el corpus de datos. La recopilación de datos comprendió lecturas reiteradas y el registro sistemático de expresiones, escenas, personajes, espacios y estructuras simbólicas relacionados con la música. El análisis se orientó mediante el enfoque de análisis temático de Braun y Clarke. Tras la familiarización con los datos, se generaron códigos mediante codificación abierta relativos a los géneros musicales, las referencias a *makam* y *usûl*, los instrumentos, las obras, los intérpretes, las prácticas de escucha, las modalidades de interpretación, los procesos educativos, los espacios musicales, la memoria, la identidad, la modernización, la atmósfera y el simbolismo. Los códigos relacionados se agruparon en subtemas y temas más amplios, se revisaron de manera transversal en las novelas, se definieron y se interpretaron desde perspectivas literarias comparadas y musicológicas. Un libro de códigos, una matriz de correspondencia entre códigos y temas, tablas comparativas y un registro de auditoría reforzaron la transparencia del proceso. La credibilidad, la transferibilidad, la dependencia y la confirmabilidad se sustentaron en lecturas reiteradas, criterios de codificación coherentes, descripciones contextuales y la documentación de las decisiones analíticas. Dado que la investigación se basó exclusivamente en obras literarias publicadas y no involucró participantes ni datos personales, no se requirió la aprobación de un comité de ética.

Resultados

La música se representó en cinco contextos principales: la vida religiosa, la vida cotidiana y la interacción social, los entornos artísticos y estéticos, los procesos educativos, y el entretenimiento y la vida cultural. Estos contextos muestran que la música no constituye un detalle ornamental, sino un elemento integrado en los mundos sociales, las experiencias emocionales y los entornos culturales de los personajes. La música religiosa adquiere mayor visibilidad en *Sinekli Bakkal* mediante la recitación coránica, el *mevlid*, la música de los centros sufíes y la formación musical de Rabia. Las interpretaciones domésticas, las reuniones sociales, las conversaciones sobre música, las canciones evocadas, los conciertos, las interpretaciones al piano y las discusiones sobre composición aparecen en el conjunto del corpus con distintos grados de presencia. Las representaciones educativas abarcan desde la transmisión tradicional y la formación vocal religiosa hasta las clases de piano, el conocimiento académico y el aprendizaje cultural.

Una distinción fundamental concierne a las funciones atribuidas a las músicas turca y occidental. La música turca se vincula predominantemente con la tradición, la experiencia espiritual, la continuidad histórica, la cultura de Estambul, la memoria colectiva y la transmisión de valores estéticos, especialmente en *Huzur*, *Mahur Beste* y *Sinekli Bakkal*. La música occidental se asocia con mayor frecuencia con la educación, la vida urbana, la experiencia cultural europea, la modernización y la transformación de las prácticas sociales. Su presencia se manifiesta a través del piano, el violín, los conciertos, los compositores, las sonatas y la forma musical de la serenata en *Kiralık Konak*, *Sinekli Bakkal*, *Serenad* y *Masumiyet Müzesi*. Sin embargo, ambas tradiciones no siempre se construyen como opuestos rígidos. *Huzur* y *Sinekli Bakkal* las sitúan en una relación de diálogo y comparación, presentando la modernización como un proceso cultural negociado.

Los instrumentos, las figuras de músicos y los espacios musicales funcionan como signos narrativos. El *ney*, el *tanbur* y el *ud* evocan la música tradicional, la profundidad espiritual y la continuidad cultural, mientras que el piano y el violín remiten a la formación musical occidental y a la cultura clásica europea. Los personajes vinculados con la música actúan como intérpretes, docentes, mediadores culturales o portadores de memoria. Rabia, Vehbi Dede y Peregrini representan distintas tradiciones musicales en *Sinekli Bakkal*; los círculos musicales de *Huzur* y *Mahur Beste* encarnan la continuidad intelectual y estética; y Maximilian, en *Serenad*, vincula la composición con el trauma y la rememoración. En *Masumiyet Müzesi*, la música se organiza principalmente en torno a los oyentes, los discos, las canciones y la evocación de recuerdos personales. Los espacios musicales abarcan desde los *tekke*, las mansiones y las reuniones musicales tradicionales hasta los hogares, las salas de conciertos, los entornos académicos y los espacios de entretenimiento urbano.

Emergieron tres temas transversales: la identidad cultural, la memoria y la modernización. La música identifica posiciones sociales y culturales, conecta generaciones, evoca entornos desaparecidos y transforma la experiencia individual en relatos del cambio histórico. *Huzur* y *Mahur Beste* destacan la memoria estética y la continuidad de la música clásica turca; *Sinekli Bakkal* escenifica la tradición religiosa y el encuentro entre Oriente y Occidente; *Kiralık Konak* recurre a la enseñanza del piano y a la vida social occidentalizada para mostrar la transformación cultural; *Serenad* vincula la música clásica europea con el trauma histórico y la memoria colectiva; y *Masumiyet Müzesi* relaciona las canciones y los discos con la vida urbana, la nostalgia y la memoria personal. Los resultados comparativos revelan un patrón compartido —la música aporta profundidad a la estructura narrativa y cultural de cada novela—, junto con diferencias determinadas por el período, la trama, el sistema de personajes y la orientación ideológica.

Conclusión

Las descripciones musicales en las novelas turcas del período republicano constituyen un sistema narrativo multidimensional. La música contribuye a la caracterización de los personajes, la atmósfera, la organización simbólica, la identidad cultural, la memoria y los debates sobre la modernización. Los resultados respaldan el planteamiento de los *Word and Music Studies* según el cual la música en la literatura debe examinarse no solo como contenido temático, sino también como un elemento intermedial que participa en la producción de significado. Al integrar seis obras de distintos períodos en un marco temático común, el diseño comparativo amplía los debates previos centrados en autores o novelas específicos. Las músicas turca y occidental adquieren significados cambiantes según el contexto histórico y estético de cada novela: pueden representar la continuidad y el cambio, establecer contrastes o generar espacios culturales dialógicos. El estudio contribuye a los estudios literarios turcos y a la musicología mediante un libro de códigos explícito y un marco analítico transferible. Las investigaciones futuras podrían ampliar el corpus a otros períodos y géneros, o combinar la interpretación temática con el análisis del discurso, la narratología, los métodos de análisis de corpus y las herramientas de las humanidades digitales.

Palabras clave: Novela turca del período republicano, música turca, representaciones musicales, análisis temático de contenido, estudios sobre las relaciones entre palabra y música.

结构式摘要:

研究目的

本研究考察共和国时期土耳其小说中的音乐表征，辨析音乐描写所发挥的审美、文化与叙事功能。研究立足于土耳其文学研究、音乐学、文化研究以及语词与音乐研究（Word and Music Studies）的交叉领域，旨在回应超越单一作家或单部作品研究、开展比较分析的需要。本研究考察音乐如何通过音乐体裁、乐器、表演者、表演情境、教育实践、聆听体验，以及对音乐作品或作曲家的指涉进入虚构世界。同时，研究探讨土耳其音乐与西方音乐如何同文化认同、记忆、现代化、社会变迁、人物塑造及叙事氛围建立关联。研究选取了不同作家和不同时期的六部代表性小说：Ahmet Hamdi Tanpınar的《Huzur》和《Mahur Beste》、Halide Edip Adıvar的《Sinekli Bakkal》、Yakup Kadri Karaosmanoğlu的《Kiralık Konak》、Zülfü Livaneli的《Serenad》，以及Orhan Pamuk的《Masumiyet Müzesi》。研究的核心问题是：音乐描写呈现于哪些主题之下，又如何参与审美、文化和社会意义的建构。

研究方法

本研究采用基于文献分析的质性解释性研究设计。通过标准抽样，选取属于共和国时期、包含丰富音乐内容、体现不同代际与审美取向，并直接或间接涉及土耳其音乐或西方音乐的小说。六部小说的完整文本构成研究资料库。资料收集包括反复阅读，以及对音乐相关表达、场景、人物、空间环境和象征结构的系统记录。分析以Braun与Clarke的主题分析方法为指导。在熟悉资料之后，围绕音乐体裁、对玛卡姆（makam）和乌苏尔节奏周期（usûl）的指涉、乐器、音乐作品、表演者、聆听实践、表演形式、教育过程、音乐空间、记忆、认同、现代化、氛围和象征等内容进行开放式编码。随后，将相关编码归并为子主题及更高层级的主题，在各部小说之间进行复核、界定，并从比较文学与音乐学视角加以阐释。研究通过编码手册、编码—主题矩阵、比较表和审计轨迹增强分析过程的透明度。通过反复阅读、采用一致的编码标准、开展情境描述以及记录分析决策，保障研究的可信性、可迁移性、依赖性和可确证性。由于研究仅以已出版的文学作品为资料来源，不涉及研究参与者或个人数据，因此无须获得伦理委员会批准。

研究结果

音乐主要呈现于五类情境：宗教生活、日常生活与社会互动、艺术与审美情境、教育过程，以及娱乐与文化生活。这些情境表明，音乐并非装饰性细节，而是嵌入人物社会世界、情感体验和文化环境的构成要素。宗教音乐在《Sinekli Bakkal》中最为突出，具体体现为《古兰经》诵读、圣纪赞诵（mevlid）、苏菲道堂音乐，以及Rabia的音乐教育。家庭音乐表演、社交聚会、音乐交谈、对歌曲的追忆、音乐会、钢琴演奏以及有关作曲的讨论，在整个研究资料库中均有不同程度的呈现。音乐教育的表征涵盖传统传承与宗教声乐训练，以及钢琴课程、学术知识和文化学习。

一项重要差异在于土耳其音乐与西方音乐被赋予的功能。土耳其音乐主要与传统、精神体验、历史延续性、伊斯坦布尔文化、集体记忆及审美价值的传承相联系，这一点在《Huzur》《Mahur Beste》和《Sinekli Bakkal》中尤为明显。西方音乐则更常与教育、城市生活、欧洲文化体验、现代化及社会实践的变迁相关联。在《Kiralık Konak》《Sinekli Bakkal》《Serenad》和《Masumiyet Müzesi》中，西方音乐通过钢琴、小提琴、音乐会、作曲家、奏鸣曲及小夜曲体裁得以呈现。然而，这两种传统并不总是被建构为截然对立的两极。《Huzur》和《Sinekli Bakkal》使二者进入对话与比较关系，将现代化呈现为一个经由协商展开的文化过程。

乐器、音乐家形象与音乐空间发挥着叙事符号的作用。奈伊笛（ney）、坦布尔琴（tanbur）和乌德琴（ud）唤起传统音乐、精神深度与文化延续性的意涵，而钢琴和小提琴则指向西方音乐教育与欧洲古典文化。与音乐相关的人物承担表演者、教师、文化中介或记忆承载者的角色。在《Sinekli Bakkal》中，Rabia、Vehbi Dede和Peregrini代表不同的音乐传统；《Huzur》和《Mahur Beste》中的音乐圈层体现思想与审美的延续性；《Serenad》中的Maximilian则将音乐创作与创伤及追忆相联结。在《

Masumiyet Müzesi》中，音乐主要围绕聆听者、唱片、歌曲和个人回忆展开。音乐空间涵盖苏菲道堂（tekke）、宅邸和传统音乐雅集，也包括家庭空间、音乐厅、学术环境及城市娱乐场所。

研究归纳出三个统摄性主题：文化认同、记忆与现代化。音乐标识社会与文化位置，联结不同世代，唤回已逝的生活环境，并将个体经验转化为关于历史变迁的叙述。《Huzur》和《Mahur Beste》强调审美记忆与土耳其古典音乐的延续性；《Sinekli Bakkal》展现宗教传统与东西方的相遇；《Kiralık Konak》借助钢琴教育与西化的社会生活呈现文化转型；《Serenad》将欧洲古典音乐与历史创伤及集体记忆相联系；《Masumiyet Müzesi》则将歌曲和唱片与城市生活、怀旧情感及个人记忆相联结。比较分析揭示出一种共同模式：音乐深化了每部小说的叙事与文化结构。同时，各部作品也呈现出由时代、情节、人物系统及意识形态取向所决定的差异。

研究结论

共和国时期土耳其小说中的音乐描写构成了一个多维度的叙事系统。音乐参与人物塑造、氛围营造、象征组织、文化认同建构、记忆形成以及有关现代化的讨论。研究结果支持语词与音乐研究的主张：文学中的音乐不仅应作为题材加以考察，还应被视为参与意义生产的跨媒介要素。通过将不同时期的六部作品纳入共同的主题框架，本研究的比较设计拓展了既有以特定作家或单部小说为中心的讨论。土耳其音乐与西方音乐的意义随着各部小说的历史和审美语境而变化：二者可以表征延续与变迁，建立对照关系，或创造对话性的文化空间。本研究通过提供明确的编码手册和具有可迁移性的分析框架，为土耳其文学研究与音乐学作出贡献。未来研究可将资料库扩展至其他时期与体裁，或将主题阐释与话语分析、叙事学、语料库方法及数字人文工具相结合。

关键词： 共和国时期土耳其小说；土耳其音乐；音乐表征；主题内容分析；语词与音乐研究。

Структурированная Аннотация:

Цель

В настоящем исследовании рассматривается репрезентация музыки в турецких романах республиканского периода и выявляются эстетические, культурные и нарративные функции музыкальных описаний. Работа находится на пересечении исследований турецкой литературы, музыковедения, культурных исследований и исследований взаимодействия слова и музыки (*Word and Music Studies*) и отвечает потребности в сравнительном анализе, выходящем за рамки изучения отдельного автора или произведения. Исследование рассматривает способы включения музыки в художественные миры посредством музыкальных жанров, инструментов, исполнителей, условий исполнения, образовательных практик, опыта слушания и отсылок к произведениям или композиторам. Кроме того, анализируется связь турецкой и западной музыки с культурной идентичностью, памятью, модернизацией, социальными изменениями, характеристикой персонажей и повествовательной атмосферой. Были изучены шесть романов, представляющих разных авторов и периоды: *Huzur* и *Mahur Beste* Ахмета Хамди Танпынара, *Sinekli Bakkal* Халиде Эдиб Адывар, *Kiralık Konak* Якуба Кадри Караосманоглу, *Serenad* Зюльфю Ливанели и *Masumiyet Müzesi* Орхана Памука. Центральный исследовательский вопрос заключается в том, в рамках каких тем представлены музыкальные описания и каким образом они участвуют в формировании эстетических, культурных и социальных смыслов.

Метод

В исследовании использован качественный интерпретативный дизайн, основанный на анализе документов. Посредством критериального отбора были отобраны романы, относящиеся к республиканскому периоду, содержащие значительный музыкальный материал, представляющие разные поколения и эстетические направления и прямо или косвенно отсылающие к турецкой либо западной музыке. Корпус данных составили полные тексты шести романов. Сбор данных включал многократное прочтение и систематическую фиксацию связанных с музыкой выражений, сцен, персонажей, пространственных контекстов и символических структур. Анализ проводился в соответствии с подходом Браун и Кларк к тематическому анализу. После ознакомления с материалом посредством открытого кодирования были сформированы коды, охватывающие музыкальные жанры, отсылки к макамам и усулям, инструменты, произведения, исполнителей, практики слушания, формы исполнения, образовательные процессы, музыкальные пространства, память, идентичность, модернизацию, атмосферу и символику. Взаимосвязанные коды объединялись в подтемы и более широкие темы, пересматривались

на материале всех романов, определялись и интерпретировались с позиций сравнительного литературоведения и музыковедения. Прозрачность исследования обеспечивалась использованием кодировочной книги, матрицы соответствия кодов и тем, сравнительных таблиц и аудиторского следа. Критерии достоверности, переносимости, надёжности исследовательского процесса и подтверждаемости поддерживались многократным прочтением текстов, последовательным применением критериев кодирования, описанием контекста и документированием аналитических решений. Поскольку исследование основывалось исключительно на опубликованных литературных произведениях и не предполагало привлечения участников или обработки персональных данных, одобрение этического комитета не требовалось.

Результаты

Музыка представлена в пяти основных контекстах: религиозная жизнь, повседневная жизнь и социальное взаимодействие, художественно-эстетическая среда, образовательные процессы, а также развлечения и культурная жизнь. Эти контексты показывают, что музыка является не декоративной деталью, а элементом, встроенным в социальные миры, эмоциональный опыт и культурное окружение персонажей. Религиозная музыка наиболее отчётливо представлена в *Sinekli Bakkal* через чтение Корана, мевлид, музыку суфийских обителей и музыкальное образование Рабии. Домашнее музицирование, общественные собрания, беседы о музыке, вспоминаемые песни, концерты, фортепианное исполнение и обсуждение музыкальной композиции встречаются во всём корпусе с различной степенью выраженности. Репрезентации музыкального образования охватывают традиционную передачу знаний и обучение религиозному вокальному исполнительству, уроки фортепиано, академические знания и освоение культуры.

Существенное различие касается функций, приписываемых турецкой и западной музыке. Турецкая музыка преимущественно связана с традицией, духовным опытом, исторической преемственностью, культурой Стамбула, коллективной памятью и передачей эстетических ценностей, особенно в *Huzur*, *Mahur Beste* и *Sinekli Bakkal*. Западная музыка чаще ассоциируется с образованием, городской жизнью, европейским культурным опытом, модернизацией и изменением социальных практик. В *Kiralık Konak*, *Sinekli Bakkal*, *Serenad* и *Masumiyet Müzesi* она представлена через фортепиано, скрипку, концерты, композиторов, сонаты и жанр серенады. Однако эти две традиции не всегда конструируются как жёстко противопоставленные друг другу. В *Huzur* и *Sinekli Bakkal* они вступают в диалог и становятся предметом сопоставления, благодаря чему модернизация предстаёт как культурный процесс согласования.

Инструменты, образы музыкантов и музыкальные пространства функционируют как нарративные знаки. Ней, танбур и уд вызывают ассоциации с традиционной музыкой, духовной глубиной и культурной преемственностью, тогда как фортепиано и скрипка указывают на западное музыкальное образование и европейскую классическую культуру. Связанные с музыкой персонажи выступают в роли исполнителей, преподавателей, культурных посредников или носителей памяти. Рабия, Вехби Деде и Перегрини представляют различные музыкальные традиции в *Sinekli Bakkal*; музыкальные круги в *Huzur* и *Mahur Beste* воплощают интеллектуальную и эстетическую преемственность; Максимилиан в *Serenad* связывает музыкальное сочинительство с травмой и воспоминанием. В *Masumiyet Müzesi* музыка организована преимущественно вокруг слушателей, грампластинок, песен и личных воспоминаний. Музыкальные пространства варьируются от текке, особняков и традиционных музыкальных собраний до жилищ, концертных залов, академической среды и городских развлекательных заведений.

Были выявлены три сквозные темы: культурная идентичность, память и модернизация. Музыка обозначает социальные и культурные позиции, связывает поколения, воскрешает утраченные жизненные миры и преобразует индивидуальный опыт в повествования об исторических изменениях. *Huzur* и *Mahur Beste* акцентируют эстетическую память и преемственность турецкой классической музыки; *Sinekli Bakkal* представляет религиозную традицию и встречу Востока и Запада; *Kiralık Konak* использует обучение игре на фортепиано и вестернизированный образ общественной жизни для раскрытия культурной трансформации; *Serenad* связывает европейскую классическую музыку с исторической травмой и коллективной памятью; *Masumiyet Müzesi* соотносит песни и грампластинки с городской жизнью, ностальгией и личной памятью. Сравнительный анализ выявляет общую закономерность — музыка углубляет нарративную и культурную структуру каждого романа, — а также различия, обусловленные периодом, сюжетом, системой персонажей и идеологической направленностью.

Заключение

Музыкальные описания в турецких романах республиканского периода образуют многомерную нарративную систему. Музыка участвует в характеристике персонажей, создании атмосферы, символической организации, формировании культурной идентичности и памяти, а также в дискуссиях о модернизации. Результаты подтверждают положение исследований взаимодействия слова и музыки о том, что музыку в литературе следует рассматривать не только как предмет изображения, но и как интермедиальный элемент, участвующий в смыслопорождении. Объединяя шесть произведений разных периодов в общей тематической рамке, сравнительный дизайн расширяет предшествующие обсуждения, сосредоточенные на отдельных авторах или романах. Турецкая и западная музыка приобретают изменяющиеся значения в зависимости от исторического и эстетического контекста каждого романа: они могут репрезентировать преемственность и изменения, выстраивать противопоставления или создавать диалогические культурные пространства. Исследование вносит вклад в изучение турецкой литературы и музыковедение, предлагая эксплицитно разработанную кодировочную книгу и аналитическую модель, применимую в других исследовательских контекстах. Дальнейшие исследования могут расширить корпус за счёт других периодов и жанров либо объединить тематическую интерпретацию с дискурс-анализом, нарратологией, корпусными методами и инструментами цифровых гуманитарных наук.

Ключевые слова: турецкий роман республиканского периода, турецкая музыка, музыкальные репрезентации, тематический контент-анализ, исследования взаимодействия слова и музыки.

संरचित सार:

उद्देश्य

यह अध्ययन गणतांत्रिक काल के तुर्की उपन्यासों में संगीत के निरूपण का परीक्षण करता है तथा संगीत-संबंधी वर्णनों द्वारा संपादित सौंदर्यात्मक, सांस्कृतिक और कथात्मक प्रकार्यों की पहचान करता है। तुर्की साहित्य, संगीतशास्त्र, सांस्कृतिक अध्ययन तथा शब्द और संगीत अध्ययन (*Word and Music Studies*) के अंतःविषयी संगम पर स्थित यह शोध किसी एक लेखक अथवा कृति पर केंद्रित अध्ययनों से आगे बढ़कर तुलनात्मक विश्लेषण की आवश्यकता को संबोधित करता है। अध्ययन इस बात पर विचार करता है कि संगीत अपनी विधाओं, वाद्ययंत्रों, प्रस्तुतकर्ताओं, प्रस्तुति-परिवेशों, शिक्षण प्रथाओं, श्रवण-अनुभवों तथा संगीत-कृतियों अथवा संगीतकारों के संदर्भों के माध्यम से काल्पनिक संसारों में किस प्रकार प्रवेश करता है। यह भी जाँचा गया है कि तुर्की और पाश्चात्य संगीत सांस्कृतिक अस्मिता, स्मृति, आधुनिकीकरण, सामाजिक परिवर्तन, चरित्र-चित्रण तथा कथात्मक वातावरण से किस प्रकार संबद्ध होते हैं। विभिन्न लेखकों और कालखंडों का प्रतिनिधित्व करने वाले छह उपन्यासों का परीक्षण किया गया: Ahmet Hamdi Tanpınar के *Huzur* और *Mahur Beste*, Halide Edip Adıvar का *Sinekli Bakkal*, Yakup Kadri Karaosmanoğlu का *Kiralık Konak*, Zülfü Livaneli का *Serenad* और Orhan Pamuk का *Masumiyet Müzesi*। अध्ययन का केंद्रीय प्रश्न यह है कि संगीत-संबंधी वर्णन किन विषयगत श्रेणियों के अंतर्गत निरूपित होते हैं और वे सौंदर्यात्मक, सांस्कृतिक तथा सामाजिक अर्थ-निर्माण में किस प्रकार योगदान देते हैं।

पद्धति

अध्ययन में दस्तावेज़ विश्लेषण पर आधारित गुणात्मक एवं व्याख्यात्मक शोध-अभिकल्प अपनाया गया। मानदंड-आधारित प्रतिचयन के माध्यम से ऐसे उपन्यास चुने गए जो गणतांत्रिक काल से संबंधित हों, जिनमें पर्याप्त संगीत-संबंधी सामग्री उपलब्ध हो, जो विभिन्न पीढ़ियों और सौंदर्यात्मक अभिमुखताओं का प्रतिनिधित्व करते हों तथा जिनमें तुर्की या पाश्चात्य संगीत के प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्ष संदर्भ हों। छह उपन्यासों के संपूर्ण पाठों ने शोध-सामग्री का पाठ-संग्रह निर्मित किया। सामग्री-संग्रह की प्रक्रिया में बार-बार पठन तथा संगीत से संबंधित अभिव्यक्तियों, दृश्यों, पात्रों, परिवेशों और प्रतीकात्मक संरचनाओं का व्यवस्थित अभिलेखन सम्मिलित था। विश्लेषण ब्राउन और क्लार्क के विषयगत विश्लेषण दृष्टिकोण के अनुरूप किया गया। सामग्री से परिचित होने के पश्चात संगीत-विधाओं, मक़ाम (*makam*) और उसूल (*usûl*) के संदर्भों, वाद्ययंत्रों, संगीत-कृतियों, प्रस्तुतकर्ताओं, श्रवण-प्रथाओं, प्रस्तुति-रूपों, शैक्षिक प्रक्रियाओं, संगीत-स्थलों, स्मृति, अस्मिता, आधुनिकीकरण, वातावरण और प्रतीकात्मकता के लिए मुक्त कोडन के माध्यम से कोड विकसित किए गए। परस्पर संबंधित कोडों को उपविषयों तथा व्यापक विषयों में समूहीकृत किया गया, सभी उपन्यासों के संदर्भ में उनकी पुनर्समीक्षा की गई, उन्हें परिभाषित किया गया और तुलनात्मक साहित्यिक तथा संगीतशास्त्रीय दृष्टिकोणों से उनकी व्याख्या की गई। कोड-पुस्तिका, कोड और विषयों के बीच संबंध दर्शाने वाली आव्यूह-सारणी, तुलनात्मक सारणियों तथा लेखापरीक्षणीय अभिलेख-श्रृंखला ने शोध-प्रक्रिया की पारदर्शिता को सुदृढ़ किया। पुनरावृत्त पठन, सुसंगत कोडन-मानदंडों, संदर्भगत विवरण तथा विश्लेषणात्मक निर्णयों के प्रलेखन के माध्यम से विश्वसनीयता, अंतरणीयता, निर्भरता और पुष्टिकरणीयता को समर्थन प्रदान किया गया। चूँकि शोध पूर्णतः प्रकाशित

साहित्यिक कृतियों पर आधारित था और इसमें न तो प्रतिभागी शामिल थे और न ही व्यक्तिगत डेटा, इसलिए नैतिकता समिति की स्वीकृति आवश्यक नहीं थी।

निष्कर्षात्मक प्राप्तियाँ

संगीत का निरूपण पाँच प्रमुख संदर्भों में हुआ: धार्मिक जीवन, दैनिक जीवन और सामाजिक अंतःक्रिया, कलात्मक एवं सौंदर्यात्मक परिवेश, शैक्षिक प्रक्रियाएँ तथा मनोरंजन और सांस्कृतिक जीवन। ये संदर्भ दर्शाते हैं कि संगीत मात्र एक अलंकरणात्मक विवरण नहीं, बल्कि पात्रों के सामाजिक संसारों, भावनात्मक अनुभवों और सांस्कृतिक परिवेशों में अंतर्निहित तत्व है। धार्मिक संगीत की सर्वाधिक स्पष्ट उपस्थिति *Sinekli Bakkal* में कुरआन-पाठ, मेवलिद (*mevlid*), सूफ़ी साधना-केंद्रों के संगीत तथा Rabia की संगीत-शिक्षा के माध्यम से दिखाई देती है। घरेलू संगीत-प्रस्तुतियाँ, सामाजिक सभाएँ, संगीत-संबंधी वार्तालाप, स्मृति में उभरने वाले गीत, संगीत-समारोह, पियानो-वादन तथा संगीत-रचना पर चर्चाएँ पूरे पाठ-संग्रह में भिन्न-भिन्न तीव्रता के साथ उपस्थित हैं। शिक्षा-संबंधी निरूपण पारंपरिक ज्ञान-संचरण और धार्मिक गायन-प्रशिक्षण से लेकर पियानो की शिक्षा, अकादमिक ज्ञान तथा सांस्कृतिक अधिगम तक विस्तृत हैं।

एक प्रमुख भेद तुर्की और पाश्चात्य संगीत को सौंपी गई भूमिकाओं से संबंधित है। तुर्की संगीत मुख्यतः परंपरा, आध्यात्मिक अनुभव, ऐतिहासिक निरंतरता, इस्तांबुल की संस्कृति, सामूहिक स्मृति और सौंदर्यात्मक मूल्यों के संचरण से जुड़ा हुआ है, विशेषकर *Huzur*, *Mahur Beste* और *Sinekli Bakkal* में। पाश्चात्य संगीत अपेक्षाकृत अधिक बार शिक्षा, नगरीय जीवन, यूरोपीय सांस्कृतिक अनुभव, आधुनिकीकरण तथा बदलती सामाजिक प्रथाओं से संबद्ध होता है। *Kiralık Konak*, *Sinekli Bakkal*, *Serenad* और *Masumiyet Müzesi* में इसकी उपस्थिति पियानो, वायलिन, संगीत-समारोहों, संगीतकारों, सोनाटा और सेरेनेड के संगीत-रूप के माध्यम से प्रकट होती है। हालाँकि, इन दोनों परंपराओं को हमेशा कठोर विरोधी ध्रुवों के रूप में निर्मित नहीं किया जाता। *Huzur* और *Sinekli Bakkal* इन्हें संवाद और तुलना के संबंध में प्रस्तुत करते हैं तथा आधुनिकीकरण को पारस्परिक समायोजन से विकसित होने वाली सांस्कृतिक प्रक्रिया के रूप में चित्रित करते हैं।

वाद्ययंत्र, संगीतकार-पात्र और संगीत-स्थल कथात्मक संकेतों के रूप में कार्य करते हैं। नेय (*ney*), तानबूर (*tanbur*) और ऊद (*ud*) पारंपरिक संगीत, आध्यात्मिक गहराई और सांस्कृतिक निरंतरता का बोध कराते हैं, जबकि पियानो और वायलिन पाश्चात्य संगीत-शिक्षा तथा यूरोपीय शास्त्रीय संस्कृति को संकेतित करते हैं। संगीत से जुड़े पात्र प्रस्तुतकर्ता, शिक्षक, सांस्कृतिक मध्यस्थ अथवा स्मृति के संवाहक के रूप में कार्य करते हैं। *Sinekli Bakkal* में Rabia, Vehbi Dede और Peregrini विभिन्न संगीत-परंपराओं का प्रतिनिधित्व करते हैं; *Huzur* और *Mahur Beste* के संगीत-मंडल बौद्धिक तथा सौंदर्यात्मक निरंतरता को मूर्त रूप देते हैं; और *Serenad* में Maximilian संगीत-रचना को आघात तथा स्मरण से जोड़ता है। *Masumiyet Müzesi* में संगीत मुख्यतः श्रोताओं, रिकॉर्डों, गीतों तथा व्यक्तिगत स्मृतियों के पुनःस्मरण के इर्द-गिर्द व्यवस्थित है। संगीत-स्थलों का विस्तार तक्कों (*tekke*), हवेलियों और पारंपरिक संगीत-सभाओं से लेकर घरों, संगीत-सभागारों, अकादमिक परिवेशों तथा नगरीय मनोरंजन-स्थलों तक है।

तीन व्यापक विषय उभरे: सांस्कृतिक अस्मिता, स्मृति और आधुनिकीकरण। संगीत सामाजिक एवं सांस्कृतिक स्थितियों को चिह्नित करता है, पीढ़ियों को जोड़ता है, लुप्त हो चुके परिवेशों को स्मरण में लाता है तथा व्यक्तिगत अनुभव को ऐतिहासिक परिवर्तन के वृत्तांतों में रूपांतरित करता है। *Huzur* और *Mahur Beste* सौंदर्यात्मक स्मृति तथा तुर्की शास्त्रीय संगीत की निरंतरता पर बल देते हैं; *Sinekli Bakkal* धार्मिक परंपरा तथा पूर्व और पश्चिम के साक्षात्कार को प्रस्तुत करता है; *Kiralık Konak* सांस्कृतिक रूपांतरण को प्रदर्शित करने के लिए पियानो-शिक्षा और पाश्चात्यीकृत सामाजिक जीवन का उपयोग करता है; *Serenad* यूरोपीय शास्त्रीय संगीत को ऐतिहासिक आघात और सामूहिक स्मृति से जोड़ता है; तथा *Masumiyet Müzesi* गीतों और रिकॉर्डों को नगरीय जीवन, अतीत की भावपूर्ण लालसा और व्यक्तिगत स्मृति से संबद्ध करता है। तुलनात्मक निष्कर्ष एक साझा प्रतिरूप उजागर करते हैं—संगीत प्रत्येक उपन्यास की कथात्मक और सांस्कृतिक संरचना को गहराई प्रदान करता है—और साथ ही कालखंड, कथानक, पात्र-व्यवस्था तथा वैचारिक अभिमुखता द्वारा निर्धारित भिन्नताओं को भी सामने लाते हैं।

निष्कर्ष

गणतांत्रिक काल के तुर्की उपन्यासों में संगीत-संबंधी वर्णन एक बहुआयामी कथात्मक प्रणाली का निर्माण करते हैं। संगीत चरित्र-चित्रण, वातावरण, प्रतीकात्मक संगठन, सांस्कृतिक अस्मिता, स्मृति तथा आधुनिकीकरण से संबंधित विमर्शों में योगदान देता है। अध्ययन के निष्कर्ष शब्द और संगीत अध्ययन की इस स्थापना का समर्थन करते हैं कि साहित्य में संगीत का परीक्षण केवल विषयवस्तु के रूप में नहीं, बल्कि अर्थ-उत्पादन में भाग लेने वाले अंतर्माध्यमिक तत्व के रूप में किया जाना चाहिए। विभिन्न कालखंडों की छह कृतियों को एक साझा विषयगत रूपरेखा में सम्मिलित करके यह तुलनात्मक शोध-अभिकल्प पूर्ववर्ती लेखक-विशिष्ट अथवा उपन्यास-विशिष्ट चर्चाओं का विस्तार करता है। प्रत्येक उपन्यास के ऐतिहासिक और

सौंदर्यात्मक संदर्भ के अनुसार तुर्की तथा पाश्चात्य संगीत बदलते अर्थ ग्रहण करते हैं: वे निरंतरता और परिवर्तन का प्रतिनिधित्व कर सकते हैं, विरोध स्थापित कर सकते हैं अथवा संवादात्मक सांस्कृतिक क्षेत्रों का सृजन कर सकते हैं। स्पष्ट कोड-पुस्तिका और अंतरणीय विश्लेषणात्मक रूपरेखा प्रस्तुत करके यह अध्ययन तुर्की साहित्य-अध्ययन और संगीतशास्त्र में योगदान देता है। भविष्य के शोध पाठ-संग्रह को अन्य कालखंडों और विधाओं तक विस्तारित कर सकते हैं अथवा विषयगत व्याख्या को विमर्श-विश्लेषण, आख्यानशास्त्र, पाठ-संग्रह-आधारित पद्धतियों तथा डिजिटल मानविकी के उपकरणों के साथ संयोजित कर सकते हैं।

मुख्य शब्द: गणतांत्रिक काल का तुर्की उपन्यास, तुर्की संगीत, संगीत के निरूपण, विषयगत अंतर्वस्तु विश्लेषण, शब्द और संगीत अध्ययन।

Yapılandırılmış Özet:

Amaç

Bu çalışma, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müziğin nasıl temsil edildiğini incelemekte ve müzik tasvirlerinin üstlendiği estetik, kültürel ve anlatısal işlevleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma; Türk edebiyatı, müzikoloji, kültürel çalışmalar ve Word and Music Studies alanlarının kesişiminde konumlandırılmıştır. Tek bir yazar ya da eser çevresinde yoğunlaşan araştırmaların ötesine geçerek karşılaştırmalı ve bütüncül bir değerlendirme sunma gereksiniminden hareket edilmiştir. Müzik türlerinin, çalgıların, icracıların, müzik mekânlarının, eğitim uygulamalarının, dinleme deneyimlerinin ve belirli eser ya da bestecilere yapılan göndermelerin kurmaca dünyalarda nasıl kullanıldığı araştırılmıştır. Ayrıca Türk müziği ve Batı müziği tasvirlerinin kültürel kimlik, bellek, modernleşme, toplumsal değişim, karakter inşası ve anlatı atmosferiyle kurduğu ilişkiler değerlendirilmiştir. Farklı yazarları ve tarihsel dönemleri temsil eden altı roman incelenmiştir: Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur ve Mahur Beste, Halide Edip Adıvar'ın Sinekli Bakkal, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kiralık Konak, Zülfü Livaneli'nin Serenad ve Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi adlı eserleri. Temel problem, müzik tasvirlerinin hangi temalar altında temsil edildiği ve romanların anlam üretimine nasıl katkı sağladığıdır.

Yöntem

Araştırma, nitel ve yorumlayıcı bir çerçevede tasarlanmış ve doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Romanların seçiminde ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Eserlerin Cumhuriyet dönemi Türk romanı içinde yer alması, yeterli yoğunlukta müziksel veri içermesi, farklı kuşakları ve estetik yönelimleri temsil etmesi, Türk müziği ya da Batı müziğiyle doğrudan veya dolaylı ilişkiler kurması temel ölçütlerdir. Altı romanın tam metinleri birincil veri kümesini oluşturmuştur. Eserler birden fazla kez okunmuş; müzikle ilişkili ifadeler, sahneler, karakterler, mekânlar ve sembolik yapılar sistemli biçimde kaydedilmiştir. Braun ve Clarke'ın tematik analiz yaklaşımı izlenmiştir. Veriye aşinalık sağlandıktan sonra müzik türleri, makam ve usûl göndermeleri, çalgılar, eserler, icracılar, dinleme pratikleri, icra biçimleri, eğitim süreçleri, müzik mekânları, bellek, kimlik, modernleşme, atmosfer ve sembolizmle ilişkili açık kodlar geliştirilmiştir. Kavramsal yakınlık taşıyan kodlar alt temalar ve ana temalar altında birleştirilmiş; temaların iç tutarlılığı bütün romanlar üzerinden kontrol edilmiş ve karşılaştırmalı edebiyat ile müzikoloji perspektifleriyle yorumlanmıştır. Kod kitabı, kod-tema matrisi, karşılaştırmalı tablolar ve analiz kayıtları yöntemsel şeffaflığı desteklemiştir. İnandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik; tekrarlı okumalar, ortak kodlama ölçütleri, bağlamsal açıklamalar ve analitik kararların kaydedilmesi yoluyla güçlendirilmiştir. Araştırma yayımlanmış edebî eserlere dayandığı ve insan katılımcılardan veri toplanmadığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

Bulgular

Analiz sonucunda müziğin beş temel bağlamda temsil edildiği belirlenmiştir: dinî yaşam, gündelik yaşam ve sosyal etkileşim, sanatsal ve estetik ortamlar, eğitim süreçleri ile eğlence ve kültürel yaşam. Bu bağlamlar, müziğin anlatıya sonradan eklenen dekoratif bir ayrıntı olmadığını; karakterlerin toplumsal dünyalarına, duygusal deneyimlerine ve kültürel çevrelerine yerleşmiş bir anlatı bileşeni olduğunu göstermektedir. Dinî musiki en belirgin biçimde Sinekli Bakkal'da Kur'an tilaveti, mevlid, tekke musikisi ve Rabia'nın eğitimi üzerinden görünür hâle gelmektedir. Ev içi dinletiler, gündelik dinleme pratikleri, sosyal buluşmalar, müzik sohbetleri, hatırlanan şarkılar, konserler ve piyano icraları altı romanda farklı yoğunluklarda yer almaktadır. Eğitim temsilleri geleneksel aktarım ve dinî ses eğitiminden piyano derslerine, akademik bilgiye ve kültürel öğrenmeye kadar uzanmaktadır.

Bulguların temel ayrım noktalarından biri Türk müziği ile Batı müziğine yüklenen anlatısal işlevlerdir. Türk müziği çoğunlukla gelenek, manevî deneyim, tarihsel süreklilik, İstanbul kültürü, toplumsal bellek ve estetik değerlerin aktarımıyla ilişkilendirilmiştir. Bu işlevler özellikle Huzur, Mahur Beste ve Sinekli Bakkal'da

belirgindir. Batı müziği ise eğitim, kent yaşamı, Avrupa kültürü, modernleşme ve değişen sosyal pratikler bağlamında öne çıkmaktadır. Kiralık Konak, Sinekli Bakkal, Serenad ve Masumiyet Müzesi'nde piyano, keman, konser, besteci, sonat ve serenad gibi göstergeler aracılığıyla görünürlük kazanmaktadır. Bununla birlikte iki müzik geleneği her zaman katı bir karşıtlık içinde kurulmamıştır. Huzur ve Sinekli Bakkal, Türk müziği ile Batı müziğini diyalog ve karşılaştırma içinde sunarak modernleşmeyi müzakere edilen kültürel bir süreç olarak görünür kılmaktadır.

Çalgılar, müzikle ilişkili karakterler ve müzik mekânları da anlatısal göstergeler olarak işlev görmektedir. Ney, tanbur ve ud geleneksel musiki, manevî derinlik ve kültürel sürekliliği çağrıştırırken; piyano ve keman Batılı eğitim ve Avrupa klasik müzik kültürüyle ilişkilendirilmiştir. Müzik eksenli karakterler icracı, öğretici, kültürel aracı ya da bellek taşıyıcısı rollerini üstlenmektedir. Sinekli Bakkal'daki Rabia, Vehbi Dede ve Peregrini farklı müzik geleneklerini aynı kurmaca evrende temsil etmektedir. Huzur ve Mahur Beste'deki musiki çevreleri entelektüel ve estetik sürekliliği taşırken, Serenad'daki Maximilian bestecilik deneyimini tarihsel travma ve hatırlamayla birleştirmektedir. Masumiyet Müzesi'nde müzik profesyonel icracılardan çok dinleyici karakterler, plaklar, şarkılar ve kişisel hatıralar üzerinden kurulmaktadır. Müzik mekânları tekke, konak ve musiki meclislerinden evlere, konser salonlarına, akademik çevrelere ve kent eğlence mekânlarına kadar çeşitlenmektedir.

Kültürel kimlik, bellek ve modernleşme olmak üzere üç üst tema belirlenmiştir. Müzik karakterlerin toplumsal ve kültürel konumlarını görünür kılmakta, kuşaklar arasında bağ kurmakta ve bireysel deneyimleri tarihsel-kültürel değişimin daha geniş anlatılarına dönüştürmektedir. Huzur ve Mahur Beste estetik bellek ile klasik Türk müziğinin sürekliliğini; Sinekli Bakkal dinî gelenek ve Doğu-Batı karşılaşmasını; Kiralık Konak piyano eğitimi ve Batılılaşan sosyal yaşam üzerinden kültürel dönüşümü; Serenad Avrupa klasik müziği aracılığıyla tarihsel travma ve toplumsal belleği; Masumiyet Müzesi ise şarkılar ve plaklar üzerinden kent yaşamını, nostaljiyi ve kişisel hafızayı öne çıkarmaktadır. Karşılaştırmalı bulgular, bütün romanlarda müziğin anlatısal ve kültürel yapıyı derinleştirdiğini; farklılıkların eserlerin dönemi, olay örgüsü, karakter sistemi ve düşünsel yönelimi tarafından belirlendiğini göstermektedir.

Sonuç

Araştırma, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarındaki müzik tasvirlerinin çok boyutlu bir anlatı sistemi oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Müzik; karakter inşasına, atmosferin kurulmasına, sembolik örgütlenmeye, kültürel kimliğin ifade edilmesine, belleğin aktarılmasına ve modernleşme tartışmalarının görünür kılınmasına katkı sağlamaktadır. Bulgular, Word and Music Studies yaklaşımının temel savını desteklemekte; edebî metindeki müziğin yalnızca konu düzeyinde değil, anlam üretimine katılan medyalararası bir unsur olarak incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Karşılaştırmalı tasarım, farklı dönemlere ait altı eseri ortak bir tematik çerçevede bir araya getirerek tek yazar veya tek roman odaklı tartışmaları genişletmiştir. Türk müziği ve Batı müziğinin anlamlarının her romanın tarihsel ve estetik bağlamına göre değiştiği; bu geleneklerin süreklilik ile değişimi temsil edebildiği, karşıtlıklar kurabildiği ya da diyalojik kültürel alanlar üretebildiği belirlenmiştir. Çalışma, açık bir kod kitabı ve farklı edebî metinlere uygulanabilecek aktarılabilir bir analiz çerçevesi sunarak Türk edebiyatı ve müzikoloji alanlarına katkı sağlamaktadır. Gelecek araştırmalarda örneklem farklı dönemlere ve edebî türlere genişletilebilir; tematik yorumlama söylem analizi, anlatıbilim, derlem yöntemleri ve dijital beşerî bilimler araçlarıyla birlikte kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet dönemi Türk romanı, Türk müziği, müzik tasvirleri, tematik içerik analizi, Kelime ve Müzik Çalışmaları.

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Musical Representations in Republican-Period Turkish Novels: A Thematic Content Analysis

Introduction

Literature and music have continuously interacted throughout history as two artistic domains that express the world of human feelings and thoughts in aesthetic form. Although they rely on different means of expression, they share common aesthetic grounds in terms of time, rhythm, repetition, order, harmony, and the production of meaning. For this reason, the relationship between music and literature has become an enduring field of inquiry in comparative literature, musicology, and interdisciplinary arts research. The Word and Music Studies approach, which developed particularly from the second half of the twentieth century onward, placed this relationship on a theoretical and methodological basis and demonstrated that music in literary texts is not merely a subject matter but an important component affecting narrative structure, layers of meaning, and aesthetic integrity (Brown, 1948, pp. 1–14, 208–218; Scher, 1970, pp. 147–156; Kramer, 1990, pp. 1–29; Wolf, 1999, pp. 11–94).

Because the novel can address individual experience, social relations, and cultural change in detail, it provides a suitable narrative field for tracing musical indicators. In novels, music may function as an aesthetic means of revealing characters' inner worlds, a historical indicator reflecting the cultural atmosphere of a period, and a narrative mode that carries debates on identity and modernization at a symbolic level. Examining musical representations in novels therefore constitutes a meaningful research ground not only for literary criticism but also for musicology, cultural studies, and the sociology of art (Brown, 1948, pp. 1–14, 208–218; Kramer, 1990, pp. 1–29; Wolf, 1999, pp. 11–94).

The Republican-period Turkish novel is one of the major literary fields in which social transformations, cultural orientations, and individual quests for identity are represented intensively. Debates on modernization that accelerated in the late Ottoman period were transferred into a different social and cultural context with the establishment of the Republic, influencing numerous elements of the novel, from subject selection and characterization to the use of space and conceptions of art. Novelists treated this transformation not only through plot but also by incorporating artistic domains such as music, painting, architecture, and theatre into the narrative (Moran, 2004, pp. 157–170; Enginün, 2006, pp. 237–381).

Studies addressing music in Turkish literature have generally concentrated on particular authors or individual novels. Ahmet Hamdi Tanpınar's Huzur is frequently examined in relation to musical aesthetics and cultural identity, while Halide Edip Adıvar's Sinekli Bakkal is commonly discussed with reference to the East–West encounter and representations of traditional music (Şarkışla, 2018, pp. 1–279; Şengül, 2023, p. 296, pp. 305–306). In Tanpınar's novels, music produces a field of meaning connected with history, aesthetic sensitivity, ideas of civilization, and cultural continuity. In Sinekli Bakkal, the musical relations established around Rabia, Vehbi Dede, and Peregrini reveal how traditional Turkish music and Western music are made visible comparatively within the same fictional universe.

International Word and Music Studies does not treat music in literary texts merely as a theme or decorative element; it approaches music as an interdisciplinary structural component shaping

narrative rhythm, symbolic organization, characterization, and the reading experience (Scher, 1992, pp. xiii–xvi; Bernhart et al., 1999, pp. 1–8; Wolf, 1999, pp. 11–94; Wolf, 2002, pp. 13–34; Hejmej, 2015, pp. 35–66). This theoretical perspective makes it necessary to evaluate musical representations in Republican-period Turkish novels not only at the level of content but also in terms of their narrative and cultural functions.

Nevertheless, the fact that existing studies remain largely limited to single authors or single works creates a need for a comparative examination of common thematic fields and of the relationships that musical representations establish with cultural identity, collective memory, modernization, and characterization. The present study addresses this gap through thematic content analysis. It examines the contexts in which music appears, the meanings attributed to Turkish and Western music, and the narrative roles of instruments, musician characters, musical spaces, and musical concepts. It also comparatively interprets the relationship of music with individual identity, cultural memory, social change, and modernization, thereby aiming to contribute to both musicology and Turkish literary studies from an interdisciplinary perspective.

The main research problem was formulated as follows:

Under which themes are musical representations presented in Republican-period Turkish novels, and how do these representations contribute to the aesthetic, cultural, and social production of meaning in the narrative?

In line with this main problem, the following subproblems were addressed:

1. In which contexts is music used in Republican-period Turkish novels?
2. Through which narrative functions are Turkish music and Western music represented in the novels?
3. How do instruments, musician characters, and musical spaces contribute to the meaning worlds of the novels?
4. How are musical representations related to cultural identity, collective memory, and modernization?
5. Within which common themes and differences can the musical representations in the selected novels be evaluated?

Method

Research Approach and Design

This study was designed within a qualitative research approach on the basis of the interpretive paradigm. The interpretive paradigm assumes that social and cultural phenomena do not possess a single, immutable reality but acquire meaning within the contexts in which they are produced. This approach requires attention not only to the explicit content of literary texts but also to their implicit and multilayered structures of meaning (Creswell & Poth, 2018, pp. 15–40; Merriam & Tisdell, 2016, pp. 23–25). Accordingly, musical representations in Republican-period Turkish novels were not merely described but interpreted in terms of their aesthetic, cultural, and narrative functions.

The research design was based on qualitative document analysis. Document analysis is a fundamental qualitative method that enables written materials related to the phenomenon under study to be read, analyzed, and interpreted systematically (Bowen, 2009, pp. 27–29; Yıldırım & Şimşek, 2021, pp. 187–202). Because Republican-period Turkish novels constitute the principal data of the study, document analysis provided an appropriate methodological framework. The analysis, however, was not limited to description; musical representations were evaluated within the holistic narrative structures of the novels and comparatively across different works.

The principal analytical framework of the study is Braun and Clarke's thematic analysis approach (2006, p. 79; 2021, pp. 328–352). Hermeneutic reading was used not as an independent

analytical technique but as an interpretive perspective supporting the interpretation of the historical, cultural, and aesthetic contexts of the identified themes. Thematic analysis made it possible to identify recurring patterns of meaning in the novels systematically and to group them under common themes, while the hermeneutic perspective contributed to explaining the meaning of these patterns within the integrity of the text (Gadamer, 2004, pp. 235–371). Thus, musical representations were addressed not only at the level of content but also in terms of their relationships with characters, their narrative functions, cultural associations, and aesthetic contributions. Thematic analysis was preferred because it was consistent with the purpose of the study: the aim was not to count the presence of music in the novels or merely describe it, but to explain the aesthetic, cultural, and narrative functions assumed by musical representations. Because thematic analysis enables recurring clusters of meaning across different novels to be identified and interpreted comparatively, it provided a methodological framework appropriate to the needs of the study (Braun & Clarke, 2006, p. 79; Braun & Clarke, 2021, pp. 328–352).

Novels Examined and Selection Criteria

The data source consisted of six novels considered to represent Republican-period Turkish fiction in terms of different historical periods, aesthetic orientations, and musical representations. Criterion sampling, one of the non-probability purposive sampling methods, was used in selecting the sample. Criterion sampling enables cases possessing specific characteristics directly related to the purpose of the research to be examined in detail (Patton, 2015, pp. 264–265; Yıldırım & Şimşek, 2021, p. 120). The corpus comprises Huzur and Mahur Beste by Ahmet Hamdi Tanpınar, Sinekli Bakkal by Halide Edip Adıvar, Kiralık Konak by Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Serenad by Zülfü Livaneli, and Masumiyet Müzesi by Orhan Pamuk.

The novels were not selected on the basis of a single criterion; multiple criteria corresponding to the scope of the research were used. The principal criteria were that the works belong to Republican-period Turkish fiction, contain clearly identifiable musical representations, offer direct or indirect narratives concerning Turkish or Western music, represent different periods and authors, be regarded among significant works in literary studies, and contain sufficient data density for thematic analysis. The sample constructed through these criteria was designed to make it possible to trace forms of musical representation in the novel throughout the Republican period in terms of historical change and aesthetic diversity. Thus, rather than focusing on a single author or a limited period, the study aimed to compare works by novelists from different generations. The selected novels were treated as the primary data source and the analyses were conducted on their complete texts. The data included not only passages containing the word ‘music’ but also characters, instruments, makams, performance spaces, musical environments, musical terminology, and symbolic narrative functions directly or indirectly related to music. Musical representations were therefore evaluated not merely in terms of quantitative visibility but together with their narrative and cultural functions.

The number of novels to be examined was not fixed in advance. Works were selected by considering whether they met the stated criteria and their potential to generate new codes or themes concerning musical representations. During the analytical process, the recurrence of similar patterns and the absence of clearly emerging new conceptual openings were interpreted as indicating data saturation; the sample was therefore limited to six novels (Merriam & Tisdell, 2016, p. 199).

Table 1. Novels Examined within the Scope of the Study

Novel	Author	First Publication	Rationale for Selection
Huzur	Ahmet Hamdi Tanpınar	1949	Music and aesthetic structure occupy a central place in the narrative
Mahur Beste	Ahmet Hamdi Tanpınar	1975*	Intensively addresses the relationship between music and civilization

Sinekli Bakkal	Halide Edip Adıvar	1936	Presents Eastern and Western conceptions of music comparatively
Kiralık Konak	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	1922	Contains cultural reflections of the Westernization process
Serenad	Zülfü Livaneli	2011	Addresses the function of music in the construction of memory and identity
Masumiyet Müzesi	Orhan Pamuk	2008	Explores the role of sound, memory, and cultural associations in narrative

Source: Created by the author.

Note: The years in Table 1 indicate the first book editions of the works. Mahur Beste was serialized in Ülkü magazine in 1944–1945 and was first published in book form in 1975; the current editions used in the study are listed separately in the References.

Table 2. Stages Followed in the Thematic Analysis Process

Coding Area	Elements Examined
Musical Genre	Turkish music, Western music, religious music, folk music
Musical Elements	Makam, usûl, instrument, title of work
Performance	Solo, ensemble, concert, fasıl
Space	Mansion, tekke, concert hall, coffeehouse
Character	Musician, listener, educator
Narrative Function	Identity, memory, modernization, atmosphere, symbolism

Source: Created by the author.

Table 2 presents the principal analytical areas used in the coding process. Musical representations were not limited to explicit musical expressions; musical genres, makams, instruments, forms of performance, musical spaces, musician characters, and the cultural-symbolic functions of music within the narrative were considered together. This ensured that all novels were examined through the same analytical framework and that the thematic analysis process was conducted consistently.

Data Collection and Preparation for Analysis

The research data were obtained through systematic reading of the complete texts of the novels included in the study. Data collection was not limited to identifying passages in which the word ‘music’ appeared directly; all narrative elements considered to be related to music were included. Musical genres, makams, usûls, instruments, titles of works, musician characters, music education, performance settings, music gatherings, and cultural or symbolic uses of music were treated as units of data.

Data collection was conducted in four stages. First, the novels were read in detail and all expressions connected with music were marked. Second, these expressions were transferred to an electronic data-recording form and organized together with the title of the novel, page information, the relevant textual passage, and preliminary interpretive notes. Third, the data were divided into preliminary codes according to shared characteristics. Finally, these codes were organized for use in thematic analysis and an analysis file was created. Expressions not directly related to the research purpose, referring to music only superficially, or failing to provide meaningful analytical data were excluded. Conversely, scenes in which music was not explicitly named but which were considered to carry musical meaning within their context were included by taking textual integrity into account. Thus, the study focused not only on explicit content but also on implicit meanings emerging from textual context.

Data Analysis

The research data were analyzed using Braun and Clarke’s thematic analysis approach (2006, p. 79; 2021, pp. 328–352). Thematic analysis offers a flexible analytical framework for identifying,

classifying, and interpreting recurring patterns of meaning in qualitative data. In this study, it was applied to determine the aesthetic, cultural, and narrative functions of musical representations in Republican-period Turkish novels.

The analysis was conducted in six main stages. First, the novels were read in detail to develop familiarity with the data, and music-related expressions were re-examined. Second, open codes were created for musical elements in the texts. During coding, expressions concerning makam, usûl, instruments, musical works, musician characters, performance settings, music education, religious and non-religious musical practices, musical terminology, and the cultural-symbolic uses of music were evaluated in separate code clusters. In developing and naming themes, care was taken to ensure internal coherence within each theme and clear conceptual distinctions between themes. Theme boundaries were repeatedly reviewed throughout the analysis; overlapping codes were eliminated or regrouped, and the themes that most strongly represented the research purpose were included in the final analysis (Braun & Clarke, 2006, pp. 86–93; Braun & Clarke, 2021, pp. 328–352). Third, codes sharing common characteristics were combined under candidate themes. Fourth, these themes were reconsidered across all novels and theme boundaries, subtheme relationships, and code placement were revised. Fifth, each theme was defined and named in line with the research purpose. Finally, the themes were supported with textual indicators from the novels, and the interpretations jointly considered musicology, literary theory, and the context of cultural transformation in the Republican period (Braun & Clarke, 2006, pp. 86–93; Braun & Clarke, 2021, pp. 328–352).

The analysis was not limited to identifying themes; similarities and differences across the novels were evaluated comparatively. Forms of musical representation were therefore interpreted not merely in terms of frequency but also in terms of their narrative functions, relationships with characters, roles in the production of cultural identity, aesthetic contributions, and place in the transmission of collective memory.

Table 3. Codebook

Code	Definition	Inclusion Criterion	Exclusion Criterion	Example
MK-1	Turkish music	Makam, usûl, fasıl, meşk, classical Turkish music	General musical expressions	Rast makam
MK-2	Western music	Symphony, opera, piano, violin sonata	Popular music	Beethoven
MK-3	Instruments	Ud, tanbur, ney, piano, violin	Metaphorical use	Tanbur
MK-4	Musical spaces	Tekke, mansion, concert hall	Ordinary domestic setting	Music gathering
MK-5	Musician character	Singers, instrumentalists, composers	Persons unrelated to music	Ney player
MK-6	Performance	Concert, fasıl, meşk, rehearsal	Passive listening	Fasıl performance
MK-7	Cultural identity	Tradition, civilization, East–West	General historical narrative	Ottoman music
MK-8	Memory	Remembering, nostalgia	Simple use of past tense	Childhood song
MK-9	Modernization	Westernization, cultural change	Technology	Piano education
MK-10	Narrative function	Atmosphere, emotion, symbol	Non-musical description	Atmosphere of melancholy

Source: Created by the author.

Table 3 presents the codebook used in the analysis. The codebook was designed to enhance methodological transparency by specifying the scope of each code, inclusion and exclusion criteria, and representative areas of use. The codes were not predetermined as closed categories; they were developed inductively from data obtained from the novel texts. This arrangement contributed to consistency in coding and to the systematic construction of themes. Open coding was used, and codes were developed

inductively from units of meaning emerging in the novel texts rather than from ready-made categories (Saldaña, 2021, p. 362).

Table 4. Transition from Codes to Themes

Initial Code	Subtheme	Main Theme
Rast	Makam	Turkish music
Uşşak	Makam	Turkish music
Tanbur	Instruments	Musical elements
Ney	Instruments	Musical elements
Fasıl	Performance	Musical elements
Tekke	Musical space	Musical culture
Beethoven	Western music	Western music
Opera	Western music	Western music
Remembering	Memory	Cultural identity
Westernization	Modernization	Cultural identity

Source: Created by the author.

Table 4 shows how the initial codes obtained through open coding were transformed into subthemes and main themes. Codes occupying similar semantic fields were brought together on the basis of conceptual proximity and then integrated under higher-order thematic structures. Musical representations in the novels were thus evaluated not as a collection of isolated examples but within shared patterns of meaning. The main themes created at this stage formed the organizing framework of the Findings section. Each theme was examined under a separate heading on the basis of textual indicators obtained from the novels; in determining themes, not only code frequency but also narrative context, layers of cultural meaning, and the relationship with the research purpose were taken into account.

Validity and Reliability / Trustworthiness

In qualitative research, validity and reliability are among the fundamental criteria supporting the credibility and scientific quality of a study. In this research, the validity-reliability process was structured in accordance with Lincoln and Guba's (1985, pp. 290–300) criteria of credibility, transferability, dependability, and confirmability.

To strengthen credibility, the novels were read more than once, music-related expressions were coded systematically, and code-theme relationships were repeatedly checked throughout the analysis. In theme development, both explicit musical indicators and narratives producing musical meaning within the textual context were considered, and care was taken to ensure that interpretations were consistent with the holistic structures of the novels. Coding and theme-development decisions were recorded in the form of a research log, and earlier coding was reviewed regularly. To support transferability, sample selection, data collection, and analytical procedures were explained in detail. In the Findings section, themes were supported with textual evidence and contextual explanations from the novels so that readers could follow the research process and the conclusions reached. To increase dependability, the same coding and theme-generation criteria were applied to all novels; the resulting codes were reassessed, similar codes were combined under common themes, and conceptual consistency among themes was rechecked. For confirmability, the stages of data collection, coding, theme development, and interpretation were documented, and care was taken to ensure that conclusions rested on textual findings rather than researcher impressions. The analytical process was also explained in detail to provide a traceable methodological path for similar studies (Lincoln & Guba, 1985, pp. 317–320, 368; Creswell & Poth, 2018, pp. 253–286).

Ethical Considerations

This research was conducted solely through document analysis of published literary works. No data were collected from human participants, and no interviews, observations, surveys, or experimental procedures were conducted. Because the data source consisted of publicly published novels, no personal data were used and no intervention involving human participants took place. At every stage of the research, principles of scientific research and publication ethics were observed; care was taken to cite sources appropriately, respect copyright, and report findings objectively. Interpretive references to the novels were handled within the framework of scientific purpose and copyright principles, and academic integrity and transparency were maintained throughout the study. Accordingly, ethics committee approval was not required.

Figure 1. Methodological Flow of the Research

↓ Identification of the Research Problem
↓ Literature Review
↓ Selection of Novels According to the Criteria
↓ Data Collection (Document Analysis)
↓ Open Coding
↓ Generation of Themes
↓ Comparative Analysis Across Novels
↓ Musicological and Literary Interpretation
↓ Reporting of Findings and Conclusions

Source: Created by the author.

Findings

The findings are presented in accordance with the research subproblems. During thematic analysis, music-related expressions in the novels were examined through open coding; codes sharing similar characteristics were transformed into subthemes and main themes. The findings were supported through scenes and contextual indicators from the novels. In view of copyright and edition differences, brief explanatory textual evidence was preferred to lengthy verbatim quotations. The findings were therefore interpreted both in terms of code–theme relationships and the narrative contexts of the novels.

Findings Related to the First Subproblem

Contexts in Which Musical Representations Are Used in the Novels

Musical representations were used in different narrative contexts. Open coding grouped the music-related data according to shared characteristics and identified five principal contexts: religious life, everyday life and social interaction, artistic and aesthetic settings, educational processes, and entertainment and cultural life. These contexts show that music functions not merely as an aesthetic detail but as a narrative component representing different areas of social life.

Table 5. Contexts of Musical Representations in the Novels

Context	Huzur	Mahur Beste	Sinekli Bakkal	Kiralık Konak	Serenad	Masumiyet Müzesi
Religious life	△	–	✓	–	–	–
Everyday life and social interaction	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Artistic and aesthetic settings	✓	✓	✓	△	✓	△
Educational processes	△	△	✓	✓	✓	–
Entertainment and cultural life	✓	✓	△	✓	△	✓

Source: Created by the author. Note: ✓ = prominent use; △ = limited use; – = not identified.

Music in the Context of Religious Life

Representations of music in religious life are most prominent in Sinekli Bakkal. Qur'anic recitation, mevlid, tekke music, and the Sufi tradition appear as principal music-related narrative elements. The relationship among voice, makam, and recitation becomes visible through Rabia's training as a hafız, while the tekke music represented by Vehbi Dede reinforces the religious-musical context. In Huzur, Sufi associations are created through the ney and classical Turkish music, although religious music is not positioned at the center of the narrative. Rabia's vocal education around memorization, recitation, and mevlid shows religious practice being constructed together with aesthetic and musical discipline. Vehbi Dede's tekke environment presents music not only as performed art but also as an expression of melâl—artistic melancholy (Eroğlu, 2023, pp. 453–463)—and as a means of spiritual education and cultural transmission.

Music in Everyday Life and Social Interaction

In all six novels, music is represented within the ordinary flow of everyday life. Domestic listening, family conversations, social gatherings, and interactions among characters make music a complementary component of narrative. Music accompanies everyday scenes more intensively in Huzur, Mahur Beste, and Masumiyet Müzesi, while in Kiralık Konak and Serenad it also supports social relations and interpersonal communication.

Music in Artistic and Aesthetic Settings

One of the most visible contexts is the artistic and aesthetic setting. Music gatherings, fasıl meetings, concerts, piano performances, and conversations about music were evaluated in this category. Huzur and Mahur Beste foreground gatherings centered on classical Turkish music; Serenad foregrounds concert culture and European classical music; and Sinekli Bakkal brings tekke music and Western performance environments into the same narrative. In Huzur and Mahur Beste, music gatherings function as aesthetic centers revealing the characters' artistic conceptions and cultural affiliations. In Serenad, narratives built around concerts, composition, and European classical music connect music with historical memory. These examples demonstrate that musical representations carry not only atmosphere but also the intellectual background of the novels.

Music in Educational Processes

Music education is represented in different forms. In Sinekli Bakkal, Rabia's religious and traditional musical education is conveyed under Vehbi Dede's guidance. In Kiralık Konak, piano education is used as an indicator of Western education and cultural orientation. In Serenad, music appears less as direct instruction than as a field of cultural knowledge transmitted through academic environments and intellectual exchange. Knowledge of classical Turkish music and aesthetic sensitivity are also shown to continue between generations through cultural transmission.

Music in Entertainment and Cultural Life

Music is also an important component of entertainment and cultural life. Music gatherings, fasıl meetings, domestic performances, and social gatherings are major narrative settings in which music functions as social entertainment. Traditional gatherings are especially visible in Mahur Beste and Huzur; piano performances and Westernized social practices stand out in Kiralık Konak; and in Masumiyet Müzesi scenes built around records and songs reveal the connection between music and everyday cultural experience.

Narrative Representation of Turkish Music and Western Music in the Novels

Turkish music and Western music assume different narrative functions. Turkish music is associated more strongly with tradition, religious life, cultural memory, and aesthetic continuity,

whereas Western music is associated with modernization, individualization, education, urban life, and cultural transformation. In some novels, however, the two traditions are presented not only through opposition but also through interaction and encounter.

Table 6. Forms of Representation of Turkish and Western Music

Novel	Turkish Music	Western Music	Characteristic of Representation
Huzur	✓	✓	Comparison of aesthetics and civilization
Mahur Beste	✓	△	Narrative centered on classical Turkish music
Sinekli Bakkal	✓	✓	East–West synthesis
Kiralık Konak	△	✓	Westernization and cultural change
Serenad	△	✓	European classical music and historical memory
Masumiyet Müzesi	△	✓	Popular and Western-derived musical culture

Source: Created by the author.

Narrative Representation of Turkish Music

Turkish music is represented through makam, ilahi, mevlid, fasıl, tekke music, the meşk tradition, and traditional performance settings, particularly in Huzur, Mahur Beste, and Sinekli Bakkal. These data were evaluated under MK-1 (Turkish music), MK-4 (Musical spaces), MK-6 (Performance), and MK-7 (Cultural identity). At the textual level, Turkish music in Huzur and Mahur Beste functions as a carrier of cultural continuity through makam, fasıl, music gatherings, and aesthetic conversations. In Sinekli Bakkal, recitation, mevlid, and tekke music support Rabia's identity formation. Turkish music thus represents not only a traditional sound world but also cultural memory and the transmission of values.

In Sinekli Bakkal, Turkish music is intertwined with religious education, the hafız tradition, and Sufi culture. Rabia's Qur'anic education makes the relationship among voice, makam, and recitation visible in detail; recitation is represented not merely as religious practice but as a powerful musical experience. Rabia's recognition as a hafız and her participation in mevlid and mukabele reinforce the place of Turkish music within the religious performance tradition. Through Vehbi Dede, the Mevlevi musical environment and tekke culture enter the narrative. His pedagogical role and the music lessons conducted in the mansion show Turkish music as a broader practice of cultural education and transmission rather than an individual artistic activity.

In Mahur Beste, classical Turkish music is one of the central elements of the narrative. The title itself directly refers to a makam and a compositional form, showing that music is used as an important indicator of the characters' relationship with the past and of cultural continuity. In Huzur, Turkish music is represented together with individual sensitivity, Istanbul culture, and aesthetic memory. Music gatherings, makams, and classical works recur among the elements constructing the characters' intellectual world and the cultural atmosphere of the novel.

Narrative Representation of Western Music

Western music is represented through such indicators as piano, symphony, serenade, sonata, opera, Western composers, and concert culture. These were coded under MK-2 (Western music), MK-3 (Instruments), MK-6 (Performance), and MK-9 (Modernization). The coding results show that Western music becomes particularly prominent in relation to individual education, urban culture, cultural change, and modernization.

Textual indicators of Western music concentrate around piano, concerts, composition, and European classical music. In Kiralık Konak, piano education is associated with a Western lifestyle; in Serenad, references to Schubert and the process of composition become narrative devices constructing

historical memory; in Masumiyet Müzesi, records and songs function as cultural signs that activate individual memory within modern urban life.

In Kiralık Konak, Western music is connected with piano education and a Europe-centered lifestyle. Seniha's letters from Paris mentioning piano lessons introduce Western music as an indicator of education and cultural orientation. Piano performance in scenes of entertainment at the mansion also makes the Western lifestyle visible. Although references to Turkish music occur, the principal emphasis is on Westernization and the cultural transformation associated with it; music therefore becomes one of the narrative means of marking the differentiation between traditional and modern life.

In Sinekli Bakkal, Western music is represented through Peregrini and Osman. Peregrini's piano performance opens an aesthetic field distinct from Turkish music. Western music is presented not merely as another musical tradition but as a powerful artistic experience affecting Rabia's aesthetic perception. The detailed presentation of the piano sound and Rabia's attention to the performance position Western music as an independent artistic language. Later, the incorporation of the piano into mansion life and scenes organized around Osman and the piano show Western music becoming integrated into everyday life and character relations.

In Serenad, Western music appears directly within the tradition of European classical music. References to Schubert's Serenade, accounts of the compositional process, and explanations concerning piano, harmony, and music history remove Western music from the status of background detail and make it a central narrative component. Maximilian's effort to compose a new serenade on the basis of Schubert's work brings musical production into the central narrative line. In Masumiyet Müzesi, music becomes visible less through the representation of a particular tradition than through songs and recordings heard in everyday life; throughout the novel, music functions as a narrative element evoking past experiences and personal memories.

Taken together, the novels show that Western music is not confined to a single meaning. In Kiralık Konak it is associated with education and Westernized life; in Sinekli Bakkal with the East–West encounter; in Serenad with European classical music; and in Masumiyet Müzesi with modern urban culture and family memory. Recurring patterns include education, piano, European classical repertoire, modern life practices, and cultural transformation.

Narratives in Which Turkish and Western Music Are Represented Together

Huzur, Sinekli Bakkal, and Kiralık Konak make Turkish and Western music visible within the same narrative universe. The two traditions are not isolated; they are constructed through characters, lifestyles, and cultural environments in relations that either complement or compare them. In Huzur, classical Turkish music forms the aesthetic backbone, while references to Western music appear within the characters' cultural knowledge and conceptions of art. Music thus becomes a structural narrative element making a conception of civilization visible.

In Sinekli Bakkal, Rabia's association with traditional Turkish music and Peregrini's association with Western music bring the two traditions into comparative visibility within the same plot. Tekke music, mevlid, and classical Turkish music alternate with piano and Western-music scenes. In Kiralık Konak, traditional Ottoman mansion life and a Europe-centered lifestyle confront one another within the same family environment; piano education and European life make Western music prominent while traditional cultural values remain present. In Mahur Beste, representation is concentrated on classical Turkish music and references to Western music remain limited. In Serenad and Masumiyet Müzesi, Western music is more visible: Schubert, the serenade form, piano, and composition shape Serenad's principal musical axis, whereas piano, records, songs, and modern urban culture are prominent in Masumiyet Müzesi.

Findings on Instruments, Musician Characters, and Musical Spaces

Music is represented not only as an abstract art but also through concrete narrative elements: instruments, musician characters, and spaces of performance. These were classified under MK-3 (Instruments), MK-4 (Musical spaces), MK-5 (Musician character), and MK-6 (Performance). Instruments make cultural affiliations visible; musician characters carry musical traditions; and musical spaces establish the aesthetic and cultural contexts of the narrative.

Table 7. Distribution of Instruments, Musician Characters, and Musical Spaces

Novel	Prominent Instruments	Musician Characters	Musical Spaces
Huzur	Tanbur, ney	İhsan, Mümtaz, musical circle	Music gatherings, mansion
Mahur Beste	Tanbur, ud	Singers and instrumentalists	Mansion, fasıl gatherings
Sinekli Bakkal	Ney, piano	Rabia, Vehbi Dede, Peregrini	Tekke, mansion, home
Kiralık Konak	Piano	Seniha	Mansion, European living environments
Serenad	Piano, violin	Maximilian	Concert halls, study rooms
Masumiyet Müzesi	Records, songs, music recordings	Listener characters rather than professional musicians	Home, entertainment venues

Source: Created by the author.

Representation of Instruments

Instruments function not merely as means of producing music but as narrative indicators clarifying characters' cultural orientations, aesthetic preferences, and social environments. Data were coded under MK-3. The ney, tanbur, ud, piano, and violin were among the most frequently encountered instruments. Ney and tanbur are generally associated with traditional music, Sufi connotations, and aesthetic continuity, while piano and violin point to Western education, modernization, and European classical culture.

In Huzur, ney and tanbur are key elements associated with classical Turkish music. The ney is connected with Nuran's childhood memories and musical environment, while the tanbur appears in references to musical education and the classical performance tradition. In Mahur Beste, performance forms, composers, and traditional musical circles come to the fore, with instruments completing this cultural atmosphere. Sinekli Bakkal places instruments from different musical worlds side by side: ney and tekke music represent religious and traditional culture, while the piano is associated with Peregrini's Western musical understanding. In Kiralık Konak, the piano is a major marker of Westernized life and of Seniha's education in Paris. In Serenad, piano and violin represent the Western classical tradition and are linked with Schubert, harmony, and composition. In Masumiyet Müzesi, the piano appears within family and urban cultural life, while records and songs also become important media of musical memory.

Representation of Musician Characters

Musician characters are constructed not only as performers but also as carriers of musical traditions, representatives of cultural values, and contributors to narrative development. Data were evaluated under MK-5. They assume different roles as educators, performers, composers, or individuals establishing an aesthetic relationship with music.

In Huzur, music is a fundamental aesthetic field shaping the characters' intellectual world. Mümtaz, İhsan, and others who gather around music construct the cultural background through their knowledge and evaluations of classical Turkish music. In Mahur Beste, singers, instrumentalists, and artists participating in music gatherings make visible the performance tradition and cultural life of an earlier period. In Sinekli Bakkal, Rabia represents religious music and traditional performance, Vehbi Dede links music with education and Sufi tradition, and Peregrini represents a musician trained in Western music. In Kiralık Konak, professional musicians are not central, but Seniha's piano education brings music into the narrative through education and cultural orientation. In Serenad, Maximilian

Wagner stands out through his knowledge of Western classical music and composition, with references to Schubert's Serenade linked to past experience and cultural memory. In Masumiyet Müzesi, music is represented more through songs, records, and recordings heard by characters than through professional musician figures, functioning primarily as a trigger of emotional memory.

Representation of Musical Spaces

Music is represented as a practice taking place in specific social and cultural spaces. Data were evaluated under MK-4 (Musical spaces) and MK-6 (Performance settings). Mansions, music gatherings, tekkes, domestic interiors, and concert halls were the principal spaces in which performance and listening were concentrated.

In Huzur, music appears in domestic gatherings, conversations, and listening experiences within spaces reflecting Istanbul's cultural atmosphere. In Mahur Beste, mansions and fasıl gatherings are social spaces of classical Turkish performance and cultural sharing. In Sinekli Bakkal, tekke, mansion, and home settings coexist: the tekke represents religious and Sufi music, Vehbi Dede's circle supports traditional musical education, and Peregrini's mansion and piano performances create a contrasting Western musical space. In Kiralık Konak, the mansion is the principal setting in which both family life and Westernized practices, including piano education, are represented. In Serenad, concert halls, university environments, and study rooms are associated with listening, analysis, and composition. In Masumiyet Müzesi, domestic spaces, entertainment venues, and social meeting places are settings in which records are heard, songs remembered, and memories reactivated through music.

Findings on the Relationship of Musical Representations with Cultural Identity, Collective Memory, and Modernization

Musical representations do not serve aesthetic purposes alone; they also participate in constructing cultural identity, carrying collective memory, and making modernization visible. These data were coded under MK-7 (Cultural identity), MK-8 (Collective memory), and MK-9 (Modernization).

Table 8. Cultural Functions of Musical Representations in the Novels

Novel	Cultural Identity	Collective Memory	Modernization
Huzur	✓	✓	✓
Mahur Beste	✓	✓	△
Sinekli Bakkal	✓	✓	✓
Kiralık Konak	✓	△	✓
Serenad	✓	✓	✓
Masumiyet Müzesi	✓	✓	△

Source: Created by the author.

Cultural Identity in Musical Representations

Music is one of the principal narrative elements making visible the characters' cultural affiliations and living environments. Classical Turkish music is used primarily as an indicator of traditional cultural identity, while Western music signals modern lifestyles and different cultural orientations. These data were classified under MK-7. In Huzur and Mahur Beste, classical Turkish music signifies an Istanbul-centered aesthetic culture and the desire to establish a bond with the past. In Sinekli Bakkal, the encounter between Eastern and Western musical traditions reveals a synthetic dimension of cultural identity. In Serenad and Masumiyet Müzesi, music becomes a means of remembrance linking individual and collective memory.

In Huzur, classical Turkish music is represented together with Istanbul's historical and cultural identity; music gatherings, makams, and traditional performance practices become integrated with

characters' ways of life. In Mahur Beste, music is presented as a component of cultural heritage inherited from earlier generations. In Sinekli Bakkal, identity is shaped around religious music, tekke culture, classical Turkish music, and the coexistence of the Western music represented by Peregrini. In Kiralık Konak, cultural identity is presented through the tension between traditional mansion life and a Western lifestyle, with piano education and European culture becoming visible through music. In Serenad, Western classical music accompanies narratives of European culture and historical identity. In Masumiyet Müzesi, records, songs, and listening practices reflect the characters' social environments and urban cultural life.

Collective Memory in Musical Representations

Thematic analysis shows that musical representations play an important role in transmitting collective memory. Data were coded under MK-8. Makams, music gatherings, religious practices, old compositions, records, and music-related memories contribute to reconstructing individual and collective experiences of the past within the narrative.

In Huzur, classical Turkish music is associated with Istanbul's historical memory and Ottoman cultural heritage; music gatherings, references to earlier composers, and traditional performance recall cultural values of the past. In Mahur Beste, collective memory becomes visible through the historical continuity of classical Turkish music, traditional repertoire, and old musical circles. In Sinekli Bakkal, religious music, mevlid, tekke tradition, and oral musical education form central components of collective memory; Vehbi Dede and Rabia demonstrate intergenerational transmission of musical culture together with religious and cultural practices. In Serenad, music mediates the remembrance of historical events and individual life stories, while references to Schubert's Serenade reconstruct past experience and historical memory. In Masumiyet Müzesi, records, songs, and listening experiences reactivate memories of people and events and connect individual with collective memory. In Kiralık Konak, collective memory is represented more indirectly through narratives concerning the preservation of traditional mansion life and its cultural practices.

Modernization in Musical Representations

Modernization is represented in different ways through musical imagery and was coded under MK-9. Western music, piano education, European musical culture, and changing lifestyles are major indicators of modernization, whereas classical Turkish music often represents continuity of traditional cultural values.

In Kiralık Konak, modernization becomes visible through Western lifestyle and piano education; characters educated in Europe and their changing social practices embody cultural transformation. In Sinekli Bakkal, modernization is represented through the juxtaposition of traditional Turkish music and Western music, especially through Rabia and Peregrini. In Huzur, references to both classical Turkish and Western music make music an aesthetic field for expressing ideas about cultural change. In Serenad, European classical music appears together with historical events and academic life, and composers, concerts, and repertoire mark a modern cultural environment. In Masumiyet Müzesi, modernization is associated with urban life, record culture, popular music, and changing everyday practices. In Mahur Beste, indicators of modernization are more limited because the musical world is primarily organized around the aesthetic continuity of classical Turkish music and traditional musical circles.

Comparative Findings on Musical Representations across the Novels

In relation to the fifth subproblem, the musical representations identified in the novels were evaluated comparatively. Earlier sections examined context of use, musical genres, instruments, musician characters, musical spaces, and cultural functions separately; this section addresses common patterns and differentiating features holistically.

Table 9. Comparative Distribution of Musical Themes Identified in the Novels

Theme	Huzur	Mahur Beste	Sinekli Bakkal	Kiralık Konak	Serenad	Masumiyet Müzesi
Turkish music	✓	✓	✓	△	△	△
Western music	✓	△	✓	✓	✓	✓
Religious music	△	–	✓	–	–	–
Instruments	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Musician characters	✓	✓	✓	△	✓	△
Musical spaces	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Cultural identity	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Collective memory	✓	✓	✓	△	✓	✓
Modernization	✓	△	✓	✓	✓	△

Source: Created by the author. Note: ✓ = prominently represented; △ = represented to a limited extent; – = not identified.

Common Thematic Patterns across the Novels

Comparative analysis shows that in all six novels music is a fundamental element supporting the aesthetic structure of the narrative. It defines characters' social environments, clarifies cultural affiliations, and provides clues about period-specific ways of life. Instruments, music-related characters, and performance spaces recur across the novels at varying intensities. In all works, music is linked with cultural identity. Traditional Turkish music, Western music, concerts, music gatherings, religious practices, and individual musical experiences make visible the cultural environments to which characters belong. In many novels, music also recalls the past, revives individual memories, and makes cultural continuity visible.

Differences Identified among the Novels

The principal differences arise from the cultural contexts in which music is represented. In Huzur and Mahur Beste, classical Turkish music is one of the major aesthetic components of the narrative; in Sinekli Bakkal, traditional Turkish and Western music coexist within the same narrative; and in Kiralık Konak, Serenad, and Masumiyet Müzesi, Western music, piano, European musical culture, and modern-life practices are more prominent. Musical spaces also vary: Huzur and Mahur Beste foreground music gatherings and mansions; Sinekli Bakkal combines tekke, mansion, and home; Serenad foregrounds concert halls and academic environments; and Masumiyet Müzesi emphasizes domestic and social meeting spaces. Musician figures also differ: Rabia, Vehbi Dede, and Peregrini are central in Sinekli Bakkal; Maximilian stands out in Serenad; singers and instrumentalists are important in Mahur Beste; and Masumiyet Müzesi represents music more strongly through listener experience and individual memory.

General Evaluation of the Comparative Analysis

The comparative findings demonstrate that music is a structural element of narrative in all the novels, although its functions change according to subject matter, period, character system, and cultural context. Turkish music is more visible in scenes associated with tradition, cultural continuity, and religious life, while Western music is prominent in modernization, education, urban life, and cultural change. Some novels employ the two traditions together, creating a comparative musical representation.

Although instruments, musician characters, and musical spaces assume different functions, music is a common element supporting the aesthetic and cultural integrity of the novels.

Discussion and Conclusion

The findings demonstrate that music in Republican-period Turkish novels functions not merely as an aesthetic element but as a multilayered narrative instrument in the construction of cultural identity, collective memory, character depth, and discourses of modernization. This result is consistent with Word and Music Studies, which argues that music in fiction is not simply descriptive but participates in the narrative production of meaning (Scher, 1992, pp. xiii–xvi; Wolf, 2002, pp. 13–34). In the novels examined, music may appear as a symbol of cultural continuity, a means of activating individual memory, or a narrative language making the tension between tradition and modernization visible at the aesthetic level.

The findings also show that theoretical approaches developed in international Word and Music Studies are explanatory for Republican-period Turkish fiction. As emphasized by Brown (1948, pp. 1–14, 208–218), Scher (1992, pp. xiii–xvi), and Wolf (1999, pp. 11–94; 2002, pp. 13–34), music in the selected novels is not merely an art form named in the text but a narrative system contributing to psychological characterization, plot construction, and the deepening of cultural layers of meaning. The study therefore demonstrates that Word and Music Studies offers a productive theoretical framework for Turkish novel examples as well.

The results can be related to previous research on Tanpınar and Sinekli Bakkal. Şarkışla's (2018, pp. 1–279) assessment of the central place of music in the aesthetic construction of Huzur overlaps with the findings concerning Huzur and Mahur Beste. Şengül's (2023, pp. 305–306) observation concerning the role of music in constructing an East–West conception of civilization in Sinekli Bakkal also supports the present findings. The current study, however, provides a broader perspective by comparatively addressing six novels from different periods and authors rather than limiting analysis to a single novel.

Findings related to the first subproblem show that musical representations acquire meaning in different contexts. Religious life, everyday life, aesthetic settings, cultural transmission, and social life demonstrate that each novel establishes a musical language appropriate to its historical and cultural structure. Music is associated with cultural continuity and aesthetic memory in Huzur and Mahur Beste, with historical trauma and collective memory in Serenad, and with individual memory and nostalgia in Masumiyet Müzesi. This confirms that music is not a decorative addition but a structural component supporting plot, character development, and cultural representation (Bernhart et al., 1999, pp. 1–8; Moran, 2004, pp. 157–170).

Results concerning the second subproblem show that Turkish and Western music carry different symbolic loads. Turkish music is primarily associated with tradition, cultural continuity, and historical memory, whereas Western music functions as an indicator of modernization, change, and new lifestyles. Yet these traditions are not always presented as sharp opposites; at times they operate together as complementary narrative means revealing different dimensions of cultural transformation. This structure in the novels of Tanpınar and Halide Edip demonstrates that music can represent debates on civilization at the aesthetic level (Şengül, 2023, pp. 305–306).

The third subproblem demonstrates that instruments, musician characters, and musical spaces do not remain at the level of detail but strengthen symbolic structure. Instruments representing different musical traditions clarify cultural affiliations, while spaces organized around music contribute to the formation of social relations and the transmission of cultural identity. Music therefore becomes a narrative system connecting character, space, and cultural identity.

Taken together, findings for the fourth and fifth subproblems show a direct relationship between musical representations and cultural identity, collective memory, and modernization. Music acts both as a carrier of memory establishing continuity between past and present and as a narrative means making changing social values and transformations of identity visible. Although musical genres, characters, and narrative contexts vary, their common function is to deepen the aesthetic and cultural meaning worlds of the novels.

In conclusion, by examining novels from different periods and authors within a common thematic framework, this study offers a holistic evaluation of the functions of musical representations in the Turkish novel. Music plays significant roles in characterization, construction of cultural identity, transmission of collective memory, and the representation of modernization debates. The study contributes to interdisciplinary research between Turkish literature and musicology and offers new data to Word and Music Studies through examples from Turkish fiction. Future research may examine novels from other periods, short stories, and autobiographical narratives with similar methods in order to reveal the historical development of musical representation in Turkish literature more comprehensively.

Recommendations

Recommendations for Researchers

Based on the findings, the following recommendations are proposed:

• Studies of musical representations in Republican-period Turkish novels may be expanded to include different periods and larger samples of novels.

• Musical representations may be comparatively investigated in literary genres such as short stories, drama, memoir, and biography as well as novels.

• Future studies may combine thematic content analysis with discourse analysis, narrative analysis, and digital text analysis.

• Representations of Turkish folk music, classical Turkish music, Western music, and popular music in Turkish novels may be examined comparatively.

• Studies conducted in Türkiye may be related comparatively to international Word and Music Studies literature in order to support interdisciplinary research.

• AI-assisted text analysis and digital humanities applications may be used to examine musical representations in larger datasets.

Recommendations for Practice

Based on the research results, the following recommendations are proposed for practice:

• Musical representations in novels may be used as sample material in undergraduate and graduate courses in Turkish literature and musicology.

• Teaching activities combining literature and music may support students in evaluating cultural heritage, music, and literature holistically.

• Greater space may be given to joint projects, seminars, and applications between Turkish language and literature programs and music education programs.

• Reading and discussion activities centered on cultural memory, identity, and modernization may be prepared on the basis of musical representations in novels.

• Digital content, educational materials, and interdisciplinary resources supporting the transmission of cultural heritage may be developed so that the musical culture represented in novels can be used more effectively in educational processes.

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

ANKARA SCIENCE UNIVERSITY

Cumhuriyet Dönemi Türk Romanlarında Müzik Tasvirleri: Tematik Bir İçerik Analizi

Giriş

Edebiyat ile müzik, insanın duygu ve düşünce dünyasını estetik biçimde ifade eden iki sanat alanı olarak tarihsel süreçte sürekli etkileşim içinde olmuştur. Bu iki alan farklı anlatım araçlarına dayansa da zaman, ritim, tekrar, düzen, uyum ve anlam üretimi bakımından ortak estetik zeminler paylaşmaktadır. Bu nedenle müzik-edebiyat ilişkisi, karşılaştırmalı edebiyat, müzikoloji ve disiplinler arası sanat araştırmalarının kalıcı inceleme alanlarından biri hâline gelmiştir. XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişen Word and Music Studies yaklaşımı ise bu ilişkiyi kuramsal ve yöntemsel bir zeminde ele almış; müziğin edebî metinlerde yalnızca konu edilen bir unsur değil, anlatı yapısını, anlam katmanlarını ve estetik bütünlüğü etkileyen önemli bir bileşen olduğunu göstermiştir (Brown, 1948, ss. 1–14, 208–218; Scher, 1970, ss. 147–156; Kramer, 1990, ss. 1–29; Wolf, 1999, ss. 11–94).

Roman, bireysel yaşantıları, toplumsal ilişkileri ve kültürel değişimleri ayrıntılı biçimde işleyebilen bir tür olduğu için müziksel göstergelerin izlenmesine elverişli bir anlatı alanı sunmaktadır. Romanlarda müzik; karakterlerin iç dünyasını açığa çıkaran estetik bir araç, dönemin kültürel atmosferini yansıtan tarihsel bir gösterge ve kimlik-modernleşme tartışmalarını sembolik düzeyde taşıyan bir anlatım biçimi olarak işlev görebilmektedir. Bu nedenle romanlardaki müzik tasvirlerini incelemek, edebiyat eleştirisinin yanı sıra müzikoloji, kültürel çalışmalar ve sanat sosyolojisi açısından da anlamlı bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Brown, 1948, ss. 1–14, 208–218; Kramer, 1990, ss. 1–29; Wolf, 1999, ss. 11–94).

Cumhuriyet dönemi Türk romanı, toplumsal dönüşümlerin, kültürel yönelimlerin ve bireysel kimlik arayışlarının yoğun biçimde temsil edildiği başlıca edebî alanlardan biridir. Osmanlı'nın son döneminde hız kazanan modernleşme tartışmaları, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte farklı bir toplumsal ve kültürel bağlama taşınmış; bu değişim romanlarda konu seçiminden karakter kuruluşuna, mekân kullanımından sanat algısına kadar çok sayıda unsuru etkilemiştir. Roman yazarları bu dönüşümü yalnızca olay örgüsü aracılığıyla değil, müzik başta olmak üzere resim, mimari ve tiyatro gibi sanat alanlarını anlatıya dâhil ederek çok katmanlı biçimde işlemiştir (Moran, 2004, ss. 157–170; Enginün, 2006, ss. 237–381).

Türk edebiyatında müzik olgusunu ele alan çalışmalar incelendiğinde, araştırmaların çoğunlukla belirli yazarlar ya da tekil romanlar çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* romanı musiki estetiği ve kültürel kimlik bağlamında; Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* romanı ise Doğu-Batı karşılaşması ve geleneksel musiki temsilleri bakımından alanyazında sıkça

başvurulan örnekler arasında yer almaktadır (Şarkışla, 2018, ss. 1–279; Şengül, 2023, s. 296, ss. 305–306).

Tanpınar'ın romanlarında musiki, basit bir sanat ilgisinin ötesinde tarih, estetik duyarlılık, medeniyet düşüncesi ve kültürel devamlılıkla ilişkili bir anlam alanı üretmektedir. *Sinekli Bakkal*'da ise Rabia, Vehbi Dede ve Peregrini çevresinde kurulan müziksel ilişkiler, geleneksel Türk musikisi ile Batı müziğinin aynı kurmaca evrende nasıl karşılaştırmalı biçimde görünür kılındığını ortaya koymaktadır (Şarkışla, 2018, ss. 1–279; Şengül, 2023, s. 296, ss. 305–306).

Uluslararası Word and Music Studies literatürü, müziği edebî metinde yalnızca bir tema ya da süsleme öğesi olarak değerlendirmez; onu anlatının ritmini, sembolik düzenini, karakter kuruluşunu ve okuma deneyimini biçimlendiren disiplinlerarası bir yapı unsuru olarak ele alır (Scher, 1992, ss. xiii–xvi; Bernhart et al., 1999, ss. 1–8; Wolf, 1999, ss. 11–94; Wolf, 2002, ss. 13–34; Hejmej, 2015, ss. 35–66). Bu kuramsal bakış, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik tasvirlerinin yalnızca içerik düzeyinde değil, anlatısal ve kültürel işlevleriyle birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Buna rağmen mevcut çalışmaların önemli ölçüde tek yazar ya da tek eser incelemeleriyle sınırlı kalması, Cumhuriyet dönemi romanlarında müzik tasvirlerinin ortak tema alanları, kültürel kimlik, toplumsal bellek, modernleşme ve karakter inşasıyla kurduğu ilişkiler bakımından karşılaştırmalı biçimde incelenmesine yönelik bir ihtiyaç doğurmaktadır. Bu çalışma, söz konusu boşluğu tematik içerik analizi temelinde ele almayı hedeflemektedir.

Bu araştırmada Cumhuriyet dönemi Türk romanlarındaki müzik tasvirleri tematik içerik analiziyle değerlendirilerek müziğin estetik, kültürel ve anlatısal işlevleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla seçilen romanlarda müziğin hangi bağlamlarda ortaya çıktığı, Türk müziği ile Batı müziğinin nasıl anlamlandırıldığı, çalgılar, müzisyen karakterler, müzik mekânları ve müziksel kavramların anlatıdaki rolleri incelenmiştir. Ayrıca müziğin bireysel kimlik, kültürel bellek, toplumsal değişim ve modernleşme tartışmalarıyla kurduğu bağ karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır. Böylece çalışmanın müzikoloji ve Türk edebiyatı alanlarına disiplinlerarası bir katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Araştırmanın temel problemi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik tasvirleri hangi temalar altında temsil edilmekte ve bu tasvirler anlatının estetik, kültürel ve toplumsal anlam üretimine nasıl katkı sağlamaktadır?

Bu temel problem doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik hangi bağlamlarda kullanılmaktadır?
2. Romanlarda Türk müziği ve Batı müziği hangi anlatısal işlevlerle temsil edilmektedir?
3. Çalgılar, müzisyen karakterler ve müzik mekânları romanların anlam dünyasına nasıl katkı sağlamaktadır?
4. Müzik tasvirleri kültürel kimlik, toplumsal bellek ve modernleşme olgularıyla nasıl ilişkilendirilmektedir?
5. İncelenen romanlarda müzik tasvirleri hangi ortak temalar ve farklılıklar çerçevesinde değerlendirilebilir?

Yöntem

Araştırmanın Yaklaşımı ve Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı içinde yorumlayıcı paradigma esas alınarak tasarlanmıştır. Yorumlayıcı paradigma, toplumsal ve kültürel olguların tek ve değişmez bir gerçeklik olarak değil, içinde üretildikleri bağlamla birlikte anlam kazandığını kabul eder. Bu yaklaşım, edebî metinlerin yalnızca açık içeriklerine değil, aynı zamanda taşıdıkları örtük ve çok katmanlı anlam yapılarına da odaklanmayı gerektirir (Creswell & Poth, 2018, ss. 15–40; Merriam & Tisdell, 2016, ss. 23–25). Bu nedenle çalışmada Cumhuriyet dönemi Türk romanlarındaki müzik tasvirleri yalnızca betimlenmemiş, estetik, kültürel ve anlatısal işlevleri bakımından yorumlanmıştır.

Araştırma deseni nitel doküman incelemesine dayandırılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan olguyla ilişkili yazılı materyallerin belirli bir sistematik içinde okunması, çözümlenmesi ve yorumlanmasına olanak sağlayan temel nitel araştırma yöntemlerinden biridir (Bowen, 2009, ss. 27–29; Yıldırım & Şimşek, 2021, ss. 187–202). Bu çalışmanın temel verisini Cumhuriyet dönemi Türk romanları oluşturduğu için doküman incelemesi uygun bir yöntemsel çerçeve sunmuştur. Bununla birlikte analiz yalnızca metinlerin betimlenmesiyle sınırlı tutulmamış; müzik tasvirleri romanların bütünsel anlatı yapısı içinde ve farklı eserler arasında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın ana analiz çerçevesini Braun ve Clarke'ın (2006, s. 79; 2021, ss. 328–352) tematik analiz yaklaşımı oluşturmaktadır. Hermenötik okuma ise bağımsız bir analiz tekniği olarak değil, belirlenen temaların tarihsel, kültürel ve estetik bağlamlarını anlamlandırmayı destekleyen yorumlayıcı bir perspektif olarak kullanılmıştır. Tematik analiz, romanlarda tekrar eden anlam örüntülerini sistemli biçimde belirlemeyi ve ortak temalar altında toplamayı mümkün kılmış; hermenötik bakış ise bu örüntülerin metnin bütünlüğü içindeki anlamını açıklamaya katkı sağlamıştır (Gadamer, 2004, ss. 235–371). Böylelikle müzik tasvirleri içerik düzeyiyle sınırlı kalmadan, karakterlerle ilişkileri, anlatıdaki işlevleri, kültürel çağrışımları ve estetik katkılarıyla birlikte ele alınmıştır.

Tematik analiz yaklaşımı, bu araştırmanın amacıyla uyumlu olduğu için tercih edilmiştir. Çünkü çalışmanın hedefi romanlarda müziğin varlığını saymak ya da yalnızca betimlemek değil; müzik tasvirlerinin hangi estetik, kültürel ve anlatısal işlevleri üstlendiğini açıklamaktır. Tematik analiz, farklı romanlarda tekrar eden anlam kümelerinin belirlenmesini ve karşılaştırmalı biçimde yorumlanmasını sağladığından araştırmanın yöntemsel ihtiyacına uygun bir çerçeve sunmaktadır (Braun & Clarke, 2006, s. 79; Braun & Clarke, 2021, ss. 328–352).

İncelenen Romanlar ve Seçim Ölçütleri

Araştırmanın veri kaynağı, Cumhuriyet dönemi Türk romanını farklı tarihsel dönemler, estetik yönelimler ve müzik temsilleri açısından örneklediği düşünülen altı romandan oluşmaktadır. Örneklem seçiminde olasılıklı olmayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmanın amacıyla doğrudan ilişkili belirli özelliklere sahip durumların ayrıntılı biçimde incelenmesine imkân tanır (Patton, 2015, ss. 264–265; Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 120).

Romanların belirlenmesinde tek bir ölçüte bağlı kalınmamış; araştırmanın kapsamını karşılayan çoklu ölçütler kullanılmıştır. Bu doğrultuda eserlerin Cumhuriyet dönemi Türk romanı içinde yer alması, müzik tasvirlerini belirgin biçimde içermesi, Türk müziği veya Batı müziğine ilişkin doğrudan ya da dolaylı anlatılar sunması, farklı dönem ve yazarları temsil etmesi, edebiyat araştırmalarında önemli eserler arasında değerlendirilmesi ve tematik analiz için yeterli veri yoğunluğu taşıması temel ölçütler olarak benimsenmiştir.

Bu ölçütlerle oluşturulan örneklem, Cumhuriyet dönemi boyunca müziğin roman sanatındaki temsil biçimlerini tarihsel değişim ve estetik çeşitlilik açısından izlemeye imkân verecek biçimde tasarlanmıştır. Böylece çalışma yalnızca tek bir yazara ya da sınırlı bir döneme odaklanmamış; farklı kuşaklardan romancıların eserlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Araştırmada incelenen romanlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma kapsamında incelenen romanlar

Roman	Yazar	İlk Baskı	Seçim Gerekçesi
Huzur	Ahmet Hamdi Tanpınar	1949	Musiki ve estetik yapının anlatının merkezinde yer alması
Mahur Beste	Ahmet Hamdi Tanpınar	1975*	Musiki - medeniyet ilişkisini yoğun biçimde işlemesi
Sinekli Bakkal	Halide Edip Adıvar	1936	Doğu - Batı müzik anlayışını karşılaştırmalı sunması
Kiralık Konak	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	1922	Batılılaşma sürecinin kültürel yansımalarını içermesi

Roman	Yazar	İlk Baskı	Seçim Gerekçesi
Serenad	Zülfü Livaneli	2011	Müziğin bellek ve kimlik oluşturmadaki işlevini işlemesi
Masumiyet Müzesi	Orhan Pamuk	2008	Ses, hafıza ve kültürel çağrışımların anlatıdaki rolü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Not: Tablo 1'de yer alan yıllar eserlerin ilk kitap baskılarını göstermektedir. Mahur Beste 1944–1945 yıllarında Ülkü dergisinde tefrika edilmiş, kitap olarak ilk kez 1975'te yayımlanmıştır; çalışmada kullanılan güncel baskılar kaynakçada ayrıca belirtilmektedir.

Seçilen romanlar araştırmanın birincil veri kaynağı olarak ele alınmış ve analizler eserlerin tam metinleri üzerinden yürütülmüştür. İnceleme sırasında yalnızca müzik sözcüğünün geçtiği bölümler değil; müzikle doğrudan veya dolaylı ilişki kuran karakterler, çalgılar, makamlar, icra mekânları, musiki ortamları, müzik terminolojisi ve müziğin sembolik anlatı işlevleri de veri kapsamına dâhil edilmiştir. Böylece müzik tasvirleri sadece niceliksel görünürlüğüyle değil, anlatısal ve kültürel işlevleriyle birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırmada incelenecek roman sayısı başlangıçta sabitlenmemiştir. Eserler, belirlenen ölçütleri karşılamaları ve müzik tasvirleri açısından yeni kod ya da tema üretme potansiyelleri dikkate alınarak seçilmiştir. Analiz sürecinde verilerin benzer örüntüler üretmeye başlaması ve yeni kavramsal açılımların belirginleşmemesi, veri doygunluğuna ulaşıldığı şeklinde yorumlanmış; bu nedenle örneklem altı romanla sınırlandırılmıştır (Merriam & Tisdell, 2016, s. 199).

Tablo 2. Tematik analiz sürecinde izlenen aşamalar

Kodlama Alanı	İncelenen Unsurlar
Müzik Türü	Türk müziği, Batı müziği, dinî müzik, halk müziği
Müzik Unsurları	Makam, usûl, çalgı, eser adı
İcra	Solo, topluluk, konser, fasıl
Mekân	Konak, tekke, konser salonu, kahvehane
Karakter	Müzisyen, dinleyici, eğitimci
Anlatısal İşlev	Kimlik, bellek, modernleşme, atmosfer, sembolizm

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2, araştırmanın kodlama sürecinde kullanılan başlıca analitik alanları göstermektedir. Bu süreçte müzik tasvirleri yalnızca açık müzik ifadeleriyle sınırlandırılmamış; müzik türleri, makamlar, çalgılar, icra biçimleri, müzik mekânları, müzisyen karakterler ve müziğin anlatı içerisindeki kültürel-simgesel işlevleri birlikte değerlendirilmiştir. Böylece tüm romanların aynı analitik çerçeveyle incelenmesi ve tematik analiz sürecinin tutarlı biçimde yürütülmesi sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analize Hazırlanması

Araştırma verileri, çalışmaya dâhil edilen romanların tam metinlerinin sistematik olarak okunmasıyla elde edilmiştir. Veri toplama aşaması yalnızca müzik sözcüğünün doğrudan geçtiği bölümlerin belirlenmesiyle sınırlı tutulmamış; müzikle ilişkili olduğu düşünülen tüm anlatı öğeleri inceleme kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda müzik türleri, makamlar, usûller, çalgılar, eser adları, müzisyen karakterler, müzik eğitimi, icra ortamları, musiki meclisleri ve müziğin kültürel ya da sembolik kullanımları veri birimi olarak değerlendirilmiştir.

Veri toplama dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Öncelikle çalışma kapsamındaki romanlar ayrıntılı biçimde okunmuş ve müzikle bağlantılı tüm ifadeler işaretlenmiştir. Ardından bu ifadeler elektronik veri kayıt formuna aktarılmış; roman adı, sayfa bilgisi, ilgili metin bölümü ve ön yorum notlarıyla birlikte düzenlenmiştir. Üçüncü aşamada veriler benzer özelliklerine göre ön kodlara ayrılmış;

son aşamada ise bu kodlar tematik analizde kullanılmak üzere düzenlenerek analiz dosyası oluşturulmuştur.

Veri toplama sırasında araştırma amacıyla doğrudan ilişkili olmayan, müziğe yalnızca yüzeysel biçimde temas eden ya da anlamlı analiz verisi sağlamayan ifadeler kapsam dışında bırakılmıştır. Buna karşılık müziğin açıkça adlandırılmadığı, fakat bağlam içinde müziksel anlam taşıdığı düşünülen sahneler metinsel bütünlük gözetilerek analize dâhil edilmiştir. Böylece çalışma yalnızca açık içeriklere değil, metin bağlamında ortaya çıkan örtük anlamlara da odaklanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde Braun ve Clarke'ın (2006, s. 79; 2021, ss. 328–352) tematik analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Tematik analiz, nitel veri içinde tekrar eden anlam örüntülerini belirlemeyi, bu örüntüleri sınıflandırmayı ve yorumlamayı sağlayan esnek bir analiz çerçevesi sunmaktadır. Bu araştırmada yöntem, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik tasvirlerinin estetik, kültürel ve anlatısal işlevlerini belirlemek amacıyla uygulanmıştır.

Analiz süreci altı temel aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada romanlar ayrıntılı biçimde okunarak veriye aşinalık kazanılmış; müzikle ilişkili ifadeler tekrar incelemeye alınmıştır. İkinci aşamada metinlerdeki müzik unsurlarına ilişkin açık kodlar oluşturulmuştur. Kodlama sırasında makam, usûl, çalgılar, müzik eserleri, müzisyen karakterler, icra ortamları, müzik eğitimi, dinî ve din dışı müzik uygulamaları, müzik terminolojisi ve müziğin kültürel-simgesel kullanımlarına ilişkin ifadeler ayrı kod kümeleri içinde değerlendirilmiştir.

Tema oluşturma ve adlandırma sürecinde, her temanın kendi içinde anlam bütünlüğü taşımasına ve temalar arasında kavramsal ayrımın açık biçimde kurulmasına dikkat edilmiştir. Tema sınırları analiz boyunca yeniden gözden geçirilmiş; birbiriyle örtüşen kodlar ayıklanmış veya yeniden gruplandırılmıştır. Son aşamada araştırmanın amacını en güçlü biçimde temsil eden temalar nihai analiz kapsamına alınmıştır (Braun & Clarke, 2006, ss. 86–93; Braun & Clarke, 2021, ss. 328–352).

Üçüncü aşamada ortak özellikler taşıyan kodlar aday temalar altında birleştirilmiştir. Dördüncü aşamada bu temalar tüm romanlar dikkate alınarak tekrar değerlendirilmiş; tema sınırları, alt tema ilişkileri ve kodların yerleşimi yeniden düzenlenmiştir. Beşinci aşamada her tema araştırma amacı doğrultusunda tanımlanmış ve adlandırılmıştır. Son aşamada ise temalar, romanlardaki metinsel göstergelerle desteklenmiş; yorumlarda müzikoloji, edebiyat kuramı ve Cumhuriyet dönemi kültürel dönüşüm bağlamı birlikte dikkate alınmıştır (Braun & Clarke, 2006, ss. 86–93; Braun & Clarke, 2021, ss. 328–352).

Analiz, yalnızca temaların belirlenmesiyle sınırlı kalmamış; farklı romanlarda görülen ortaklıklar ve ayrışmalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle müziğin romanlardaki temsil biçimleri yalnızca görülme sıklığı açısından değil; anlatıdaki işlevi, karakterlerle ilişkisi, kültürel kimlik üretimindeki rolü, estetik katkısı ve toplumsal belleğin aktarımındaki yeri bakımından da yorumlanmıştır.

Tablo 3. Kod kitabı (Codebook)

Kod	Kod Tanımı	Dahil Etme Ölçütü	Hariç Tutma Ölçütü	Örnek
MK-1	Türk müziği	Makam, usûl, fasıl, meşk, klasik Türk müziği	Genel müzik ifadeleri	Rast makamı
MK-2	Batı müziği	Senfoni, opera, piyano, keman sonatı	Popüler müzik	Beethoven
MK-3	Çalgılar	Ud, tanbur, ney, piyano, keman	Mecazi kullanım	Tanbur
MK-4	Müzik mekânları	Tekke, konak, konser salonu	Sıradan ev ortamı	Musiki meclisi
MK-5	Müzisyen karakter	Hanende, sazendeler, besteciler	Müzikle ilgisi olmayan kişiler	Neyzen
MK-6	İcra	Konser, fasıl, meşk, prova	Pasif dinleme	Fasıl icrası

Kod	Kod Tanımı	Dahil Etme Ölçütü	Hariç Tutma Ölçütü	Örnek
MK-7	Kültürel kimlik	Gelenek, medeniyet, Doğu–Batı	Genel tarih anlatısı	Osmanlı musikisi
MK-8	Bellek	Hatırlama, nostalji	Geçmiş zaman kullanımı	Çocukluk şarkısı
MK-9	Modernleşme	Batılılaşma, kültürel değişim	Teknoloji	Piyano eğitimi
MK-10	Anlatısal İşlev	Atmosfer, duygu, sembol	Müzik dışı betimleme	Hüzün atmosferi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3'te analizde kullanılan kod kitabı yer almaktadır. Kod kitabı, her kodun kapsamını, dahil etme ve hariç tutma ölçütlerini ve örnek kullanım alanlarını göstererek araştırmanın yöntemsel şeffaflığını artırmayı amaçlamaktadır. Kodlar, önceden kapalı kategoriler hâlinde belirlenmemiş; roman metinlerinden elde edilen veriler doğrultusunda tümevarımsal olarak geliştirilmiştir. Bu düzenleme, kodlama sürecinde tutarlılığın sağlanmasına ve temaların sistemli biçimde oluşturulmasına katkı sağlamıştır.

Kodlama sürecinde açık kodlama uygulanmış; kodlar hazır kategorilerden değil, roman metinlerinde ortaya çıkan anlam birimlerinden hareketle tümevarımsal olarak geliştirilmiştir (Saldaña, 2021, s. 362).

Tablo 4. Kodlardan Temalara Geçiş

İlk Kod	Alt Tema	Ana Tema
Rast	Makam	Türk müziği
Uşşak	Makam	Türk müziği
Tanbur	Çalgılar	Müzik Unsurları
Ney	Çalgılar	Müzik Unsurları
Fasıl	İcra	Müzik Unsurları
Tekke	Müzik Mekânı	Müzik Kültürü
Beethoven	Batı Müziği	Batı Müziği
Opera	Batı Müziği	Batı Müziği
Hatırlama	Bellek	Kültürel Kimlik
Batılılaşma	Modernleşme	Kültürel Kimlik

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4, açık kodlama sonucunda elde edilen ilk kodların alt temalara ve ana temalara nasıl dönüştürüldüğünü göstermektedir. Benzer anlam alanlarına sahip kodlar kavramsal yakınlıklarına göre bir araya getirilmiş, ardından daha üst düzey tema yapıları altında bütünleştirilmiştir. Böylece romanlardaki müzik tasvirleri tekil örnekler toplamı olarak değil, ortak anlam örüntüleri içinde değerlendirilmiştir.

Bu aşamada oluşturulan ana temalar, bulgular bölümünün düzenleyici çerçevesini oluşturmuştur. Her tema, romanlardan elde edilen metinsel göstergeler doğrultusunda ayrı başlıklar altında incelenmiş; tema belirleme sürecinde yalnızca kod sıklığı değil, anlatı bağlamı, kültürel anlam katmanları ve araştırma amacıyla kurulan ilişki de dikkate alınmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, çalışmanın inandırıcılığını ve bilimsel niteliğini destekleyen temel ölçütler arasında yer almaktadır. Bu araştırmada geçerlik-güvenirlik süreci Lincoln

ve Guba'nın (1985, ss. 290–300) inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik ölçütleri doğrultusunda yapılandırılmıştır.

Çalışmanın geçerliliğini güçlendirmek amacıyla romanlar birden fazla kez okunmuş, müzikle ilişkili ifadeler sistemli biçimde kodlanmış ve kod-tema ilişkileri analiz boyunca yeniden kontrol edilmiştir. Tema geliştirme sürecinde açık müzik göstergelerinin yanında, metnin bağlamında müziksel anlam üreten anlatılar da dikkate alınmış; yorumların romanların bütünsel yapısıyla uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Kodlama ve tema oluşturma kararları araştırma günlüğü niteliğinde kayıt altına alınmış, önceki kodlamalar düzenli olarak gözden geçirilmiştir.

Araştırmanın aktarılabilirliğini desteklemek için örneklem seçimi, veri toplama ve analiz süreçleri ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Bulgular bölümünde temalar, romanlardaki metinsel dayanaklar ve bağlamsal açıklamalarla desteklenmiş; böylece okuyucunun araştırma sürecini ve ulaşılan sonuçları izleyebilmesi amaçlanmıştır.

Tutarlılığı artırmak amacıyla aynı kodlama ve tema oluşturma ölçütleri bütün romanlara uygulanmıştır. Elde edilen kodlar tekrar değerlendirilmiş, benzer kodlar ortak temalar altında birleştirilmiş ve temalar arasındaki kavramsal tutarlılık yeniden kontrol edilmiştir.

Doğrulanabilirlik için veri toplama, kodlama, tema geliştirme ve yorumlama aşamaları kayıt altına alınmış; sonuçların araştırmacı izlenimlerinden ziyade metinsel bulgulara dayanmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca analiz süreci ayrıntılı biçimde açıklanarak benzer araştırmalar için izlenebilir bir yöntemsel yol sunulmuştur (Lincoln & Guba, 1985, ss. 317–320, 368; Creswell & Poth, 2018, ss. 253–286).

Etik Hususlar

Bu araştırma yalnızca yayımlanmış edebî eserlerin doküman incelemesine dayalı olarak yürütülmüştür. Çalışmada insan katılımcılardan veri toplanmamış; görüşme, gözlem, anket ya da deneysel uygulama yapılmamıştır. Veri kaynağını kamuya açık olarak yayımlanmış romanlar oluşturduğu için kişisel veri kullanılmamış ve insan katılımcılara yönelik herhangi bir müdahale söz konusu olmamıştır.

Araştırmanın bütün aşamalarında bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkeleri gözetilmiş; kullanılan kaynaklara uygun atıf yapılmasına, telif haklarına saygı gösterilmesine ve bulguların nesnel biçimde raporlanmasına özen gösterilmiştir. Romanlardan yapılan yorumlayıcı aktarımlar bilimsel amaç ve telif hakkı ilkeleri çerçevesinde ele alınmış, çalışma boyunca akademik dürüstlük ve şeffaflık temel alınmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Metodolojik Akış Şeması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur. Tematik analiz sürecinde romanlardaki müzikle ilişkili ifadeler açık kodlama yoluyla incelenmiş; benzer özellikler taşıyan kodlar alt temalara ve ana temalara dönüştürülmüştür. Bulgular, romanlardaki sahneler ve bağlamsal göstergeler üzerinden desteklenmiş; telif ve baskı farklılıkları dikkate alınarak uzun birebir alıntılar yerine kısa, açıklayıcı metinsel kanıt ifadeleri tercih edilmiştir. Böylece bulgular hem kod-tema ilişkisi hem de romanların anlatı bağlamı açısından yorumlanmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Romanlarda Müzik Tasvirlerinin Kullanım Bağlamları

İncelenen romanlarda müzik tasvirlerinin farklı anlatısal bağlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Açık kodlama sonucunda müzikle ilişkili veriler benzer özelliklerine göre gruplandırılmış ve beş temel kullanım bağlamı belirlenmiştir: dinî yaşam, günlük yaşam ve sosyal etkileşim, sanatsal-estetik ortamlar, eğitim süreçleri ile eğlence ve kültürel yaşam. Bu bağlamlar, müziğin romanlarda yalnızca estetik bir ayrıntı olarak değil, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarını temsil eden işlevsel bir anlatı bileşeni olarak kullanıldığını göstermektedir. Bulgular Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5. Romanlarda Müzik Tasvirlerinin Kullanım Bağlamları

Kullanım Bağlamı	*Huzur*	*Mahur Beste*	*Sinekli Bakkal*	*Kiralık Konak*	*Serenad*	*Masumiyet Müzesi*
Dinî yaşam	△	–	✓	–	–	–
Günlük yaşam ve sosyal etkileşim	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sanatsal ve estetik ortamlar	✓	✓	✓	△	✓	△
Eğitim süreçleri	△	△	✓	✓	✓	–

Kullanım Bağlamı	*Huzur*	*Mahur Beste*	*Sinekli Bakkal*	*Kiralık Konak*	*Serenad*	*Masumiyet Müzesi*
Eğlence ve kültürel yaşam	✓	✓	△	✓	△	✓

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Not: ✓ = belirgin kullanım, △ = sınırlı kullanım, – = belirlenmemiştir.

Dinî Yaşam Bağlamında Müzik

Dinî yaşam bağlamındaki müzik tasvirleri en belirgin biçimde *Sinekli Bakkal* romanında öne çıkmaktadır. Kur'an tilaveti, mevlid, tekke musikisi ve tasavvuf geleneği romanda müzikle bağlantılı temel anlatı öğeleri olarak yer almaktadır. Rabia'nın hafızlık eğitimi çevresinde ses, makam ve tilavet ilişkisi görünür hâle gelirken, Vehbi Dede'nin temsil ettiği tekke musikisi dinî müzik bağlamını güçlendirmektedir. *Huzur* romanında ise ney ve klasik Türk müziği üzerinden tasavvufî çağrışımlar kurulmakla birlikte, dinî musiki anlatının merkezinde konumlanmamaktadır.

Sinekli Bakkal'da Rabia'nın hafızlık, tilavet ve mevlid çevresinde gelişen ses eğitimi, dinî pratiğin estetik ve müziksel disiplinle birlikte kurgulandığını göstermektedir. Vehbi Dede'nin temsil ettiği tekke çevresi ise musikiyi yalnızca icra edilen bir sanat olarak değil, melâl yani sanatsal hüznün ifadesi (Eroğlu, 2023, ss. 453–463); manevî terbiye ve kültürel aktarım yolu olarak görünür kılmaktadır.

Günlük Yaşam ve Sosyal Etkileşim Bağlamında Müzik

Romanların tamamında müzik, gündelik yaşamın olağan akışı içinde temsil edilmektedir. Ev içi dinletiler, aile sohbetleri, sosyal buluşmalar ve karakterler arası etkileşimler sırasında müzik anlatının tamamlayıcı bileşenlerinden biri hâline gelir. *Huzur*, *Mahur Beste* ve *Masumiyet Müzesi*'nde müzik gündelik yaşantı sahnelerine daha yoğun biçimde eşlik ederken; *Kiralık Konak* ve *Serenad*'da sosyal ilişkileri ve kişiler arası iletişimi destekleyen bir anlatı unsuru olarak kullanılmaktadır.

Sanatsal ve Estetik Ortamlarda Müzik

Müziğin en görünür kullanım alanlarından biri sanatsal ve estetik ortamlardır. Musiki meclisleri, fasıl toplantıları, konserler, piyano dinletileri ve müzik üzerine yapılan konuşmalar bu bağlamda değerlendirilmiştir. *Huzur* ve *Mahur Beste*'de klasik Türk müziği çevresindeki musiki meclisleri dikkat çekerken; *Serenad*'da konser kültürü ve Avrupa klasik müziğine ilişkin anlatılar öne çıkmaktadır. *Sinekli Bakkal*'da ise tekke musikisi ile Batı müziğine ait icra ortamları aynı anlatı içinde birlikte yer almaktadır.

Bu bağlamda *Huzur* ve *Mahur Beste*'de musiki meclisleri, karakterlerin sanat anlayışlarını ve kültürel aidiyetlerini belirginleştiren estetik merkezler olarak işlev görmektedir. *Serenad*'da konser, beste ve Avrupa klasik müziği etrafında kurulan anlatılar ise müziği tarihsel bellekle ilişkilendirir. Bu örnekler, müzik tasvirlerinin yalnızca atmosfer oluşturmadığını, romanların düşünsel arka planını da taşıdığını göstermektedir.

Eğitim Süreçlerinde Müzik

Müzik eğitimi romanlarda farklı biçimlerde temsil edilmektedir. *Sinekli Bakkal*'da Rabia'nın dinî ve geleneksel musiki eğitimi Vehbi Dede'nin rehberliğiyle aktarılır. *Kiralık Konak*'ta piyano eğitimi Batılı eğitim anlayışının ve kültürel yönelimin göstergesi olarak kullanılır. *Serenad*'da ise müzik doğrudan bir öğretim sürecinden çok, akademik çevreler ve entelektüel paylaşımlar aracılığıyla aktarılan kültürel bilgi alanı olarak görünür. Klasik Türk müziğine ilişkin bilgi ve estetik duyarlılığın kuşaklar arasında kültürel aktarım yoluyla sürdürüldüğü anlaşılmaktadır.

Eğlence ve Kültürel Yaşam Bağlamında Müzik

Müzik, incelenen romanlarda eğlence ve kültürel yaşamın da önemli bir parçasıdır. Musiki meclisleri, fasıl toplantıları, aile içi dinletiler ve sosyal buluşmalar müziğin toplumsal eğlence

bağlamında kullanıldığı başlıca anlatı ortamlarıdır. *Mahur Beste* ve *Huzur*'da geleneksel musiki toplantıları bu bağlamı belirginleştirirken, *Kiralık Konak*'ta piyano dinletileri ve Batılı sosyal yaşam pratikleri öne çıkar. *Masumiyet Müzesi*'nde plak dinleme kültürü ve şarkılar etrafında kurulan sahneler, müziğin gündelik kültürel deneyimlerle bağını ortaya koymaktadır.

Romanlarda Türk Müziği ve Batı Müziğinin Anlatısal Temsili

Türk müziği ile Batı müziği incelenen romanlarda farklı anlatısal işlevler üstlenmektedir. Bulgular, Türk müziğinin daha çok gelenek, dinî hayat, kültürel bellek ve estetik süreklilikle; Batı müziğinin ise modernleşme, bireyselleşme, eğitim, kent yaşamı ve kültürel dönüşümle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bununla birlikte bazı romanlarda bu iki müzik geleneği karşıtlık kadar etkileşim ve karşılaşma ilişkisi içinde de sunulmaktadır. İlgili dağılım Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Romanlarda Türk Müziği ve Batı Müziğinin Temsil Biçimleri

Roman	Türk Müziği	Batı Müziği	Temsil Özelliği
Huzur	✓	✓	Estetik ve medeniyet karşılaştırması
Mahur Beste	✓	△	Klasik Türk müziği eksenli anlatı
Sinekli Bakkal	✓	✓	Doğu–Batı sentezi
Kiralık Konak	△	✓	Batılılaşma ve kültürel değişim
Serenad	△	✓	Avrupa klasik müziği ve tarihsel bellek
Masumiyet Müzesi	△	✓	Popüler ve Batı kaynaklı müzik kültürü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türk Müziğinin Anlatısal Temsili

Türk müziği romanlarda makam, ilahi, mevlid, fasıl, tekke musikisi, meşk geleneği ve geleneksel icra ortamları üzerinden temsil edilmektedir. Bu unsurlar özellikle *Huzur*, *Mahur Beste* ve *Sinekli Bakkal*'da yoğunlaşmaktadır. Kodlama sürecinde bu veriler MK-1 (Türk müziği), MK-4 (Müzik mekânları), MK-6 (İcra) ve MK-7 (Kültürel kimlik) kodları altında değerlendirilmiştir.

Metinsel düzeyde Türk müziği, *Huzur* ve *Mahur Beste*'de makam, fasıl, musiki meclisi ve estetik sohbetler aracılığıyla kültürel devamlılığın taşıyıcısı olarak görünür. *Sinekli Bakkal*'da tilavet, mevlid ve tekke musikisi Rabia'nın kimlik oluşumunu destekleyen anlatı unsurlarıdır. Bu nedenle Türk müziği, incelenen romanlarda yalnızca geleneksel bir ses evrenini değil, kültürel hafıza ve değer aktarımını da temsil etmektedir.

Sinekli Bakkal'da Türk müziği dinî eğitim, hafızlık geleneği ve tasavvuf kültürüyle iç içe sunulur. Rabia'nın Kur'an eğitimi çevresinde ses, makam ve tilavet ilişkisi ayrıntılı biçimde görünür hâle gelir; kıraat, yalnızca dinî bir uygulama değil, aynı zamanda güçlü bir musiki deneyimi olarak temsil edilir. Rabia'nın hafız olarak tanınması, mevlid ve mukabelelerde yer alması, Türk müziğinin dinî icra geleneği içindeki konumunu güçlendirmektedir.

Aynı romanda Vehbi Dede aracılığıyla Mevlevî musiki çevresi ve tekke kültürü anlatıya dâhil edilir. Onun öğretici konumu ve konakta yürütülen musiki dersleri, Türk müziğinin bireysel bir sanat faaliyetinden daha geniş bir kültürel eğitim ve aktarım pratiği olarak ele alındığını göstermektedir.

Mahur Beste'de klasik Türk müziği anlatının merkezî unsurlarından biridir. Roman başlığının doğrudan makam ve beste formuna gönderme yapması, musikinin karakterlerin geçmişle kurduğu ilişkiyi ve kültürel sürekliliği temsil eden önemli bir gösterge olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Huzur'da Türk müziği bireysel duyarlılık, İstanbul kültürü ve estetik hafıza ile birlikte temsil edilmektedir. Musiki meclisleri, makamlar ve klasik eserler, karakterlerin düşünce dünyasını ve romanın kültürel atmosferini kuran öğeler arasında tekrar eder.

Batı Müziğinin Anlatısal Temsili

Batı müziği incelenen romanlarda piyano, senfoni, serenad, sonat, opera, Batılı besteciler ve konser kültürü gibi göstergeler aracılığıyla temsil edilmektedir. Bu unsurlar analiz sürecinde MK-2 (Batı müziği), MK-3 (Çalgılar), MK-6 (İcra) ve MK-9 (Modernleşme) kodları altında toplanmıştır. Kodlama sonuçları, Batı müziğinin özellikle bireysel eğitim, kent kültürü, kültürel değişim ve modernleşme bağlamlarında öne çıktığını göstermektedir.

Batı müziğine ilişkin metinsel göstergeler daha çok piyano, konser, bestecilik ve Avrupa klasik müziği çevresinde yoğunlaşmaktadır. *Kiralık Konak*'ta piyano eğitimi Batılı yaşam tarzıyla ilişkilendirilirken, *Serenad*'da Schubert'e yapılan göndermeler ve besteleme süreci tarihsel belleği kuran anlatı araçlarına dönüşmektedir. *Masumiyet Müzesi*'nde ise plaklar ve şarkılar, modern kent yaşamı içinde bireysel hafızayı harekete geçiren kültürel işaretler olarak işlev görür.

Kiralık Konak'ta Batı müziği piyano eğitimi ve Avrupa merkezli yaşam biçimiyle bağlantılıdır. Paris'te bulunan Seniha'nın mektuplarında piyano dersi aldığının belirtilmesi, Batı müziğinin eğitim ve kültürel yönelim göstergesi olarak anlatıya girdiğini göstermektedir. Piyano icrasının konak içindeki eğlence sahneleriyle birlikte verilmesi de Batılı yaşam tarzını görünür kılan öğeler arasındadır. Romanda Türk müziğine ilişkin göndermeler bulunsa da ana vurgu Batılılaşma ve buna bağlı kültürel dönüşüm üzerindedir. Bu nedenle müzik, geleneksel yaşam ile modern yaşam arasındaki farklılaşmayı belirginleştiren anlatı araçlarından biri olarak kullanılmaktadır.

Sinekli Bakkal'da Batı müziği Peregrini ve Osman karakterleri aracılığıyla temsil edilir. Peregrini'nin piyano icrası, romanda Türk müziğinden farklı bir estetik alan açar. Bu sahnelerde Batı müziği yalnızca ayrı bir müzik geleneği olarak değil, Rabia'nın estetik algısını etkileyen güçlü bir sanat deneyimi olarak sunulur. Piyano sesinin ayrıntılı biçimde verilmesi ve Rabia'nın bu icraya yönelen dikkati, Batı müziğinin anlatıda bağımsız bir sanat dili olarak konumlandığını gösterir. İlerleyen bölümlerde piyanonun konak yaşamına katılması ve Osman'ın piyano çevresinde kurulan sahneleri, Batı müziğinin gündelik yaşam ve karakter ilişkileriyle bütünleştiğini göstermektedir.

Serenad'da Batı müziği doğrudan Avrupa klasik müzik geleneği bağlamında görünür. Schubert'in *Serenad* eserine yapılan göndermeler, besteleme sürecinin aktarımı, piyano, armoni ve müzik tarihiyle ilgili açıklamalar, Batı müziğini yalnızca arka plan unsuru olmaktan çıkarır ve anlatının temel bileşenlerinden biri hâline getirir. Maximilian'ın Schubert'in eserinden hareketle yeni bir serenad besteleme çabası, müzik üretimini romanın merkezî anlatı hattına taşımaktadır.

Masumiyet Müzesi'nde müzik, belirli bir gelenek temsilinden çok karakterlerin gündelik yaşamda dinledikleri şarkılar ve müzik kayıtları aracılığıyla görünür olur. Roman boyunca müzik, geçmiş deneyimleri ve kişisel hatıraları çağıran bir anlatı unsuru olarak işlev görmektedir.

Romanlar birlikte değerlendirildiğinde Batı müziğinin tek tip bir anlamla sınırlanmadığı anlaşılmaktadır. *Kiralık Konak*'ta eğitim ve Batılı yaşam biçimi, *Sinekli Bakkal*'da Doğu-Batı karşılaşması, Serenad'da Avrupa klasik müzik geleneği, *Masumiyet Müzesi*'nde ise modern kent kültürü ve aile belleği Batı müziğiyle ilişkilenen başlıca bağlamlardır. Bu çeşitlilik, Batı müziğinin Cumhuriyet dönemi romanlarında farklı toplumsal ve kültürel işlevler üstlenen anlatısal bir bileşen olarak kullanıldığını göstermektedir.

Genel olarak Batı müziği temsilinde eğitim, piyano, Avrupa klasik repertuvarı, modern yaşam pratikleri ve kültürel dönüşümle ilişkili anlatı örüntülerinin tekrar ettiği belirlenmiştir.

Türk Müziği ve Batı Müziğinin Birlikte Temsil Edildiği Anlatılar

İncelenen romanlar içinde *Huzur*, *Sinekli Bakkal* ve *Kiralık Konak*, Türk müziği ile Batı müziğini aynı anlatı evreninde birlikte görünür kılan eserlerdir. Bu romanlarda iki müzik geleneği yalıtılmış biçimde değil, karakterler, yaşam tarzları ve kültürel çevreler aracılığıyla birbirini tamamlayan ya da karşılaştıran ilişkiler içinde kurulmuştur.

Huzur'da klasik Türk müziği romanın estetik omurgasını oluştururken, Batı müziğine ilişkin göndermeler karakterlerin kültürel birikimi ve sanat anlayışı içinde yer bulur. Bu nedenle müzik, yalnızca işitsel bir unsur olarak değil, medeniyet tasavvurunu görünür kılan anlatısal bir yapı öğesi olarak kullanılır.

Sinekli Bakkal'da Rabia'nın geleneksel Türk müziğiyle, Peregrini'nin ise Batı müziğiyle ilişkilendirilmesi iki müzik geleneğini aynı olay örgüsü içinde karşılaştırmalı biçimde görünür kılar. Tekke musikisi, mevlid ve klasik Türk müziği unsurları ile piyano ve Batı müziğine bağlı sahneler dönüşümlü olarak yer alır; böylece farklı müzik gelenekleri aynı anlatı dünyasında birlikte temsil edilir.

Kiralık Konak'ta geleneksel Osmanlı konak yaşamı ile Avrupa merkezli yaşam biçimi aynı aile çevresinde karşı karşıya getirilir. Batı müziği piyano eğitimi ve Avrupa yaşamı üzerinden belirginleşirken, geleneksel yaşam biçimine ait kültürel değerler de anlatı boyunca varlığını korur. Bu durum, müziğin kültürel değişimi görünür kılan öğelerden biri olarak kullanıldığını göstermektedir.

Mahur Beste'de temsil ağırlığı klasik Türk müziği çevresinde toplanır. Makam, beste ve musiki meclislerine ilişkin anlatılar ön plandadır; Batı müziğine yönelik göndermeler ise sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Serenad ve *Masumiyet Müzesi*'nde Batı müziği daha belirgin bir görünürlük kazanır. *Serenad*'da Schubert, serenad formu, piyano ve bestecilik süreci Batı klasik müziğini romanın temel müzik eksenine taşırken; *Masumiyet Müzesi*'nde piyano, plaklar, şarkılar ve modern kent kültürü Batı kaynaklı müzik anlayışının öne çıkan temsil biçimleri olarak yer alır.

Çalgılar, Müzisyen Karakterler ve Müzik Mekânlarına İlişkin Bulgular

İncelenen romanlarda müzik yalnızca soyut bir sanat alanı olarak değil; çalgılar, müzisyen karakterler ve müzik icrasının gerçekleştiği mekânlar aracılığıyla somut anlatı unsurları hâlinde temsil edilmektedir. Tematik analiz sürecinde bu unsurlar MK-3 (Çalgılar), MK-4 (Müzik mekânları), MK-5 (Müzisyen karakter) ve MK-6 (İcra) kodları altında sınıflandırılmıştır. Kodlama sonuçları, çalgıların karakterlerin kültürel aidiyetlerini görünür kılan semboller olarak kullanıldığını; müzisyen karakterlerin müzik geleneğinin taşıyıcısı rolünü üstlendiğini ve müzik mekânlarının ise anlatının estetik ve kültürel bağlamını oluşturan önemli anlatı bileşenleri olarak kurgulandığını göstermektedir. Araştırma kapsamında belirlenen çalgılar, müzisyen karakterler ve müzik mekânları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Romanlarda Çalgılar, Müzisyen Karakterler ve Müzik Mekânlarının Dağılımı

Roman	Öne Çıkan Çalgılar	Müzisyen Karakterler	Müzik Mekânları
Huzur	Tanbur, Ney	İhsan, Mümtaz, musiki çevresi	Musiki meclisleri, konak
Mahur Beste	Tanbur, Ud	Hanendeler, sazendeler	Konak, fasıl meclisleri
Sinekli Bakkal	Ney, Piyano	Rabia, Vehbi Dede, Peregrini	Tekke, konak, ev
Kiralık Konak	Piyano	Seniha	Konak, Avrupa yaşam alanları
Serenad	Piyano, Keman	Maximilian	Konser salonları, çalışma odaları
Masumiyet Müzesi	Plaklar, şarkılar, müzik kayıtları	Profesyonel müzisyenlerden çok dinleyici karakterler ön plandadır	Ev, eğlence mekânları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çalgıların Temsili

Çalgılar, incelenen romanlarda yalnızca müzik üretmeye yarayan araçlar olarak değil; karakterlerin kültürel yönelimlerini, estetik tercihlerini ve sosyal çevrelerini belirginleştiren anlatı göstergeleri olarak kullanılmıştır. Kodlama sürecinde çalgılara ilişkin veriler MK-3 (Çalgılar) kodu altında toplanmıştır. Analiz sonucunda ney, tanbur, ud, piyano ve kemanın romanlarda en sık karşılaşılan çalgılar olduğu belirlenmiştir.

Çalgılar romanlarda temsil ettikleri kültürel çevrelerle birlikte anlam kazanır. Ney ve tanbur çoğunlukla geleneksel musiki, tasavvufî çağrışım ve estetik süreklilikle ilişkilendirilirken; piyano ve keman Batılı eğitim, modernleşme ve Avrupa klasik müzik kültürünü işaret eder. Bu nedenle çalgılar, roman kişilerine ait sosyal ve kültürel konumları görünür kılan sembolik göstergeler olarak değerlendirilebilir.

Huzur'da ney ve tambur, klasik Türk müziğiyle bağlantılı temel anlatı öğeleri arasındadır. Ney, Nuran'ın çocukluk hatıraları ve musiki çevresiyle ilişkilendirilirken; tambur musiki eğitimi ve klasik icra geleneğine yapılan göndermelerde görünür. Klasik Türk müziğine ilişkin sohbetler, bestekâr adları ve musiki dinleme sahneleri romanın estetik yapısını desteklemektedir.

Mahur Beste'de klasik Türk müziğine ilişkin sahnelerde çeşitli icra biçimleri, bestekârlar ve geleneksel musiki çevreleri öne çıkar. Çalgılar, bu kültürel atmosferi tamamlayan unsurlar olarak anlatı içinde yer bulur.

Sinekli Bakkal, geleneksel Türk müziği ile Batı müziğini aynı anlatı içinde birlikte kurar. Rabia'nın dinî musiki ve geleneksel ses eğitimi, Vehbi Dede'nin tasavvufî musiki anlayışı ve Peregrini'nin piyano icrası farklı müzik geleneklerini temsil eden başlıca göstergelerdir. Ney, tekke musikisi ve dinî musikiyle; piyano ise Peregrini'nin Batı müziğine dayalı sanat anlayışıyla ilişkilendirilir. Böylece farklı müzik dünyalarına ait çalgılar aynı roman içinde karşılaştırmalı biçimde görünür olur.

Kiralık Konak'ta piyano, Batılı yaşam tarzını görünür kılan temel çalgılardan biridir. Seniha'nın Paris'te piyano eğitimi almasına ilişkin anlatılar, piyanonun yalnızca bir müzik aracı değil, aynı zamanda eğitim ve kültürel yönelim göstergesi olarak kullanıldığını ortaya koyar.

Serenad'da piyano ve keman, Batı klasik müzik geleneğini temsil eden başlıca çalgılardır. Schubert'in *Serenad* eserine ilişkin anlatılar ve besteleme sürecini aktaran bölümler, bu çalgıları müzik üretiminin merkezine yerleştirir; piyano ise armoni ve bestecilik süreciyle birlikte ele alınır.

Masumiyet Müzesi'nde piyano, aile yaşamı ve kent kültürü içinde yer alan bir çalgı olarak temsil edilir. Piyanoya yapılan göndermeler, karakterlerin kültürel çevrelerini ve müzikle kurdukları ilişkiyi görünür kılan anlatı unsurları arasında yer almaktadır.

Müzisyen Karakterlerin Temsili

Müzisyen karakterler incelenen romanlarda yalnızca icracı kişiler olarak değil; müzik geleneğini taşıyan, kültürel değerleri temsil eden ve anlatının ilerleyişine katkıda bulunan karakterler olarak kurgulanmıştır. Bu karakterlere ilişkin veriler MK-5 (Müzisyen karakter) kodu altında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda müzisyen karakterlerin öğretici, icracı, besteci ya da müzikle estetik bağ kuran bireyler olarak farklı roller üstlendiği görülmüştür.

Huzur'da musiki, karakterlerin düşünsel dünyasını belirleyen temel estetik alanlardan biridir. Mümtaz ve İhsan başta olmak üzere musiki çevresinde buluşan karakterler, klasik Türk müziğine ilişkin bilgi ve değerlendirmeleriyle romanın kültürel arka planını kurar. Musiki üzerine yapılan konuşmalar, müzisyen kimliğinin yalnızca icra becerisiyle değil, entelektüel birikimle de bağlantılı olduğunu gösterir.

Mahur Beste'de hanendeler, sazendeler ve musiki meclislerinde bulunan sanatkârlar anlatının önemli karakter gruplarını oluşturur. Bu kişiler aracılığıyla klasik Türk müziğinin icra geleneği, musiki meclislerinin işleyişi ve sanat çevreleri görünür hâle gelir. Müzisyen karakterler, geçmiş zamanın kültürel hayatını taşıyan anlatı unsurları olarak işlev görür.

Sinekli Bakkal'da Rabia, Vehbi Dede ve Peregrini müzik ekseninde kurulan temel karakterlerdir. Rabia dinî musiki ve geleneksel icra anlayışını temsil eder; Vehbi Dede musikiyi eğitim ve tasavvuf geleneğiyle ilişkilendiren öğretici kimliğiyle öne çıkar. Peregrini ise Batı müziği eğitimi almış bir müzisyen olarak farklı müzik anlayışlarının aynı roman içinde görünür olmasını sağlar.

Kiralık Konak'ta profesyonel müzisyen karakterler ön planda değildir. Buna rağmen piyano eğitimi alan Seniha ve Batı müziğine ilgi duyan çevreler aracılığıyla müzik, bireysel eğitim ve kültürel yönelim bağlamında anlatıya dâhil edilir.

Serenad'da Maximilian Wagner, Batı klasik müziğine ilişkin bilgisi ve müzik kültürüyle öne çıkan karakterlerden biridir. Schubert'in *Serenad* eseri başta olmak üzere klasik Batı müziğine yapılan göndermeler, karakterin geçmiş yaşam deneyimleri ve kültürel belleğiyle ilişkilendirilir.

Masumiyet Müzesi'nde müzik, profesyonel müzisyen karakterlerden çok karakterlerin gündelik hayatta dinledikleri şarkılar, plaklar ve müzik kayıtları üzerinden temsil edilir. Bu yönüyle müzik, icra edilen bir sanat etkinliğinden ziyade geçmiş yaşantıları çağıran ve duygusal belleği harekete geçiren bir anlatı unsuru olarak öne çıkar.

Müzik Mekânlarının Temsili

Müzik, incelenen romanlarda yalnızca bireysel bir etkinlik olarak değil, belirli sosyal ve kültürel mekânlarda gerçekleşen bir pratik olarak temsil edilmektedir. Müzik mekânlarına ilişkin veriler MK-4 (Müzik mekânları) ve MK-6 (İcra ortamları) kodları altında değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda konaklar, musiki meclisleri, tekkeler, ev içi ortamlar ve konser salonları müzik icrasının yoğunlaştığı başlıca mekânlar olarak belirlenmiştir. Bu mekânlar, romanlardaki müzik anlatılarını şekillendiren temel sosyal alanlardır.

Huzur'da müzik ev içi buluşmalar, sohbet ortamları ve dinleme deneyimleri içinde temsil edilir. Karakterlerin müzik üzerine geliştirdikleri değerlendirmeler ve klasik Türk müziğine ilişkin anlatılar, İstanbul'un kültürel atmosferini yansıtan mekânlarda yoğunlaşır.

Mahur Beste'de konaklar ve fasıl meclisleri müzik icrasının gerçekleştiği başlıca ortamlardır. Bu musiki toplantıları klasik Türk müziğinin icra geleneğini yansıtan sosyal alanlar olarak betimlenir. Bu mekânlarda müzik, yalnızca dinlenen bir sanat değil, sosyal etkileşimi ve kültürel paylaşımı mümkün kılan temel unsurlardan biridir.

Sinekli Bakkal'da tekke, konak ve ev ortamları müzik icrasının yoğunlaştığı mekânlar olarak kullanılır. Tekke, dinî musiki ve tasavvuf geleneğinin temsil edildiği bir icra alanı niteliği taşırken, Vehbi Dede'nin çevresi geleneksel musiki eğitiminin sürdürüldüğü bir ortam olarak dikkat çeker. Peregrini'nin konağı ve burada gerçekleştirilen piyano icraları ise Batı müziğine ait farklı bir müzik mekânı oluşturur. Böylece romanda farklı müzik geleneklerine ait mekânlar yan yana gelir.

Kiralık Konak'ta konak, aile yaşamının yanında Batılı yaşam biçiminin de temsil edildiği temel mekândır. Piyano eğitimi ve Batı müziğine ilişkin anlatılar çoğunlukla konak yaşamı içinde gelişir; müzik bu yolla gündelik yaşam pratiklerinin mekânsal bağlamına yerleşir.

Serenad'da konser salonları, üniversite çevresi ve çalışma odaları Batı klasik müziğiyle ilişkili başlıca mekânlar olarak görünür. Müzik dinleme, eser çözümleme ve besteleme süreçleri bu ortamlarda yoğunlaşır; müzik üretimi ve müzik üzerine düşünme belirli fiziksel mekânlarla birlikte yapılandırılır.

Masumiyet Müzesi'nde ev içi yaşam alanları, eğlence mekânları ve sosyal buluşma ortamları müzikle ilişkili başlıca mekânlardır. Plakların dinlenmesi, şarkıların hatırlanması ve müzik aracılığıyla

geçmişe dönük anıların canlandırılması çoğunlukla bu mekânlarda gerçekleşir. Böylece müzik, roman boyunca gündelik yaşamın doğal bir unsuru olarak farklı sosyal alanlarda görünür hâle gelir.

Müzik Tasvirlerinin Kültürel Kimlik, Toplumsal Bellek ve Modernleşme ile İlişkisine Yönelik Bulgular

Müzik tasvirlerinin incelenen romanlarda yalnızca estetik amaçla kullanılmadığı; kültürel kimliğin kurulması, toplumsal belleğin taşınması ve modernleşme sürecinin görünür kılınmasında da işlev üstlendiği belirlenmiştir. Tematik analizde bu veriler MK-7 (Kültürel kimlik), MK-8 (Toplumsal bellek) ve MK-9 (Modernleşme) kodları altında değerlendirilmiştir. Kodlama sonuçları, müzik tasvirlerinin romanlara göre değişen yoğunluklarda bu üç tema çevresinde toplandığını göstermektedir. Bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Romanlarda Müzik Tasvirlerinin Kültürel İşlevleri

Roman	Kültürel Kimlik	Toplumsal Bellek	Modernleşme
Huzur	✓	✓	✓
Mahur Beste	✓	✓	△
Sinekli Bakkal	✓	✓	✓
Kiralık Konak	✓	△	✓
Serenad	✓	✓	✓
Masumiyet Müzesi	✓	✓	△

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Müzik Tasvirlerinde Kültürel Kimlik

Analiz edilen romanlarda müzik, karakterlerin kültürel aidiyetlerini ve içinde bulundukları yaşam çevrelerini görünür kılan temel anlatı unsurlarından biridir. Klasik Türk müziği daha çok geleneksel kültürel kimliğin; Batı müziği ise modern yaşam biçimi ve farklı kültürel yönelimlerin göstergesi olarak kullanılmaktadır. Kültürel kimliğe ilişkin veriler MK-7 (Kültürel kimlik) kodu altında sınıflandırılmıştır.

Bu tema açısından *Huzur* ve *Mahur Beste*'de klasik Türk müziği İstanbul merkezli estetik kültürün ve geçmişle bağ kurma arzusunun göstergesi olarak görünür. *Sinekli Bakkal*'da Doğu ve Batı müzik geleneklerinin karşılaşması kültürel kimliğin sentezci yönünü açığa çıkarır. *Serenad* ve *Masumiyet Müzesi*'nde ise müzik, bireysel hafıza ile toplumsal belleği birbirine bağlayan bir hatırlama aracına dönüşür.

Huzur'da klasik Türk müziği, İstanbul'un tarihsel ve kültürel kimliğiyle birlikte temsil edilir. Musiki meclisleri, makamlar ve geleneksel icra anlayışı karakterlerin yaşam biçimlerine eklemlenir. Müziğe ilişkin sahneler, kültürel sürekliliği görünür kılan anlatı alanları içinde yer almaktadır.

Mahur Beste'de musiki, geçmiş kuşaklardan devralınan kültürel mirasın temel bileşenlerinden biri olarak sunulur. Musiki meclisleri, geleneksel icra ortamları ve klasik Türk müziğine ilişkin anlatılar kültürel kimliğin aktarımına yönelik örnekler arasında yer alır.

Sinekli Bakkal'da kültürel kimlik dinî musiki, tekke kültürü ve klasik Türk müziği çevresinde şekillenir. Rabia ve Vehbi Dede'nin temsil ettiği geleneksel musiki anlayışı ile Peregrini'nin temsil ettiği Batı müziği aynı anlatı içinde bulunur; farklı kültürel kimliklerin müzik aracılığıyla görünür hâle geldiği sahneler roman boyunca tekrar eder.

Kiralık Konak'ta kültürel kimlik, geleneksel konak yaşamı ile Batılı yaşam biçimi arasındaki gerilim üzerinden sunulur. Piyano eğitimi, Avrupa yaşamı ve Batılı kültürel çevreye ilişkin anlatılar müzik aracılığıyla görünür hâle gelir.

Serenad'da Batı klasik müziği, Avrupa kültürü ve tarihsel kimlik anlatılarıyla birlikte temsil edilir. Müzik eserlerine ve bestecilere yapılan göndermeler, karakterlerin kültürel geçmişini görünür kılan unsurlar arasında yer alır.

Masumiyet Müzesi'nde plaklar, şarkılar ve müzik dinleme pratikleri karakterlerin sosyal çevresini ve kültürel yaşam biçimini yansıtan anlatı unsurlarıdır. Müziğe ilişkin sahneler aile yaşamı ve kent kültürüyle bağlantılı olarak yoğunlaşır.

Müzik Tasvirlerinde Toplumsal Bellek

Tematik analiz bulguları, müzik tasvirlerinin toplumsal belleğin aktarımında önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bu doğrultudaki veriler MK-8 (Toplumsal bellek) kodu altında toplanmıştır. Romanlarda makamlar, musiki meclisleri, dinî müzik uygulamaları, eski besteler, plaklar ve müzikle bağlantılı hatıralar geçmişe ait bireysel ve toplumsal deneyimlerin anlatı içinde yeniden kurulmasına katkı sağlamaktadır.

Huzur'da klasik Türk müziği, İstanbul'un tarihsel hafızası ve Osmanlı kültür mirasıyla ilişkilendirilen önemli göstergelerden biridir. Musiki meclisleri, eski bestekârlara yapılan göndermeler ve geleneksel icra anlayışı, geçmişe ait kültürel değerlerin roman boyunca hatırlatılmasını sağlar.

Mahur Beste'de toplumsal bellek klasik Türk müziğinin tarihsel devamlılığı üzerinden görünür hâle gelir. Musiki meclisleri, geleneksel repertuvar ve eski musiki çevrelerine ilişkin anlatılar, geçmiş kuşakların sanat anlayışının yeni kuşaklara aktarımını temsil eden örnekler olarak tekrar eder.

Sinekli Bakkal'da dinî musiki, mevlid, tekke geleneği ve sözlü musiki eğitimi toplumsal belleğin temel parçaları arasında yer alır. Vehbi Dede'nin musiki anlayışı ve Rabia'nın aldığı eğitim, geleneksel müzik kültürünün kuşaklar arası aktarımını gösterir. Bu aktarım yalnızca müzik öğretimiyle sınırlı kalmaz; dinî ve kültürel yaşamın sürekliliğini sağlayan uygulamalarla birlikte sunulur.

Serenad'da müzik, tarihsel olayların ve bireysel yaşam öykülerinin hatırlanmasına aracılık eden anlatı araçlarından biridir. Schubert'in *Serenad* eserine yapılan göndermeler ve müzik çevresinde gelişen olaylar, karakterlerin geçmiş deneyimlerini ve tarihsel belleği yeniden kurar.

Masumiyet Müzesi'nde plaklar, şarkılar ve müzik dinleme deneyimleri geçmişe ilişkin anıların canlandırıldığı başlıca göstergelerdir. Karakterlerin belirli şarkılar yoluyla geçmiş olayları ve kişileri hatırlamaları, müziğin bireysel bellek ile toplumsal belleği birbirine bağlayan işlevini roman boyunca görünür kılar.

Kiralık Konak'ta toplumsal bellek daha çok geleneksel konak yaşamının korunmasına ilişkin anlatılar içinde dolaylı biçimde temsil edilir. Konak kültürüne ait yaşam biçimi ve müzik pratikleri, değişen toplumsal yapı içinde geçmiş kültürel değerlerin izlerini taşır.

Müzik Tasvirlerinde Modernleşme

Modernleşme olgusunun müzik tasvirleri aracılığıyla farklı biçimlerde temsil edildiği belirlenmiştir. Bu doğrultudaki anlatılar MK-9 (Modernleşme) kodu altında değerlendirilmiştir. Romanlarda Batı müziği, piyano eğitimi, Avrupa müzik kültürü ve değişen yaşam biçimleri modernleşmeyle bağlantılı başlıca göstergeler olarak öne çıkar. Klasik Türk müziğine ilişkin anlatılar ise birçok romanda geleneksel kültürel değerlerin sürekliliğini temsil eden müziksel işaretler olarak yer almaktadır.

Kiralık Konak'ta modernleşme teması Batılı yaşam tarzı ve piyano eğitimi üzerinden belirginleşir. Avrupa'da eğitim alan karakterler, Batı müziğiyle ilişkileri ve değişen sosyal pratikleri aracılığıyla kültürel dönüşümün anlatıdaki görünür örneklerini oluşturur.

Sinekli Bakkal'da modernleşme, geleneksel Türk müziği ile Batı müziğinin aynı anlatı içinde yan yana gelmesiyle temsil edilir. Rabia'nın geleneksel musiki çevresi ve Peregrini'nin Batı müziğine dayalı sanat anlayışı, roman boyunca farklı kültürel yönelimlerin karşılıklı biçimde sunulmasını sağlar.

Huzur'da modernleşmeye ilişkin düşünceler, klasik Türk müziği ile Batı müziğine yapılan göndermelerin bir arada bulunduğu sahnelerde görünür olur. Roman boyunca müzik, kültürel değişime ilişkin düşüncelerin estetik düzlemde ifade edildiği bir anlatı alanı olarak kullanılır.

Serenad'da Avrupa klasik müzik geleneği tarihsel olaylar ve akademik yaşamla birlikte temsil edilir. Besteciler, konserler ve Batı müzik repertuvarına ilişkin anlatılar, modern kültürel çevreyi görünür kılan müziksel unsurlar arasındadır.

Masumiyet Müzesi'nde modernleşme kent yaşamı, plak kültürü, popüler müzik ve değişen gündelik pratiklerle ilişkilidir. Müzik, karakterlerin sosyal yaşamlarını ve dönüşen kültürel alışkanlıklarını yansıtan anlatı öğelerinden biri olarak kullanılır.

Mahur Beste'de modernleşmeye ilişkin göstergeler daha sınırlıdır. Romanın müzik dünyası esas olarak klasik Türk müziğinin estetik devamlılığı ve geleneksel musiki çevreleri etrafında şekillenir.

Romanlar Arasında Müzik Tasvirlerine İlişkin Karşılaştırmalı Bulgular

Bu bölümde, beşinci alt problem doğrultusunda romanlarda belirlenen müzik tasvirleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Önceki başlıklarda müzik tasvirleri kullanım bağlamı, müzik türleri, çalgılar, müzisyen karakterler, müzik mekânları ve kültürel işlevleri açısından ayrı ayrı incelenmiştir. Bu bölümde ise romanlar arasındaki ortak örüntüler ve farklılaşan yönler bütüncül biçimde ele alınmıştır. Karşılaştırmalı analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Romanlarda Belirlenen Müzik Temalarının Karşılaştırmalı Dağılımı

Tema	*Huzur*	*Mahur Beste*	*Sinekli Bakkal*	*Kiralık Konak*	*Serenad*	*Masumiyet Müzesi*
Türk müziği	✓	✓	✓	△	△	△
Batı müziği	✓	△	✓	✓	✓	✓
Dinî musiki	△	–	✓	–	–	–
Çalgılar	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Müzisyen karakterler	✓	✓	✓	△	✓	△
Müzik mekânları	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kültürel kimlik	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Toplumsal bellek	✓	✓	✓	△	✓	✓
Modernleşme	✓	△	✓	✓	✓	△

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Not: ✓ = Belirgin biçimde temsil edilmektedir; △ = Sınırlı düzeyde temsil edilmektedir; – = Belirlenmemiştir.

Romanlarda Ortak Tematik Örüntüler

Karşılaştırmalı analiz, incelenen altı romanın tamamında müziğin anlatının estetik yapısını destekleyen temel öğelerden biri olduğunu göstermektedir. Romanlarda müzik, karakterlerin sosyal

çevrelerini tanımlayan, kültürel aidiyetlerini belirginleştiren ve dönemsel yaşam biçimlerine ilişkin ipuçları sunan bir anlatım aracı olarak kullanılır. Ayrıca çalgılar, müzikle ilişkili karakterler ve icra mekânları tüm romanlarda farklı yoğunluklarda tekrar eden ortak kodlar arasında yer almaktadır.

Eserlerin tamamında müzik kültürel kimlikle bağlantılıdır. Geleneksel Türk müziği, Batı müziği, konserler, musiki meclisleri, dinî musiki uygulamaları ve bireysel müzik deneyimleri karakterlerin ait oldukları kültürel çevreleri belirgin hâle getirir. Müzik birçok romanda geçmişi hatırlatan, bireysel anıları canlandıran ve kültürel devamlılığı görünür kılan bir anlatı unsuru olarak tekrar etmektedir.

Romanlar Arasında Belirlenen Farklılaşmalar

Romanlar arasındaki temel farklılıklar, müziğin temsil edildiği kültürel bağlamlarda ortaya çıkmaktadır. *Huzur* ve *Mahur Beste*'de klasik Türk müziği anlatının başlıca estetik bileşenlerinden biri iken, *Sinekli Bakkal*'da geleneksel Türk müziği ile Batı müziği aynı anlatı içinde birlikte temsil edilir. *Kiralık Konak*, *Serenad* ve *Masumiyet Müzesi*'nde ise Batı müziği, piyano, Avrupa müzik kültürü ve modern yaşam pratiklerine ilişkin anlatılar daha belirgin biçimde yer almaktadır.

Müzik mekânları bakımından da romanlar arasında çeşitlilik bulunmaktadır. *Huzur* ve *Mahur Beste*'de musiki meclisleri ve konaklar öne çıkarken, *Sinekli Bakkal*'da tekke, konak ve ev ortamları birlikte kullanılır. *Serenad*'da konser salonları ve akademik çevreler; *Masumiyet Müzesi*'nde ise ev içi yaşam alanları ve sosyal buluşma mekânları müzik anlatılarının yoğunlaştığı başlıca alanlardır.

Müzisyen karakterlerin dağılımı da romanlara göre değişmektedir. *Sinekli Bakkal*'da Rabia, Vehbi Dede ve Peregrini gibi müzik eksenli karakterler olay örgüsünün merkezindedir. *Serenad*'da Maximilian müzik bilgisi ve bestecilik yönüyle öne çıkar. *Mahur Beste*'de hanende ve sazendeler musiki çevresinin önemli unsurlarıdır; *Masumiyet Müzesi*'nde ise müzik daha çok dinleyici deneyimi ve bireysel bellek üzerinden temsil edilir.

Karşılaştırmalı Analizin Genel Değerlendirmesi

Karşılaştırmalı analiz sonuçları, incelenen romanların tamamında müziğin anlatının yapısal öğelerinden biri olduğunu; ancak bu öğenin işlevlerinin romanların konu, dönem, karakter yapısı ve kültürel bağlamına göre değiştiğini göstermektedir. Türk müziği gelenek, kültürel süreklilik ve dinî yaşamla ilişkili sahnelerde daha yoğun görünürken; Batı müziği modernleşme, eğitim, kent yaşamı ve kültürel değişim bağlamlarında öne çıkar. Bazı romanlarda iki müzik geleneği aynı anlatıda birlikte kullanılır ve bu birliktelik karşılaştırmalı bir müzik temsili oluşturur. Çalgılar, müzisyen karakterler ve müzik mekânları farklı işlevler üstlense de müziğin romanların estetik ve kültürel bütünlüğünü destekleyen ortak bir unsur olduğu söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları, Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müziğin yalnızca estetik bir unsur olarak değil; kültürel kimlik, toplumsal bellek, karakter derinliği ve modernleşme söylemlerinin kurulmasında çok katmanlı bir anlatı aracı olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu sonuç, müziğin romanlarda sadece betimleyici bir öğe olmadığını, anlatının anlam üretim süreçlerine katılan temel bileşenlerden biri olduğunu savunan Word and Music Studies yaklaşımıyla uyumludur (Scher, 1992, ss. xiii–xvi; Wolf, 2002, ss. 13–34). İncelenen romanlarda müzik kimi zaman kültürel sürekliliği temsil eden bir simge, kimi zaman bireysel hafızayı harekete geçiren bir araç, kimi zaman da gelenek-modernleşme gerilimini estetik düzlemde görünür kılan bir anlatım dili olarak karşımıza çıkar.

Bulgular, uluslararası Word and Music Studies literatüründe geliştirilen kuramsal yaklaşımların Cumhuriyet dönemi Türk romanı için de açıklayıcı olduğunu göstermektedir. Brown (1948, ss. 1–14, 208–218), Scher (1992, ss. xiii–xvi) ve Wolf'un (1999, ss. 11–94; 2002, ss. 13–34) vurguladığı üzere müzik, incelenen romanlarda yalnızca metinde adı geçen bir sanat dalı değil; karakterlerin psikolojik gelişimine, olay örgüsünün kurulmasına ve kültürel anlam katmanlarının derinleşmesine katkı sağlayan

anlatısal bir sistemdir. Bu yönüyle çalışma, Word and Music Studies yaklaşımının Türk romanı örnekleri üzerinden de verimli bir kuramsal çerçeve sunduğunu ortaya koymaktadır.

Türk edebiyatı bağlamındaki sonuçlar, Tanpınar ve *Sinekli Bakkal* üzerine yapılan önceki araştırmalarla ilişkilendirilebilir. Şarkışla'nın (2018, ss. 1–279) *Huzur*'da musikinin estetik kuruluş içindeki merkezî konumuna işaret eden değerlendirmesi, bu araştırmanın *Huzur* ve *Mahur Beste*'ye ilişkin bulgularıyla örtüşmektedir. Şengül'ün (2023, ss. 305–306) *Sinekli Bakkal*'da müziğin Doğu-Batı medeniyet tasavvurunu kurmadaki rolüne ilişkin tespiti de bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Bununla birlikte mevcut araştırma, analizi tek bir romanla sınırlandırmayıp farklı dönem ve yazarlara ait altı romanı karşılaştırmalı biçimde ele aldığı için alanyazına daha geniş bir bakış açısı sunmaktadır.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular, müzik tasvirlerinin romanlarda farklı bağlamlar içinde anlam kazandığını göstermektedir. Dinî yaşam, gündelik hayat, estetik ortamlar, kültürel aktarım ve sosyal yaşam gibi bağlamlar, her romanın kendi tarihsel ve kültürel yapısına uygun bir müzik dili kurduğunu ortaya koymaktadır. *Huzur* ve *Mahur Beste*'de müzik kültürel süreklilik ve estetik hafızayla; *Serenad*'da tarihsel travmalar ve kolektif bellekle; *Masumiyet Müzesi*'nde ise bireysel hafıza ve nostaljiyle ilişkilendirilir. Bu durum, müziğin anlatıya dışarıdan eklenen dekoratif bir öğe değil, olay örgüsü, karakter gelişimi ve kültürel temsil süreçlerini destekleyen yapısal bir bileşen olduğunu göstermektedir (Bernhart et al., 1999, ss. 1–8; Moran, 2004, ss. 157–170).

İkinci alt problem kapsamında ulaşılan sonuçlar, Türk müziği ile Batı müziğinin romanlarda farklı sembolik yükler taşıdığını göstermektedir. Türk müziği çoğunlukla gelenek, kültürel süreklilik ve tarihsel bellekle ilişkilendirilirken; Batı müziği modernleşme, değişim ve yeni yaşam biçimlerinin göstergesi olarak kullanılır. Bununla birlikte romanlarda bu iki müzik anlayışı her zaman keskin karşıtlıklar hâlinde sunulmaz; kimi zaman kültürel dönüşümün farklı yönlerini açığa çıkaran tamamlayıcı anlatı araçları olarak birlikte değerlendirilir. Tanpınar ve Halide Edip'in romanlarında görülen bu yapı, müziğin medeniyet tartışmalarını estetik düzlemde temsil edebildiğini göstermektedir (Şengül, 2023, ss. 305–306).

Üçüncü alt problem, çalgıların, müzisyen karakterlerin ve müzik mekânlarının anlatıda yalnızca ayrıntı düzeyinde kalmadığını, sembolik yapıyı güçlendiren unsurlar olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Farklı müzik geleneklerini temsil eden çalgılar karakterlerin kültürel aidiyetlerini belirginleştirirken, müzik etrafında kurulan mekânlar sosyal ilişkilerin oluşmasına ve kültürel kimliğin aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Böylece müzik, romanlarda işitsel bir sanat alanı olmanın ötesinde karakter, mekân ve kültürel kimlik arasındaki bağı kuran anlatısal bir sistem hâline gelmektedir.

Dördüncü ve beşinci alt problemlerin bulguları birlikte değerlendirildiğinde, müzik tasvirlerinin kültürel kimlik, toplumsal bellek ve modernleşme olgularıyla doğrudan ilişkilendiği görülmektedir. Romanlarda müzik, geçmiş ile bugün arasında süreklilik kuran bir bellek taşıyıcısı olduğu kadar, değişen toplumsal değerleri ve kimlik dönüşümlerini görünür kılan bir anlatı aracıdır. Müzik türleri, karakterler ve anlatı bağlamları romanlara göre değişse de müziğin ortak işlevi, romanların anlam dünyasını derinleştiren estetik ve kültürel bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırma, farklı dönem ve yazarlara ait romanları ortak bir tematik çerçevede inceleyerek Türk romanında müzik tasvirlerinin işlevine ilişkin bütüncül bir değerlendirme sunmaktadır. Bulgular, müziğin karakter oluşturma, kültürel kimlik inşası, toplumsal belleğin aktarımı ve modernleşme tartışmalarının görünür kılınmasında önemli roller üstlendiğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, Türk edebiyatı ile müzikoloji arasındaki disiplinlerarası araştırmalara katkı sağlamanın yanı sıra, Word and Music Studies alanına Türk romanı örnekleri üzerinden yeni veriler sunmaktadır. Gelecekte farklı dönem romanlarının, öykülerin ve otobiyografik anlatıların benzer yöntemlerle incelenmesi, Türk edebiyatında müzik temsillerinin tarihsel gelişimini daha kapsamlı biçimde ortaya koyabilir.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırmanın bulguları doğrultusunda araştırmacılara yönelik şu öneriler geliştirilmiştir:

• Cumhuriyet dönemi Türk romanlarında müzik tasvirlerini ele alan çalışmalar, farklı dönemleri ve daha geniş roman örneklemlerini kapsayacak biçimde genişletilebilir.

• Romanların yanı sıra öykü, tiyatro, anı ve biyografi gibi farklı edebî türlerde müzik temsilleri karşılaştırmalı olarak araştırılabilir.

• Gelecek çalışmalarda müzik tasvirleri yalnızca tematik içerik analiziyle değil, söylem analizi, anlatı analizi ve dijital metin analizi gibi farklı yöntemlerle birlikte değerlendirilebilir.

• Türk romanlarında müzik temsillerinin Türk halk müziği, klasik Türk müziği, Batı müziği ve popüler müzik gibi farklı türler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi alanyazına yeni katkılar sağlayabilir.

• Türkiye'de yürütülecek çalışmaların uluslararası Word and Music Studies literatürüyle karşılaştırmalı biçimde ilişkilendirilmesi, disiplinlerarası araştırmaların gelişimini destekleyecektir.

• Yapay zekâ destekli metin analizi ve dijital beşerî bilimler uygulamaları kullanılarak müzik tasvirleri daha geniş veri kümeleri üzerinde incelenebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulamaya yönelik şu öneriler sunulmuştur:

• Türk edebiyatı ve müzikoloji alanlarındaki lisans ve lisansüstü derslerde romanlardaki müzik tasvirleri örnek materyal olarak kullanılabilir.

• Edebiyat ve müzik disiplinlerini birleştiren öğretim etkinlikleri geliştirilerek öğrencilerin kültürel miras, müzik ve edebiyat arasındaki ilişkiyi bütüncül biçimde değerlendirmeleri desteklenebilir.

• Türk dili ve edebiyatı programları ile müzik eğitimi programları arasında ortak proje, seminer ve uygulamalara daha fazla yer verilebilir.

• Romanlardaki müzik tasvirlerinden hareketle kültürel bellek, kimlik ve modernleşme temalarını merkeze alan okuma ve tartışma etkinlikleri hazırlanabilir.

• Kültürel mirasın aktarımını destekleyen dijital içerikler, eğitim materyalleri ve disiplinlerarası kaynaklar geliştirilerek romanlarda yer alan müzik kültürünün eğitim süreçlerinde daha etkili kullanılmasına katkı sağlanabilir.

References

Adıvar, H. E. (2020). *Sinekli Bakkal*. Can Yayınları.

Bernhart, W., Scher, S. P., & Wolf, W. (Eds.). (1999). *Word and music studies: Defining the field.* Rodopi.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal, 9*(2), 27–40. https://doi.org/10.3316/QRJ0902027

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Braun, V., & Clarke, V. (2021). One size fits all? What counts as quality practice in reflexive thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology, 18*(3), 328–352. https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1769238

Brown, C. S. (1948). *Music and literature: A comparison of the arts.* University of Georgia Press.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.

Enginün, İ. (2006). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. Dergâh Yayınları.

Eroğlu, O. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerinde melâl yahut şâirâne hüzün. Ö. Ceylan & H. Yekbaş (Eds.), *Türk âşıklık geleneği ve Âşık Veysel* (ss. 453–463). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.

Gadamer, H.-G. (2004). *Truth and method* (2nd rev. ed., J. Weinsheimer & D. G. Marshall, Trans.). Continuum.

Hejmej, A. (2015). *Music in literature: Perspectives of interdisciplinary comparative literature*. Peter Lang.

Karaosmanoğlu, Y. K. (2020). *Kiralık Konak*. İletişim Yayınları.

Kramer, L. (1990). *Music as cultural practice, 1800–1900*. University of California Press.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE Publications.

Livaneli, Z. (2011). *Serenad*. Doğan Kitap.

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). Jossey-Bass.

Moran, B. (2004). *Türk romanına eleştirel bir bakış 1: Ahmet Mithat'tan A. H. Tanpınar'a* (3. bs.). İletişim Yayınları.

Pamuk, O. (2008). *Masumiyet Müzesi*. İletişim Yayınları.

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE Publications.

Saldaña, J. (2021). *The coding manual for qualitative researchers* (4th ed.). SAGE Publications.

Şarkışla, M. (2018). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur romanında musiki* [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 530456).

Scher, S. P. (1970). Notes toward a theory of verbal music. *Comparative Literature, 22*(2), 147–156. https://doi.org/10.2307/1769758

Scher, S. P. (Ed.). (1992). *Music and text: Critical inquiries*. Cambridge University Press.

Şengül, M. B. (2023). Müzik üzerinden bir Doğu-Batı okuması: Sinekli Bakkal romanı. *Edebî Eleştiri Dergisi, 7*(2), 293–307. https://doi.org/10.31465/eeder.1269662

Tanpınar, A. H. (2018). *Mahur Beste*. Dergâh Yayınları.

Tanpınar, A. H. (2019). *Huzur*. Dergâh Yayınları.

Wolf, W. (1999). *The musicalization of fiction: A study in the theory and history of intermediality*. Rodopi.

Wolf, W. (2002). Intermediality revisited: Reflections on word and music relations in the context of a general typology of intermediality. In S. M. Lodato, S. Aspden, & W. Bernhart (Eds.), *Word and music studies: Essays in honor of Steven Paul Scher and on cultural identity and the musical stage* (pp. 13–34). Rodopi. https://doi.org/10.1163/9789004334069_003

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Seçkin Yayıncılık.

ETHICAL DECLARATIONS

Research and Publication Ethics

I declare that this article is an original work and was prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The article has not been published elsewhere and is not currently under review by another journal. All sources used in the study have been cited in accordance with academic standards. I declare that the study does not contain plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

As the sole author, I designed, conducted, and analyzed the study and prepared the manuscript. I reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence-assisted tools were used only for limited support in language editing, translation assistance, stylistic improvement, structural organization, and document formatting. All AI-assisted material was carefully reviewed and verified by the author. Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that I have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir. Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başıma yürüttüm. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ destekli araçlardan yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği, anlatım iyileştirmesi, yapısal düzenleme ve belge biçimlendirme amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ desteğiyle oluşturulan bütün materyal tarafımdan dikkatle kontrol

edilmiş ve doğrulanmıştır. Yapay zekâ araçları çalışmanın temel bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okudum, onayladım ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.